

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Економічний факультет
Кафедра фінансів, обліку і аудиту

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра
на тему: «ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОСНОВНИХ
ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА»

Виконала: студентка 2_курсу, групи МОА-21
спеціальності 071 Облік і оподаткування
освітньо-професійної програми
«Облік і оподаткування»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Янковська Аліна Анатоліївна

Керівник – доктор економічних наук, професор
Мамонтова Наталія Анатоліївна
Рецензент – кандидат економічних наук, доцент
Харчук Юлія Юріївна

«РОБОТА ДОПУЩЕНА ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедри фінансів,
обліку і аудиту _____ (проф., д.е.н. Дем'янчук О.І.)
(підпис)

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2023 р.

Острог, 2023

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

Тема: Облік, аналіз і аудит наявності та руху основних засобів підприємства

Автор: Янковська Аліна Анатоліївна

Науковий керівник: Мамонтова Наталія Анатоліївна, професор, д.е.н.

Захищена “.....”.....2023 року.

Короткий зміст праці:

У кваліфікаційній роботі було досліджено проблематику ведення обліку основних засобів на підприємстві, особливості їх кваліфікації. Відображено порядок формування первісної вартості, сутність та ознаки залишкової, ліквідаційної, переоціненої вартостей.

Проведено характеристику методів нарахування амортизації. Відображено типову кореспонденцію бухгалтерських рахунків під час операцій з придбання, ремонту, продажу, вибуття, нарахування амортизації, переоцінки та ін.

Розглянуто основні принципи та завдання аудиту основних засобів. Охарактеризовано порядок роботи аудитора, перелік документів, що служать джерелами інформації.

Проаналізовано діяльність АТ «Родина» у частині управління основними засобами підприємства. Визначено, що основні засоби займають понад 97% у складі необоротних активів компанії. Разом з тим, всього 30,5% основних засобів, станом на 2022 рік були придатними до використання, понад 69% - зношеними.

Запропоновано використання управлінського обліку та формування системи внутрішнього контролю для підвищення якості інформаційної бази, полегшення бухгалтерської роботи, прискорення процесу документообігу. Разом з тим, підприємству варто звернути увагу на можливість впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності, що дозволить компанії підвищити рівень довіри до звітності зі сторони інвесторів, в тому числі закордонних, отримати додаткове фінансування і почати модернізацію.

Ключовими способами покращення обліку основних засобів – використання методів управлінського обліку, створення амортизаційного фонду для простого і розширеного відтворення, формування тесту внутрішнього контролю, підвищення кваліфікації працівників бухгалтерської служби, використання документів внутрішнього контролю.

(підпис автора).....

ANNOTATION
of qualification work
for obtaining a master's degree

Topic: Accounting, analysis and audit of the presence and movement of the company's fixed assets

Author: Alina Yankovska

Supervisor: professor, Doctor of Economics, Nataliya Mamontova

Protected “.....”.....2023 year

Summary of the work:

In the qualification work, learned the problems of accounting of fixed assets at the enterprise, the peculiarities of their qualification. The order of formation of the initial value, the essence and signs of residual, liquidation, revalued values are reflected.

The methods of calculating depreciation are characterized. Was displayed typical correspondence of accounting accounts during acquisition, repair, sale, disposal, amortization, revaluation, etc.

The main principles and tasks of the audit of fixed assets are considered. The procedure of the auditor's work, the list of documents serving as sources of information is described.

The activities of "Rodyna" in terms of managing the company's fixed assets have been analyzed. It was determined that fixed assets account for more than 97% of the company's non-current assets. However, as of 2022, only 30.5% of fixed assets were usable, and more than 69% were worn out.

The use of management accounting and the formation of an internal control system are proposed to improve the quality of the information base, facilitate accounting work, and speed up the document flow process. At the same time, the company should pay attention to the possibility of implementing International Financial Reporting Standards, which will allow the company to increase the level of trust in reporting by investors, including foreign ones, to receive additional financing and start modernization.

The key ways to improve the accounting of fixed assets are the use of management accounting methods, the creation of an amortization fund for simple and extended reproduction, the formation of an internal control test, the improvement of the qualifications of accounting service employees, the use of internal control documents.

(author's signature)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Сутність основних засобів, класифікація, оцінка, порядок визнання, обліку та амортизації.....	6
1.2. Методика здійснення аналізу наявності та руху основних засобів.....	18
1.3. Нормативно-законодавча база аудиту основних засобів, порядок, правила організації та вимоги до аудиторської перевірки.....	25
РОЗДІЛ 2	
ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АТ «РОДИНА».....	31
2.1. Первинний, синтетичний та аналітичний облік основних засобів АТ «Родина».....	31
2.2. Аналіз наявності, стану та руху основних засобів АТ «Родина».....	46
2.3. Організація і методика проведення аудиту основних засобів АТ «Родина».....	53
РОЗДІЛ 3	
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АТ «РОДИНА».....	63
3.1. Автоматизація облікового процесу основних засобів АТ «Родина».....	63
3.2. Облік основних засобів у зарубіжних країнах, аналіз ступеня зносу основних засобів та процес їх відтворення.....	71
3.3. Способи поліпшення організації аудиту основних засобів АТ «Родина».....	78
ВИСНОВКИ.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	89
ДОДАТКИ.....	95

ВСТУП

Основні засоби – це фундамент діяльності будь-якого підприємства чи установи, адже функції, що вони виконують є надважливими і дозволяють суб'єктам господарювання досягати головної мети – отримання прибутку.

Відповідно, до даних Державної служби статистики України, у 2020-2021 роках відсоток зносу матеріальних активів на українських підприємствах сягав понад 55%. Це свідчить про актуальність дослідження проблематики ведення обліку та управління основними засобами на підприємстві.

Враховуючи показники служби статистики, розуміємо, що велика кількість підприємств працює на обладнанні, яке зазнало як фізичного так і морального зносу за останні роки. Зважаючи на роль основних засобів у виробничо-господарському процесі, розуміємо, що питання вдосконалення обліку, аналізу та аудиту основних засобів має стати першочерговим і потребує знаходження шляхів для подолання існуючих проблем, а також методів для швидкого та якісного введення в дію на вітчизняних підприємствах.

Беручи до уваги нерівномірність розподілу зносу для різних типів основних засобів, одним з головних завдань бухгалтерського відділу є своєчасний та правильний розподіл об'єктів основних засобів, якими підприємство володіє на постійних, або тимчасових правах за групами, аби до кожного такого об'єкту застосовувався вірний підхід в процесі амортизації його вартості. Крім того, це дозволить виконувати бухгалтерський облік з меншою вірогідністю наявності помилок та викривлень, а також створити спеціальний амортизаційний фонд, аби в майбутньому оновити застаріле та зношене обладнання сучасними та продуктивнішими аналогами.

Саме тому, мета дослідження полягає у визначенні шляхів вдосконалення обліку, аналізу та аудиту основних засобів на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних особливостей досліджуваної проблематики на прикладі АТ «Родина».

Для реалізації окресленої мети необхідно виконати такі завдання:

- розглянути сутність основних засобів;
- вивчити порядок класифікації та оцінки основних засобів;
- ознайомитися з етапами визнання, обліку та амортизації основних засобів, розглянути методи нарахування та їх особливості;
- з'ясувати порядок проведення аналізу наявності та руху основних засобів;
- охарактеризувати особливості ведення первинного, синтетичного та аналітичного обліку основних засобів АТ «Родина»;
- здійснити аналіз наявності, стану та руху основних засобів АТ «Родина»;
- розкрити етапи та методи, що використовуються під час проведення аудиторської перевірки основних засобів АТ «Родина»;
- розглянути переваги від запровадження автоматизованої системи обліку основних засобів на АТ «Родина»;
- проаналізувати досвід зарубіжних країн та знайти способи для впровадження таких підходів щодо аналізу основних засобів та оцінки ступеня їхнього зносу;
- розкрити особливості процесу відтворення основних засобів;
- запропонувати шляхи вдосконалення проведення аудиту основних засобів на підприємстві;

Об'єктом дослідження виступають основні засоби АТ «Родина», а предметом - теоретичні та практичні аспекти обліку, аналізу та аудиту основних засобів.

У ході дослідження було запропоновано використовувати виробничий метод нарахування амортизації для більшості підприємств, адже прямолінійний спосіб є найбільш використовуваним через простоту у розрахунку, проте саме виробничий дозволяє реально оцінити стан та потенціал виробничої частин основних засобів. Крім того, звернено увагу на важливість формування амортизаційного фонду на підприємствах, що забезпечуватиме оновлення складу необоротних активів, що дозволить зменшити відсоток зношеності об'єктів та підвищити рівень технологічності обладнання.

Під час проведення дослідження використовувались такі наукові методи:

- спостереження та пізнання – для зібрання інформації про теоретичні засади ведення обліку, здійснення аналізу та аудиту;

- аналіз та групування – для опрацювання зібраних даних та їх систематизування;

- формалізація – для створення порівняльних та узагальнюючих таблиць, рисунків, діаграм;

- синтез та порівняння – під час вивчення можливих шляхів для вдосконалення процесу обліку, аналізу та аудиту основних засобів;

- умовивід та узагальнення – у процесі формування висновків та результатів магістерської роботи.

Тематику кваліфікаційної роботи попередньо було висвітлено у тезах «Основні засоби: знос та відтворення», що опубліковані у збірнику тез XXI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції молодих учених та студентів – «Проблеми та перспективи розвитку національної економіки в умовах глобалізації», секція «Особливості функціонування підприємств в сучасних умовах», у тезах «Облік основних засобів у зарубіжних країнах», що включені до програми X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність основних засобів, класифікація, оцінка, порядок визнання, обліку та амортизації

Основним документом, що визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи є Національне положення (стандарт) 7 «Основні засоби» [1].

Відповідно до нього, основні засоби - це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Проте, існує чимало трактувань сутності основних засобів серед науковців, у таблиці 1.1 відображено деякі з них, знайдемо спільні, або ж відмінні позиції.

Таблиця 1.1

Підходи науковців до трактування поняття «Основні засоби»

№	Автор, назва, видання, рік видання	Короткий зміст праці
1	Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник. Видання 6-те, доповнене. В.С. Білоусько, М.І. Беленкова / За ред. В.С. Білоуська. К., Алерта – 2010. – 402 с.	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року або операційного циклу, якщо він більше року

Продовження табл. 1.1

		(трактори, комбайни, споруди, автотранспорт тощо) [17; с. 30].
2	Кужельний М. В., Левицька С. О. Організація обліку: Підручник — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.	Основні засоби (ОЗ) – це необоротні активи, що використовуються в господарській діяльності підприємства не менше року, мають свою вартісну оцінку (для більшості підприємств, зокрема, платників податку на прибуток, ця вартість на момент оприбуткування не менше 1000 грн.) та матеріальну основу [18; с. 56]
3	Михайлов М. Г., Телегунь М. І., Славкова О. П. Бухгалтерський облік у бюджетних установах. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 384 с	До основних засобів належать матеріальні активи, які використовуються установою багаторазово і безперервно в процесі виконання основних функцій, надання послуг, строк корисного використання яких більше одного року і вартість яких без податку на додану вартість та інших платежів перевищує 1000 гривень за одиницю (комплект)[19; с. 239].
4	Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с.	Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і надання послуг, передачі в оренду іншим особам, або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує рік) [20; с. 34]
5	Крупка Я. Д. Бухгалтерський облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – 460 с. ISBN 978-966- 654-499-8	Основні засоби – це сукупність всіх засобів праці, які функціонують в натуральній формі впродовж тривалого часу (більше одного року) як у сфері виробництва, так і в невиробничій сфері і протягом всього терміну служби не втрачають своєї споживчої форми; поступово зменшують свою вартість у зв'язку з фізичним або моральним зносом; беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох виробничих циклів [21; с. 23].
6	Бухгалтерський облік: Навчальний посібник / В. М. Соболев, І. А. Косата, Т. В. Розіт тощо; за ред. В. М. Соболева. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – 222 с.	Основні засоби – це матеріальні активи, які функціонують у натуральній формі в виробничому процесі протягом періоду понад один рік і вартість яких за одиницю перевищує 6 000 грн. Ці засоби беруть участь у виробничому процесі багаторазово, не змінюючи свою речову форму та переносять свою вартість на продукцію, що виготовляється, за

Продовження табл. 1.1

		допомогою амортизації [22; с. 8].
7	Скоробогатова Н.Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2017. 248 с.	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [23; с. 14]

Джерело: складено автором на основі [17; 18; 19; 20; 21; 22; 23].

У таблиці 1.2 відображено групи, за якими класифікують Основні засоби.

Таблиця 1.2

Групи, за якими класифікуються основні засоби для цілей бухгалтерського обліку

Основні засоби	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Земельні ділянки; ➤ Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; ➤ Будівлі, споруди та передавальні пристрої; ➤ Машини та обладнання; ➤ Транспортні засоби; ➤ Інструменти, прилади, інвентар (меблі); ➤ Тварини, які не пов'язані із сільськогосподарською діяльністю; ➤ Багаторічні насадження, які не пов'язані із сільськогосподарською діяльністю, а також плодоносні рослини; ➤ Інші основні засоби.
Інші необоротні матеріальні активи	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Бібліотечні фонди; ➤ Малоцінні необоротні матеріальні активи; ➤ Тимчасові (нетитульні) споруди; ➤ Природні ресурси; ➤ Інвентарна тара; ➤ Предмети прокату; ➤ Інші необоротні матеріальні активи.

Джерело: складено автором на основі [1].

Розглянувши всі вищезгадані підходи, бачимо, що в кожному окремому випадку основні засоби трактують, як активи, що мають матеріальну форму, вартісну оцінку, властивість до зносу та перенесення своєї вартості на

новостворені об'єкти, крім того тривалість їхнього використання більша за 1 рік, або операційний цикл, якщо він триває довше. Залежно від року видання, науковці також зосереджували увагу на мінімальній вартості основних засобів, аби їх можна було визнати в податковому обліку, станом на 2 квартал 2023 року ця межа становить 20 000 грн. Це означає, що основними засобами, відповідно ПКУ, визнаються матеріальні активи, що наділені усіма раніше згаданими ознаками і крім того їхня вартість є не меншою 20 000 грн.

Крім того, обліковці часто класифікують основні засоби за іншими ознаками, виходячи з обсягів використання активів у виробничому процесі, права власності, функціональних призначень тощо.

За функціональним призначенням	<ul style="list-style-type: none"> • виробничі • невиробничі
За належністю	<ul style="list-style-type: none"> • власні • орендовані
За використанням	<ul style="list-style-type: none"> • діючі • недіючі
За видами діяльності	<ul style="list-style-type: none"> • основні засоби, що використовуються в операційній діяльності • основні засоби в інвестиційній діяльності • основні засоби у фінансовій діяльності
За галузями національної економіки	<ul style="list-style-type: none"> • основні засоби промисловості • основні засоби торгівлі • основні засоби сільського господарства

Рис. 1.1. Класифікація основних засобів

Джерело: складено автором на основі [2].

Також, часто науковці розглядають можливість використання більш детальної класифікації, використовуючи різного роду класифікаційні ознаки, які виходять з особливостей організації господарської, облікової та фінансової роботи підприємств. Такий підхід забезпечить надання зовнішнім та внутрішнім

користувачам інформації, яка буде не лише правдивою, але й корисною під час прийняття важливих рішень. Поділяючи основні засоби на групи за конкретними властивостями власники можуть отримати цінні дані про частку залучених у виробничих процес основних засобів, їх результативність та наявні резерви.

Підприємство повинне якісно організувати роботу з основними засобами, приділяти достатньо уваги, контролювати всі основні процеси: надходження, експлуатації, руху, амортизації, вибуття. Правильно побудована система спостереження дозволить вчасно реагувати на проблеми та вирішувати їх, аби забезпечити максимізацію показників ефективності використання основних засобів.

Ще однією характерною особливістю основних засобів є те, що їхню вартість оцінюють багатьма способами, а все залежить від таких обставин, як час, період використання, мета утримання та ін. Можемо виокремити основні види: первісна вартість, залишкова вартість, вартість, що амортизується та ліквідаційна вартість.

Первісною вартістю називають вартість основних засобів, яка складається з суми всіх понесених витрат на придбання, транспортування та введення в експлуатацію активу. За цією ж вартістю актив оприбутковують на підприємстві, до неї також включають суми сплачені у вигляді мита та непрямих податків, страхові витрати, витрати на монтаж та запуск тощо.

У таблиці 1.2 відображено порядок формування первісної вартості ОЗ залежно від способу їх отримання підприємством.

Поряд з первісною вартістю часто згадують про справедливу вартість – суму, за яку активи можна продати чи придбати, деколи її порівнюють з ринковою вартістю.

Основні засоби мають властивість зношуватись впродовж використання, тому виникає потреба виокремити – залишкову вартість, яка характеризує частину вартості активів, що зостається після вирахування з первісної вартості суми накопиченої амортизації.

Таблиця 1.3

Порядок формування первісної вартості основних засобів за різних умов їх отримання

Спосіб отримання ОЗ підприємством	Первісна вартість
Первісна вартість об'єктів основних засобів, зобов'язання за які визначені загальною сумою	визначається розподілом цієї суми пропорційно до справедливої вартості окремого об'єкта основних засобів.
Первісна вартість безоплатно отриманих основних засобів	дорівнює їх справедливій вартості на дату отримання з урахуванням витрат
Первісною вартістю основних засобів, що внесені до статутного капіталу підприємства	визнається погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість з урахуванням витрат
Переведені до складу ОЗ з оборотних активів	первісна вартість об'єктів, переведених до основних засобів з оборотних активів, товарів, готової продукції тощо дорівнює її собівартості
ОЗ отримано у результаті обміну на подібний об'єкт	дорівнює залишковій вартості переданого об'єкта основних засобів. Якщо залишкова вартість переданого об'єкта перевищує його справедливу вартість, то первісною вартістю об'єкта основних засобів, отриманого в обмін на подібний об'єкт, є справедлива вартість переданого об'єкта з включенням різниці до витрат звітного періоду
ОЗ отримано в результаті обміну на неподібний об'єкт	дорівнює справедливій вартості переданого немонетарного активу, збільшеній (зменшеній) на суму грошових коштів чи їх еквівалентів, що була передана (отримана) під час обміну

Джерело: складено автором на основі [1].

При цьому, виділяють ліквідаційну вартість – кошти, які підприємство сподівається отримати в кінці строку корисного використання основного засобу від його реалізації за мінусом витрат понесених в ході операції купівлі-продажу.

Не варто забувати, про вартість яка амортизується, вона відрізняється від інших та позначає первісну вартість за вирахуванням ліквідаційної суми.

Для цілей бухгалтерського обліку використовується поняття об'єкт основних засобів – це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям

до нього; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій; відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс - певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно; інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством [1].

Облік основних засобів ведеться на рахунку 10 «Основні засоби». За дебетом відбувається оприбуткування основних засобів придбаних, виготовлених чи безоплатно отриманих підприємством необоротних активів, а за кредитом відображається списання, тобто вибуття основних засобів в результаті продажу, ліквідації, безоплатної передачі тощо. Однак, на початкових етапах в дебеті рахунку 15 «Капітальні інвестиції» здійснюється акумулювання витрат, що пов'язані з придбанням чи виготовленням основних засобів, а по кредиту віддзеркалюється операція з введення активів в експлуатацію.

До складу капітальних інвестиції відносять: капітальне будівництво придбання (виготовлення) основних засобів, придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів, придбання (створення) нематеріальних активів, придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів [2].

Для деталізації обліку, планом рахунків бухгалтерського обліку передбачено такі субрахунки:

- 151 «Капітальне будівництво»;
- 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»;
- 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів»;
- 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»;
- 155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів» [3].

Функціональним призначення цих субрахунків є акумулювання всіх витрат пов'язаних з придбання, або виготовлення основних засобів. Таким чином,

витрати заносять на рахунок поступово та періодично і вартість активу оцінюється правильно і в повній мірі.

Кожному об'єкту основних засобів присвоюють інвентарний номер, а облік здійснюють в Інвентарних картках за кожним з таких об'єктів окремо. Сформовані інвентарні картки групують в описах інвентарних карток з обліку основних засобів.

На рисунку 1.2 відображено основні етапи обліку основних засобів та документи, якими оформляються операції.

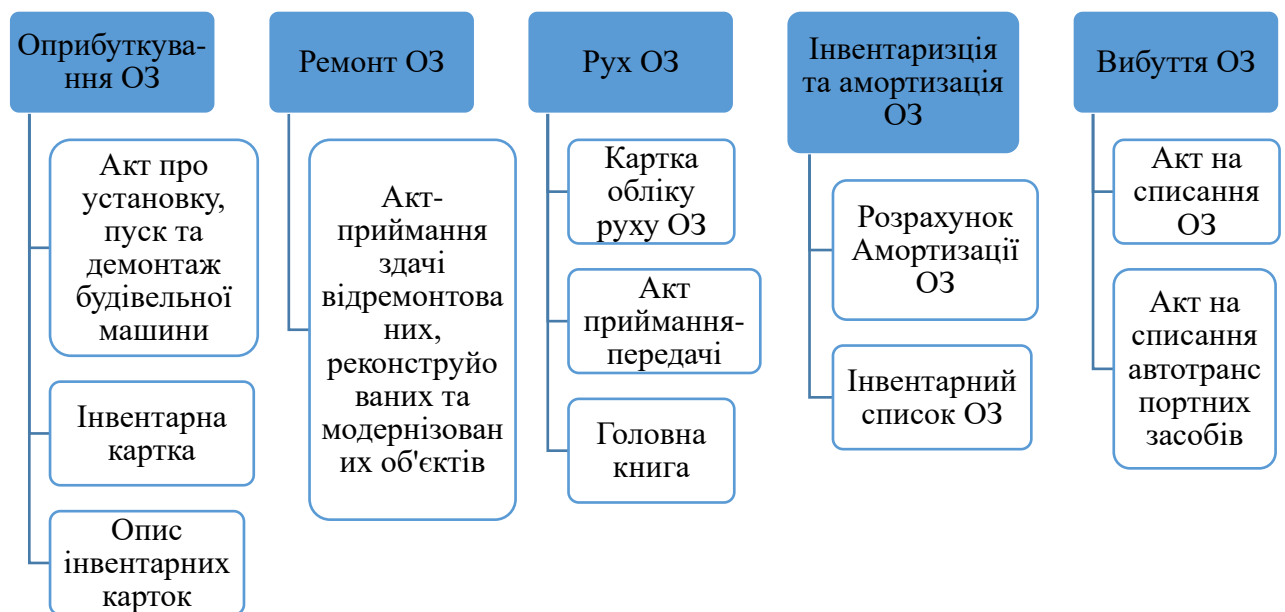

Рис. 1.2. Документальне оформлення операцій з основними засобами на різних етапах їх обліку

Джерело: складено автором на основі [1; 2].

Основні засоби визнаються в обліку за первісною, або справедливою вартістю, крім того підприємство, може самостійно здійснювати переоцінку основних засобів, якщо існує впевненість, що його залишкова вартість суттєво відрізняється від справедливої на дату балансу. Якщо така переоцінка здійснюється щодо об'єкта основних засобів, то варто розглянути ймовірність переоцінки всієї групи активів до якої він належить [1].

За умови проведення переоцінки для певної групи основних засобів, необхідно здійснювати їх періодичну переоцінку в майбутніх періодах з інтервалами, що забезпечать уникнення великої різниці між справедливою та залишковою вартістю. Уся інформація щодо переоцінки активів має бути внесена до реєстрів бухгалтерського обліку.

У ході господарської діяльності основні засоби зазнають зносу та переносять свою вартість на новостворені продукти у вигляді амортизаційних сум. Амортизація – систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [1].

Підприємство самостійно встановлює строк корисного використання для кожного об'єкта основних засобів, або їх групи, а також метод нарахування зносу, обов'язковим є зазначення відповідної інформації в обліковій політиці підприємства. Нарухування амортизації розпочинається з місяця наступного за місяцем у якому об'єкт основних засобів був введений в експлуатацію і припиняється у місці наступному за місяцем у якому об'єкт перестав визнаватися активом та був списаний з балансу підприємства.

Відповідно, до НП(С)БО 7 «Основні засоби», амортизація, нараховується п'ятьма методами: прямолінійним, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивного і виробничого.

У таблиці 1.4 представлено формули для розрахунку річної суми амортизації основних засобів різними методами.

Таблиця 1.4

Методи нарахування амортизації та порядок розрахунку річної суми відрахувань

Метод амортизації	Формула
Прямолінійний	$PСА = \frac{ПВ - ЛВ}{\text{Строк корисного використання}}$
Зменшення залишкової вартості	$PСА = ЗВ \times \text{Річна норма амортизації}$ $\text{Річна норма амортизації} = 1 - \sqrt[\text{кількість років}]{\frac{ЛВ}{ПВ}}$

Продовження табл. 1.4

Прискореного зменшення залишкової вартості	$РСА = ЗВ \times \text{Річна норма амортизації}$ $РНА = 2 \times \frac{1}{\text{Строк корисного використання об'єкта}}$
Кумулятивний	$РСА = (ПВ-ЛВ) \times \text{Кумулятивний коефіцієнт}$ $\text{Кумулятивний коефіцієнт для } i \text{ року} = \frac{n-i+1}{1+2+3+\dots+n}$
Виробничий	$МСА = \text{місячний обсяг продукції} \times \text{ставка амортизації}$ $\text{Ставка амортизації} = \frac{ПВ-ЛВ}{\text{Загальний обсяг продукції}}$
Позначення: РСА – річна сума амортизації; РНА – річна норма амортизації МСА – місячна сума амортизації; ПВ – первісна вартість ЗВ – залишкова вартість; ЛВ – ліквідаційна вартість n – кількість років корисного використання об'єкта	

Джерело: складено автором на основі [2; с.77].

Найпоширенішим є прямолінійний метод, сума амортизації за яким визначається шляхом ділення різниці між первісною та ліквідаційною вартістю на строк корисного використання. Всі інші методи використовуються рідше, проте властиві певним типам основних засобів та виробничих підприємств.

Облік нарахування амортизації ведеться на рахунку 13 «Знос (амортизація) необоротних активів)» з використанням відповідних субрахунків.

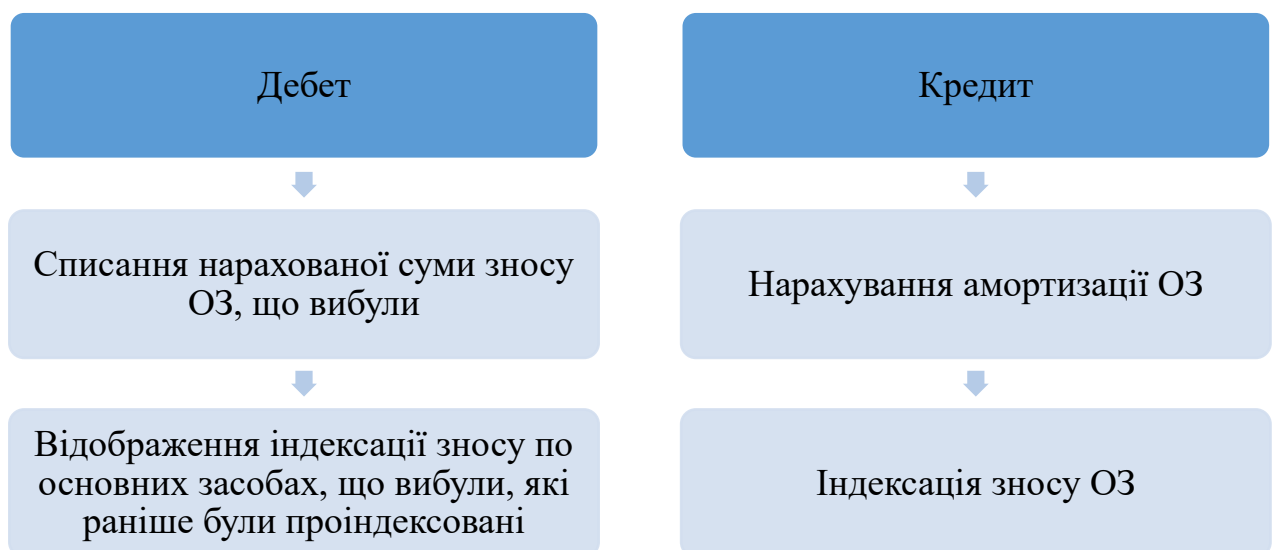

Рис. 1.3. Відображення операцій з нарахування амортизації основних засобів на рахунку 13 «Знос (амортизація) необоротних активів)»

Джерело: складено автором на основі [2; с. 155].

Основними документами, які використовуються для документування процесу нарахування зносу є: відомість з нарахування амортизації, Журнал №4 та Головна книга.

Основні засоби, що списуються з балансу перестають визнаватися активами, цей процес також називають вибуттям. Як правило, вибувають основні засоби, що стали непридатними для експлуатації, неефективними в роботі, або ж їхня модернізація не нестиме жодної користі. У такому випадку, відповідальними особами формується та затверджується акт на списання ОЗ.

У вищезгаданому документі зазначають інформацію про характерні особливості основного засобу, дату надходження та початку корисного використання, первісну та залишкову вартість, нараховану амортизацію, фактичний термін використання об'єкта, інші операції, що пов'язані з активом та причину вибуття. Якщо списання відбувається з причини аварійної ситуації, до актів також долучається копія акту про таку аварію.

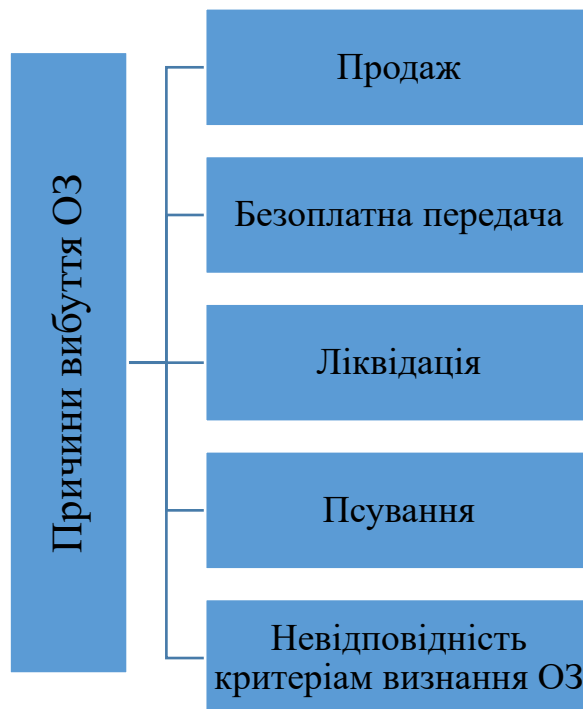

Рис. 1.4 Причини вибуття ОЗ

Джерело: складено автором на основі [5].

Якщо, в ході демонтажу основних засобів були отримані деталі, або інші матеріали придатні до використання їх необхідно оприбуткувати до складу та на рахунки матеріальних запасів.

Вибуття основних засобів відображається за кредитом рахунку 10 «Основні засоби» та дебетом рахунків 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» і 976 «Списання необоротних активів». За умови вибуття активів з причини їх реалізації іншій стороні, використовуються рахунки операцій за розрахунками з покупцями.

Інформація про основні засоби обов'язково відображається у фінансовій звітності. У Балансі (Звіт про фінансовий стан) зазначається первісна та залишкова вартість, а також накопичена сума амортизації. У Примітках до фінансової звітності подається більш детальна інформація:

- вартість, за якою основні засоби відображені у звітності;
- метод амортизації, який використовує підприємство, або їх перелік відповідно до груп, якщо використовується декілька;
- рух основних засобів протягом звітного періоду;
- надходження та вибуття основних засобів;
- втрати від зменшення корисності;
- інформація про переоцінки, якщо ті мали місце;
- дані про об'єкти, які знаходяться на реконструкції, консервації чи ремонтних роботах;
- детальний розподіл основних засобів на групи за функціональною чи іншою ознакою;
- інформація про встановлені строки корисного використання за кожною групою об'єктів основних засобів.

Загалом, процес обліку основних засобів є дуже об'ємним та складним процесом, який, до того ж, впливає на фінансовий стан підприємства його результативність та ефективність роботи. Саме тому, необхідно керуватися нормативним законодавством та обліковою політикою підприємства, здійснювати безперервну та суцільну управлінську роботу, контролювати процес руху основних засобів, документувати всі операції, аби не порушувати налагоджений виробничий цикл і досягати всіх кращих показників у господарській діяльності.

1.2. Методика здійснення аналізу наявності та руху основних засобів

Кожне підприємство слідкує за основними засобами, їхнім станом та віддачою, адже результативність підприємства залежить від ефективності використання активів. Саме тому виникає потреба у постійному контролі та аналізі основних засобів.

Аби досягнути найвищих показників у якості використання основних засобів, працівники повинні бути забезпеченими достовірною і точною інформацією про такі об'єкти, їх вартість, первісну, залишкову, амортизаційну, фізичний стан, особливості експлуатації, основні фактори впливу та ін.

Забезпечити управлінців необхідними даними можна шляхом використання методів фінансового аналізу основних засобів. За допомогою облікових даних та поточного спостереження можна сформувати систему показників, які характеризуватимуть стан активів у різних аспектах і позитивно впливатимуть на прийняття управлінських рішень.

Метою аналізу основних засобів є оцінка рівня забезпеченості підприємства основними засобами та пошук існуючих резервів для покращення ефективності їх використання. Крім того, часто аналіз здійснюють для визначення ступеня зносу основних засобів та частини, яка придатна до використання.

Загалом аналіз основних засобів можна поділити на два напрями:

- Аналіз забезпечення підприємства основними засобами
- Аналіз інтенсивності й ефективності використання основних засобів на підприємстві [6, с. 120].

В першому можемо виокремити горизонтальний та вертикальний порівняльний аналіз, а також аналіз технічного стану та руху, в другій частині розраховуються показники, що зосереджуються на різного роду факторах і процесах. Проведення аналізу здійснюється задля пошуку незадіяних ресурсів, що допоможуть підвищити результативність діяльності підприємства.

На рисунку 1.5 зображено основні завдання аналізу основних засобів.

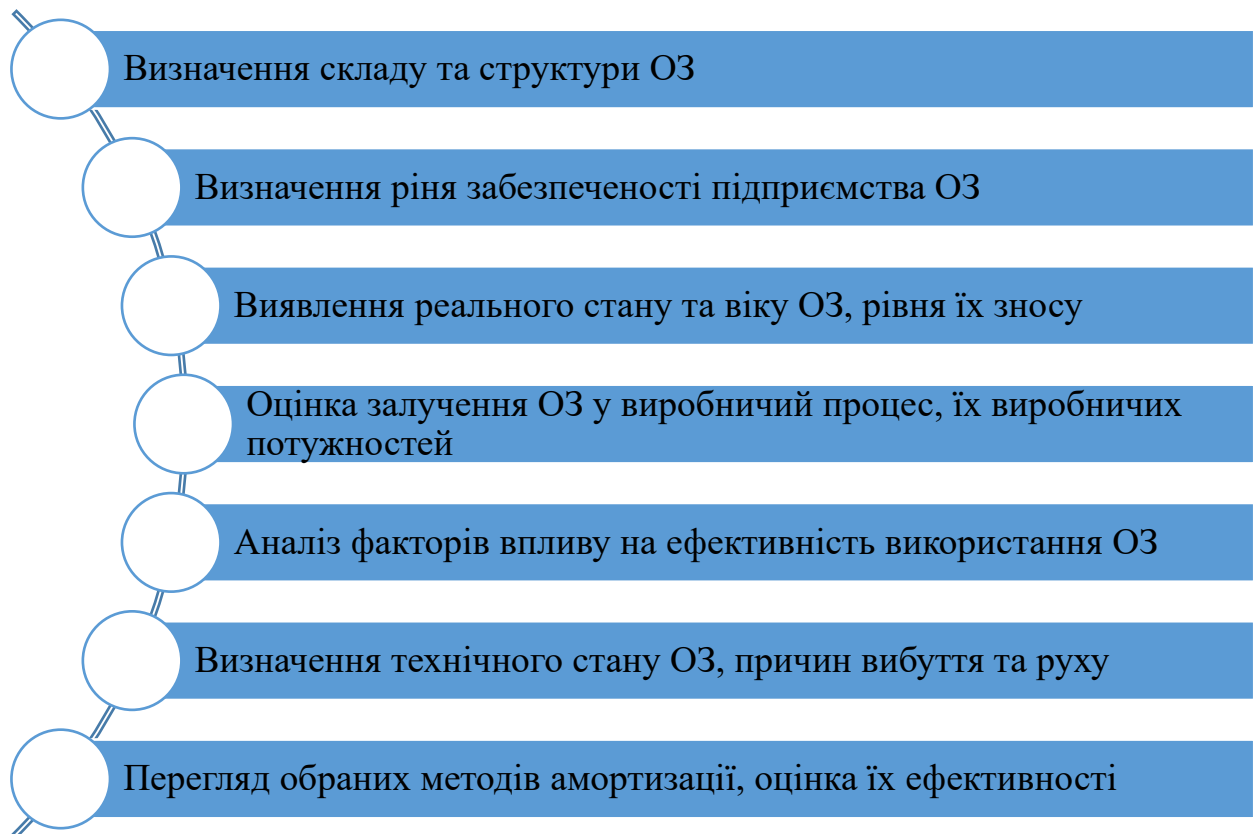

Рис. 1.5. Ключові завдання з аналізу основних засобів

Джерело: складено автором на основі [6;7].

Головною умовою проведення якісного аналізу є подальший пошук конкретних дій та заходів, аби покращити досліджені ділянки.

Дослідницька група може самостійно обирати систему показників, використовувати раніше окреслені підходи, або комбінувати їх за власним бажанням, все залежить від особливостей організації господарської діяльності та видів основних засобів зокрема.

Проведення аналізу неможливе без надійної та цілісної бази даних, тобто бухгалтерської інформації. Джерелами інформації можуть виступати:

- первинні документи з обліку основних засобів, в тому числі типові форми затверджені Міністерством фінансів України;
- реєстри синтетичного та аналітичного обліку;
- дані рахунків, інформація з оборотних відомостей;
- фінансова та статистична звітність;
- дані господарських договорів;

- планова документація;
- аудиторські документи;
- архівні дані попередніх обстежень, інвентаризацій тощо.

На першому етапі аналізу визначають склад та структуру основних засобів, аби реально оцінити рівень забезпеченості підприємства активними основними засобами. Вивчається динаміка цих показників за певних період, за якими можна визначити тенденції, яких дотримується підприємство у векторі матеріально-технічного забезпечення та підвищення виробничих потужностей.

Під час перегляду структури основних засобів варто звертати увагу на їх співвідношення у плані виробничих та невиробничих груп, тобто устаткування, верстати, комп'ютери, інші машини та будівлі чи споруди, які не приймають активну участь у виробничому процесів.

Від того, чи знайшло підприємство баланс між активною та пасивною частиною залежить рентабельність фірми та її фінансовий стан в цілому. Тобто, варто звертати увагу не лише на темпи приросту вартості основних засобів, але і на зміну структурної частини в результаті таких перебудов.

У таблиці 1.5 представлено типові показники, що використовуються під час оцінки основних засобів підприємства.

Таблиця 1.5

Показники забезпеченості підприємства основними засобами

Показник	Спосіб розрахунку
Фондоозброєність праці	$\text{Фон.} = \frac{\text{Середньорічна вартість основних виробничих засобів}}{\text{Середньооблікова чисельність працівників}}$
Технічна озброєність	$\text{Т.} = \frac{\text{Середньорічна вартість активної частини основних засобів}}{\text{Середньооблікова чисельність працівників}}$

Джерело: складено автором на основі [7; с.130].

Вищезгадані показники розраховують за різні періоди часу, як правило, використовують рік, водночас, відстежити закономірності та надати більш правильну оцінку можна відобразивши дані у динаміці.

Якщо фондоозброєність та технічна озброєність зростає у періоді в розрахунку на одного працівника то це хороший знак, який свідчить про

забезпеченість підприємства, як загальною вартістю основних засобів так і їх активною частиною.

Наступна група показників дозволяє оцінити рух основних засобів за період. Це допомагає визначити зміни, які відбулись на кінець року порівняно з початком періоду і за можливості, визначити причинно-наслідкові зв'язки такого переміщення. У таблиці 1.6 відображено основні показники, що розраховуються на такому етапі.

Таблиця 1.6

Показники руху основних засобів

Показник	Спосіб розрахунку
Коефіцієнт надходження	$K = \frac{\text{Вартість ОЗ, що надійшли у звітному періоді}}{\text{Загальна вартість ОЗ на кінець періоду}}$
Коефіцієнт оновлення	$K = \frac{\text{Вартість нових ОЗ, що надійшли у звітному періоді}}{\text{Загальна вартість ОЗ на кінець періоду}}$
Коефіцієнт вибуття	$K = \frac{\text{Вартість ОЗ, що вибули у звітному періоді}}{\text{Загальна вартість ОЗ на початок періоду}}$
Коефіцієнт ліквідації	$K = \frac{\text{Вартість ОЗ, що були ліквідовані у звітному періоді}}{\text{Загальна вартість ОЗ на початок періоду}}$
Коефіцієнт заміни	$K = \frac{\text{Вартість ОЗ, що вибули у звітному періоді}}{\text{Загальна вартість ОЗ, що надійшли у звітному періоді}}$
Коефіцієнт розширення	$K = 1 - \text{Коефіцієнт заміни}$
Коефіцієнт приросту	$K = \frac{\text{Вартість приросту у звітному періоді}}{\text{Загальна вартість ОЗ на початок періоду}}$

Джерело: складено автором на основі [7; с.130].

Технічний стан оцінюють насамперед використовуючи коефіцієнти зносу та придатності ОЗ. Вони демонструють частку активів, які не можна використовувати і навпаки відсоток тих, які придатні для експлуатації.

Оптимальним значенням вважається момент, коли коефіцієнт зносу не перевищує 50%, а коефіцієнт придатності відповідно є не нижчим за 50%.

Позитивним вважається збільшення коефіцієнта придатності та зменшення коефіцієнта зносу у динаміці, адже це свідчить про оновлення матеріально-технічного приладдя підприємства і наявний контроль за процесом амортизації необоротних активів.

На рисунку 1.6 зображено спосіб обрахунку цих коефіцієнтів.

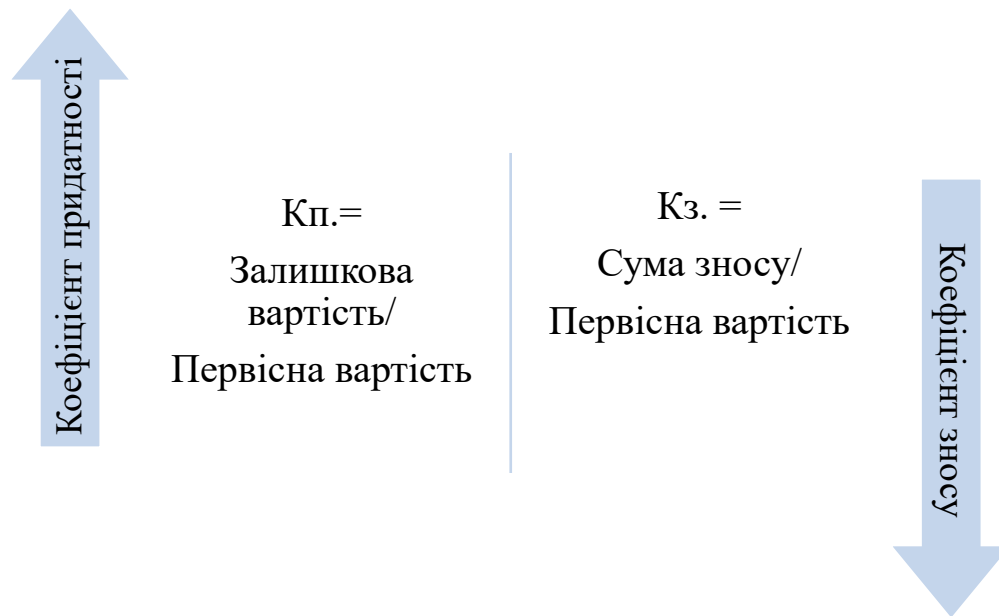

Рис. 1.6. Показники аналізу технічного стану ОЗ

Джерело: складено автором на основі [7, с.131].

Також охарактеризувати технічний стан основних засобів можна визначивши його віковий склад. Тобто, систематизувати всі активи, якими володіє підприємство спочатку у групи за видами, а тоді за ознакою терміну експлуатації. Після цього, зробити розрахунок частки кожної вікової групи.

$$\text{Середній вік} = \frac{\sum K_i \times \Pi_{vi}}{100} \quad (1.1),$$

де: K_i – середина вікового інтервалу;

Π_{vi} – питома вага кожної вікової групи;

Π_i – кількість одиниць устаткування кожної групи [6, с. 234].

Розглянемо приклад аналізу вікового складу основних засобів на основі даних відображених у таблиці 1.6.

Для транспортних засобів цей показник буде розраховуватись наступним чином:

$$\text{Середній вік для транспортних засобів} = \frac{2,5 \cdot 2 + 7,5 \cdot 1 + 15 \cdot 17 + 25 \cdot 5}{25} = 15,7 \text{ (років)}$$

Для інших груп основних засобів середній вік обчислюється таким же способом, на його величину впливає загальна кількість об'єктів основних засобів у групі та період їхнього використання.

Таблиця 1.7

Інформація про групи основних засобів та їх вікові групи

Групи ОЗ	Вікові групи				Разом, років	Середній вік ОЗ, років
	0-5 років	5-10 років	10-20 років	20-30 років		
Верстати	5	14	13	16	48	14,84
Транспортні засоби	2	1	17	5	25	15,70
Комп'ютерне обладнання	45	12	0	0	57	3,55
Будівлі	0	1	2	10	13	22,12
Всього	52	28	32	31	143	11,15
Питома вага вікової групи, (%)	36,36	19,58	22,38	21,68	100	-
Середина вікового інтервалу, років	2,5	7,5	15	25	-	-

Джерело: складено автором на основі [6, с. 235].

Відповідно до даних таблиці 1.7 середній вік основних засобів складає 11,15 років. Наймолодшим є комп'ютерне обладнання – 3,55 років, найстаршими відповідно будівлі. Підприємство має велику частку обладнання з невеликим строком служби більше 36%, головним чином на показник вплинула група «Комп'ютерне обладнання». Інші вікові групи займають в середньому 20% структури від загальної кількості ОЗ. Всього 31 об'єкт основних засобів має термін використання понад 20 років, 52 позиції експлуатуються лише перші 5 років. Це свідчить, що підприємство має достатньо молодий за віком склад основних засобів, для яких характерних незначний фізичний та моральний знос, заміни, ремонту чи реконструкції потребують в більшій мірі лише будівлі та споруди.

Крайній етап оцінки основних засобів це аналіз ефективності їх використання. Найпоширенішим та узагальнюючим показником є коефіцієнт віддачі. Для його обрахунку необхідно обсяг реалізованої продукції поділити на середньорічну вартість основних засобів.

Під час аналізу варто звернути увагу на різні фактори впливу та зміну обсягу продукції зокрема. Водночас, варто розрахувати і віддачу для активної частини

основних засобів, адже це дасть змогу проаналізувати такий фактор впливу як структура і віднайти потрібні резерви. Все це зумовлено тим, що деякі об'єкти основних засобів виконують значно меншу функціональність у виробництві.

Поряд з коефіцієнтом віддачі основних засобів для їх оцінки з кількісної та якісної сторони є ще й показник рентабельності. Він розраховується шляхом ділення прибутку на середньорічну вартість основних засобів і показує скільки гривень прибутку приходиться на 1 гривню основних засобів.

Враховуючи наявність багатьох чинників впливу на рентабельність та фондівіддачу, які не завжди мають однакові тенденції, для ефективнішої оцінки використовують комплексні показники, до прикладу:

- Інтегральний показник ефективності використання основних засобів [7, с. 135]

$$\Phi E = \sqrt{\text{Фондовіддіча} \times \text{Рентабельність}} \quad (1.2)$$

Він відображає умовний середній економічний ефект у вигляді виручки від реалізації та прибутку, який припадає на кожну гривню витрат, які вкладені в основні засоби [7, с. 135].

Безумовна значимість та роль основних засобів на підприємстві була доведена вже багато років назад і це не змінилося досі. Саме тому, зважаючи на їх функціональне призначення варто вивчати та удосконалювати процеси бухгалтерського обліку, фінансового та управлінського аналізу задля підтримки належної якості продукції, обсягів виробництва, рівня зайнятості, технологічного розвитку, економіки загалом.

В цілому, оцінка спрямована на визначення технологічних характеристик основних засобів і кількісних параметрів їх використання. Керівництву важливо знати, скільки підприємство виробляло, як працює зараз та як може видозмінитися з часом. Від ефективною оціночної роботи залежить побудова та якість плану розвитку і відкриття нових перспектив.

1.3. Нормативно-законодавча база аудиту основних засобів, порядок, правила організації та вимоги до аудиторської перевірки

Здійснення аудиторської діяльності в Україні регулюється законом «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». Під аудитом розуміється послуга з підтвердження правильності показників бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єкта господарювання і надання відповідної незалежної оцінки про відповідність даних законодавству та іншим нормативним вимогам складання фінансової звітності.

Предметом аудиторської діяльності є господарські операції суб'єкта, які документально підтверджені.

На рисунку 1.7 зображено основні принципи, яких повинні дотримуватись аудитори у своїй роботі.

Рис. 1.7. Принципи аудиторської діяльності

Джерело: складено автором на основі [8; 9].

Метою аудиту є формування професійної думки аудитора щодо достовірності первинних даних про факти господарської діяльності, повноти та своєчасності відображення цих даних, правильності ведення обліку відповідно до вимог стандартів бухгалтерського обліку та складання на основі цих даних

фінансової звітності, узагальнення думки у вигляді аудиторського висновку, який надається замовнику [9, с. 30].

Існує декілька видів контролю, вони відрізняються метою, обсягом перевірки, призначенням, суб'єктами та об'єктами перевірки, документальним оформленням, обов'язковими процедурами, термінами проведення тощо. У таблиці 1.8 здійснено порівняння аудиту та інших форм перевірки за найпоширенішими критеріями.

Таблиця 1.8

Порівняльна характеристика аудиту та інших видів контролю

Критерій	Аудит	Інші види контролю
Мета	Надання незалежного, об'єктивного висновку про відповідність та достовірність фінансової звітності	Пошук помилок, викривлень, господарських операцій, що були оформлені з порушенням
Завдання	Аналіз діяльності суб'єкта господарювання, надання професійного висновку	Профілактика виникнення порушень, контроль майна підприємства чи організації
Суб'єкти	Сертифіковані аудитори, клієнт має право самостійно обрати перевіряючу компанію	Працівники контрольно-ревізійних служб, податкової інспекції, внутрішньої групи контролю
Об'єкти	Бухгалтерський облік та фінансова звітність	Господарські операції з огляду їх законності та аргументованості їх здійснення
Покриття витрат	З боку клієнта	З боку служби контролю
Відповідальність	Відповідно до обсягу взятих зобов'язань, в межах цивільного законодавства	Відповідно до трудового законодавства
Оформлення результатів	Аудиторський висновок	Акт про виявлені порушення
Систематичність	Обов'язковий, або ініціативний	Планова, або позапланова перевірка

Джерело: складено автором на основі [9].

Крім того виокремлюють зовнішній та внутрішній аудит, які мають доволі багато відмінностей, серед яких:

- мета проведення;
- суб'єкти перевірки;
- об'єкти перевірки;
- спосіб покриття витрат;
- оформлення результатів;
- періодичність;
- обсяг перевірки та ін.

Офіційні закони та постанови, а також організації якими регулюється аудит відображені на рисунку 1.8.

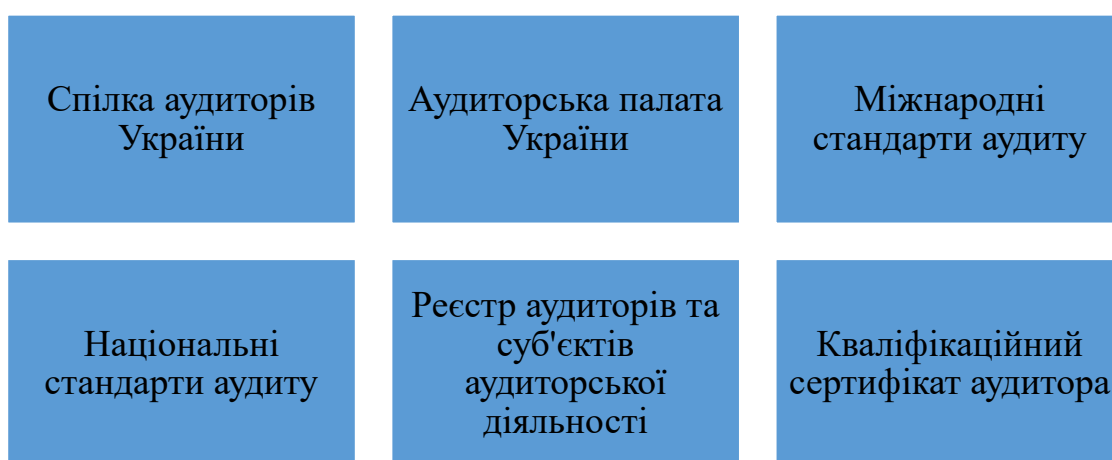

Рис. 1.8. Регулятори аудиторської діяльності

Джерело: складено автором на основі [9].

Аудит охоплює всі сфери діяльності підприємства, аналізує його активи і пасиви, реєстри бухгалтерського обліку та звітність. Одним з основних напрямків перевірки є аудит операцій з основними засобами, метою якого є підтвердження достовірності інформації, усіх задокументованих операцій, щодо руху, амортизації, надходження та вибуття активів.

Завдання перевірки основних засобів полягають у наступному:

- підтвердження наявності основних засобів на обрану дату;
- визначення права власності на утримання та використання таких активів;
- повноти та достовірності оформлення документів, щодо надходження, руху та вибуття основних засобів;
- точності визначення щорічної суми амортизації;
- правильності визначення суми, що амортизується;

- відповідності способу нарахування, що використовується підприємством фактично методу, який зазначений в обліковій політиці підприємства;
- безпомилковості відображення операцій з основними засобами на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності.

Інформацію про основні засоби отримують з таких документів:

- облікова політика;
- реєстри бухгалтерського обліку;
- типові форми для первинного обліку основних засобів;
- документи групи з внутрішнього аудиту;
- акти раніше здійснених інвентаризацій;
- висновки аудиторів за попередні роки;
- господарські договори;
- акти купівлі-продажу необоротних активів;
- фінансова звітність.

Окрім документальних джерел, аудитори можуть отримати необхідні дані в результаті проведення опитування працівників, або пов'язаних осіб, надсилання запитів для контрагентів та банків, фінансових організацій.

Під час аудиторської перевірки, документальної форми, аудитор повинен запевнитися, що об'єкти, які обліковуються на бухгалтерських рахунках з обліку основних засобів відповідають всім критеріям визнання їх необоротними активами. Крім того, слід звернути увагу на правильність визначення строку корисного використання основних засобів, методу нарахування амортизації, ліквідаційної та вартості що амортизується.

Наступним етапом огляду є аналіз первинних документів, визначення достовірності оприбуткування основних засобів на підприємство. Необхідно з'ясувати шляхи надходження активів, наявність та правильність оформлення відповідних документів в тому числі технічних паспортів, порядок присвоєння інвентарних номерів. Якщо, суб'єкт господарювання є платником податку на додану вартість, варто визначити чи правильно було відображено операції з обліку цього податку.

Особливу увагу варто приділити операціям, щодо переоцінки, або ж уцінки основних засобів, визначити обґрунтованість цих дій та правильність розрахунків і бухгалтерських записів. Водночас, необхідно розглянути доцільність усіх витрат, що були понесені в ході господарської діяльності і так чи інакше пов'язані з експлуатацією основних засобів, до прикладу, ремонт, реставрація, модернізація, оренда та ін.

Крім того, ретельно слід дослідити процес нарахування та обліку амортизації. Зробити повторний розрахунок сум, порівняти фактичні дані з отриманими результатами.

Вибуття об'єктів основних засобів – це ще одна важлива ділянка обстеження, де необхідно з'ясувати причини, доречність та законність цього процесу. Слід перевірити первинні документи, робочі записи, відповідність встановленої ліквідаційної вартості об'єкта його дійсній оцінці на той момент, наявність усіх потрібних підтверджуючих документів.

Дієвим методом, що допоможе забезпечити високу якість аудиту є зіставлення інформації, або ж, іншими словами, порівняння даних обліку різних рівнів, первинних документів та облікових регістрів, або фінансової звітності тощо.

Також виокремлюють формальну та аналітичну перевірку. Для першої характерним є аналіз документів за формою, перевірка наявності всіх необхідних реквізитів, підписів, печатки, відсутності виправлень та підчисток. Аналітичною перевіркою називають роботу з даними та значеннями, розрахунок та співставлення різних показників.

Заключним етапом є формування висновку аудитора у робочих документах, де він зазначає всі об'єкти контролю, обсяг перевірки, особливості, залишає власну оцінку стану бухгалтерського обліку, інші коментарі щодо виявлених неточностей.

Аудитори також можуть використовувати метод фактичного контролю, який ґрунтується на здійсненні повної, або часткової інвентаризації основних засобів, їхньої наявності, стану, умов зберігання, справедливої вартості.

Загалом, аудит основних засобів, як і іншого майна підприємства здійснюється відповідно до методологічних прийомів, законодавчих положень, стандартів аудиту. Для того, аби виконати свою роботу якісно аудитор повинен дотримуватися розробленого алгоритму, працювати етап за етапом, оцінювати можливі ризики, правильно підбирати методи та обсяги контролю. В свою чергу, суб'єкт господарювання має стежити за станом бухгалтерського обліку, аби забезпечити перевіряючих необхідною інформацією в повному обсязі, яка дасть змогу сформулювати точний, професійний та незалежний висновок.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АТ «РОДИНА»

2.1. Первинний, синтетичний та аналітичний облік основних засобів АТ «Родина»

Відкрите акціонерне товариство «Костопільський ЗПТ» - це підприємство, яке було створене у 1994 році шляхом приватизації і є правонаступником Костопільського заводу продовольчих товарів, створеного в 1945 році. У 2010 році підприємство змінило свою назву на - Приватне акціонерне товариство «Родина» [13].

Адреса реєстрації: вул. Крип'якевича 48-А, м. Костопіль, Рівненська обл.

Основні види економічної діяльності АТ «Родина»:

10.82 - виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів;

10.71 - виробництво хліба та хлібо-булочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання;

10.72 - виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання [13].

В середньому, на підприємстві працює 454 особи.

На підприємстві використовується затверджений План рахунків бухгалтерського обліку, проте, задля формування повної, точної та правдивої звітності головний бухгалтер має право створювати нові субрахунки для обліку активів та пасивів.

АТ «Родина» у своїй діяльності використовує журнально-ордерну систему обліку, яка є повністю автоматизована за допомогою використання програми 1С. Для систематизації даних реєстрів обліку майна підприємства, інших облікових реєстрів та додаткових довідок використовується Головна книга, на основі якої згодом складається фінансова звітність [13].

Перехід на використання спеціалізованої програми 1С був здійснений задля скорочення витрат робочого часу, зниження кількості помилок, підвищення рівня доступності та систематизованості бухгалтерських даних. Перевагами стало широке поширення програмного забезпечення, його параметри, спеціалізація на виробничі та торгові підприємства, наявність всіх необхідних налаштувань для роботи.

Автоматизована форма бухгалтерського обліку дає підприємству можливість здійснювати комплексну діагностику облікових даних. Для роботи в програмі потрібно лише додати інформацію про саму компанію і основні положення облікової політики. Розглянемо основні переваги програми 1С:Підприємство.

По-перше, програма дозволяє повністю автоматизувати бухгалтерський облік на підприємстві. З її допомогою обробка первинних документів, що були отримані від постачальників, або покупців виконується значно швидше. Загалом, вся сукупність інформації дуже оперативно систематизується, після чого використовувати її працівникам підприємства стає куди простіше.

По-друге, використання 1С забезпечує складання і ведення обліку за всіма групами пасивів та активів, створення організованої системи платіжних операцій, розрахунку заробітних плат робітників.

По-третє, процес обліку розрахунків за податками стає легшим та швидшим. АТ «Родина», як і будь-яке інше підприємство зобов'язане сплачувати податкові суми до державного бюджету. Саме тому, точність у розрахунках і термінах сплати податків, а також вчасне подання податкових звітів/декларацій є невід'ємною частиною функціонування компанії. Всі ці процедури, правильно та з мінімальними витратами часу, можна виконати у програмі 1С:Підприємство. За цих умов, загроза нарахування штрафів чи пені є набагато нижчою.

Ще однією перевагою використання в бухгалтерському обліку спеціалізованих застосунків є можливість швидкого доступу до великого обсягу інформації. Дані, що стосуються роботи компанії є доступними не лише для відділу бухгалтерії, а й для керівників і менеджерів фірми. Облікова інформація,

щодо надходжень, витрат, сум позик, фонду заробітної плати, податкових виплат, прибутку, обсягів капіталу допомагає керівникам здійснити конструктивний аналіз роботи підприємства, виявити основні тенденції ключових показників, знайти найприбутковіші елементи свого бізнесу або ж його проблемні ділянки.

Важливим елементом побудови вірно функціонуючої системи бухгалтерського обліку є процес її організації. Зробити це можна завдяки використанню первинних документів, що є першочерговим підтвердженням господарської операції, та первинного обліку зокрема.

Таблиця 2.1

Типові форми первинного обліку основних засобів підприємства

№ з/п	Назва типової форми	Характерні особливості (призначення)
1	ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів»	Використовується на етапі зарахування основного засобу до складу необоротних активів підприємства, а також під час операцій внутрішнього переміщення, передачі активу з одного складу в інший, переведення засобу із числа запасів до діючих, або передачі іншому суб'єкту господарювання в результаті домовленості.
2	ОЗ-2 «Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів»	Застосовується до об'єктів основних засобів, що приймаються чи здаються на ремонт, реконструкцію чи модернізацію. Результати всіх операцій та змін щодо технічного стану та основних характеристик активу записуються у технічний паспорт об'єкта.
3	ОЗ-3 «Акт на списання основних засобів»	Використовується під час операцій вибуття основних засобів окрім транспорту, не залежно застосовується повне або ж часткове списання.
4	ОЗ-4 «Акт на списання автотранспортних засобів»	Таким документом оформляються операції щодо списання транспортних засобів, легкових та вантажних, причепів та напівпричепів.
5	ОЗ-5 «Акт N про установку, пуск та демонтаж будівельної машини»	Як правило, використовується будівельно-монтажними організаціями під час передачі установки до використання та демонтажу будівельних машин.

Продовження табл. 2.1

6	ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів»	Застосовується до всіх об'єктів основних засобів, крім того однотипні, що прибули на підприємство в один період, мають одне технічне призначення та вартість можуть обліковуватися як група об'єктів. Відповідно, така інвентарна картка у бухгалтерській службі відкривається на кожен об'єкт чи їх групу.
7	ОЗ-7 «Опис інвентарних карток по обліку основних засобів»	Використовується для контролю порядку зберігання інвентарних карток. В описі зазначається перелік інвентарних карток відповідно до видів основних засобів. Зберігається документ в одному примірнику.
8	ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів»	Використовується для документування операцій руху основних засобів по класифікаційних групах. Під час заповнення за основу беруть інвентарні картки та дані синтетичного обліку, дуже важливо щоб інформація у різних регістрах збігалася.
9	ОЗ-9 «Інвентарний список основних засобів»	Такий документ використовується під час проведення планових та позапланових інвентаризацій, тому його призначення згрупувати інформацію по об'єктах основних засобів, зокрема основні характеристики, місце розташування та матеріально-відповідальну особу.
10	ОЗ-14 «Розрахунок амортизації ОЗ» (для промислових підприємств) ОЗ-15 «Розрахунок амортизації ОЗ» (для будівельних організацій) ОЗ-16 «Розрахунок амортизації по автотранспорту»	Використовується на етапі розрахунку суми амортизації для об'єктів основних засобів у кожному звітному місяці.

Джерело: складено автором на основі[53].

Основними первинними документами з обліку основних засобів на підприємстві АТ «Родина» є: акт-приймання передачі основних засобів, видаткова накладна, акт на списання основних засобів, інвентарна картка обліку основних засобів, опис інвентарних карток по обліку основних засобів, картка обліку руху основних засобів та інші типові форми затверджені наказом

Міністерства статистики України. Типові форми з обліку основних засобів наведені в додатках.

АТ «Родина» під час ведення бухгалтерського обліку керується законодавством України та положеннями облікової політики, яка складена відповідно до Закону України від 16.07.1999 р. № 996-XIV "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку [Додаток А].

Для забезпечення деталізації обліково-економічної інформації на підприємстві використовуються власні субрахунки додаткових порядків. Облік ведеться відповідно до журнально-ордерної системи у програмі 1С, аби забезпечити автоматизацію процесу.

Підставою для складання фінансової звітності є Головна книга, де акумулюються всі реєстри бухгалтерського обліку активів та пасивів підприємства.

Податковий облік здійснюється відповідно до податкового законодавства України.

За формування, зберігання та документообіг первинних та інших документів відповідальність несуть працівники в межах свої повноважень. Якщо документи складені невчасно, з помилками або з недотриманням вимог цивільного, адміністративного, трудового, господарського чи іншого права, працівники відповідають за такі порушення відповідно до законодавчих вимог.

На підприємстві створена постійно діюча експертна комісія, до складу якої входять: головний інженер, заступник директора, головний механік, начальник РМЦ, інженер з будівництва. Основними завданнями такої комісії є перевірка відповідності обов'язковим умовам об'єктів обліку для визнання їх основними засобами, а також встановлення строку корисної експлуатації для таких активів. Основними засобами, компанія розцінює об'єкти вартість яких перевищує 20 000 гривень, а термін корисного використання більше одного року [Додаток 1].

Розглянемо порядок відображення визнання основних засобів у балансі підприємства.

Таблиця 2.2

Кореспонденція АТ «Родина» з обліку операцій надходження основних засобів

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
Акумулявання капітальних інвестицій			
1	Придбано виробниче обладнання	15	63
2	Відображено ПДВ	64	63
3	Відображено витрати на транспортування обладнання	15	63
4	Відображено ПДВ	64	63
5	Враховано витрати сплачені підрядникам за монтаж та пуско-налагоджувальні роботи	15	63
6	Відображено ПДВ	64	63
Ведення ОЗ в експлуатацію			
7	Зарахування об'єктів капітальних інвестицій до складу ОЗ	10	15
8	Надходження ОЗ у вигляді внеску від засновника	10	46
9	Відображення у складі ОЗ, які раніше не були враховані в балансі	10	74

Джерело: складено автором на основі: [1; 3; 5, с. 71]

Отже, АТ «Родина», для обліку основних засобів використовує рахунок 10, для капітальних інвестицій – 15. Субрахунки застосовуються для розподілу основних засобів за класифікаційними ознаками в однорідні групи. За дебетом рахунку 10 показують зарахування об'єктів до складу основних засобів у результаті придбання, отриманого внеску, безоплатного отримання тощо.

Основні засоби, активні чи ні, з часом зношуються, втрачають свою первісну вартість та продуктивність і потребують відновлення, деякі, навпаки, з часом потребують переоцінки.

Саме тому, у таблиці 2.3 відображено кореспонденцію рахунків з обліку дооцінки та витрат на ремонт основних засобів, який підприємство періодично проводить.

Відповідно до облікової політики підприємства, витрати по ремонту основних засобів розподіляються між видами продукції згідно бази розподілу - до обсягу виробництва продукції [Додаток А]. Отже, основним кореспондуючим рахунком під час обліку витрат на ремонт основних засобів є рахунок 23

«Виробництво», а детальний розподіл всієї суми здійснюється за його субрахунками.

Таблиця 2.3

Кореспонденція АТ «Родина» з обліку переоцінки та витрат з ремонту основних засобів

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
Переоцінка ОЗ			
1	Дооцінка ОЗ у складі:		
1.1	первісної вартості	10	41
1.2	суми носу	10	13
Ремонт ОЗ			
2	Збільшення первісної вартості ОЗ за рахунок витрат на їх поліпшення	10	152
3	Відображення витрат з поточного ремонту ОЗ	23, 91, 92, 93, 94	20, 66, 63, 68

Джерело: складено автором на основі: [1; 3; 5, с. 72]

Звертаючись до питання нарахування амортизації, підприємство використовує прямолінійний метод, враховуючи затверджені комісією строки корисного використання активів та їх ліквідаційну вартість.

Розглянемо приклад розрахунку річної суми амортизації для пакувального верстату, який має термін корисної експлуатації 15 років, ліквідаційна вартість дорівнює нулю, залишкова вартість 80 000 грн, сума зносу 70 000 грн, тривалість попередньої експлуатації 7 років.

Річна сума амортизації = сума, що амортизується / строк корисного використання.

Враховуючи дані з нашого прикладу, бачим, що ліквідаційна вартість не встановлена, тому амортизуватися буде вся первісна вартість обладнання, щоб її знайти, нам потрібно додати залишкову вартість та суму зносу:

$$ПВ = 80\ 000 + 70\ 000 = 150\ 000 \text{ (грн)}$$

$$\text{Річна сума амортизації} = 150\ 000 / 15 = 10\ 000 \text{ (грн/рік)}$$

Якщо ж ліквідаційна вартість, тобто – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за

вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією) [1], встановлена підприємством то її обов'язково потрібно включати у розрахунок амортизаційних відрахувань.

Ліквідаційна вартість повинна бути розрахована спеціальною комісією, яка створена на підприємстві, та зафіксованою у документах, до прикладу обліковій політиці. Визначення ліквідаційної вартості формується на основі припущень, аналізу ринку та прогнозів.

Отже, під час розрахунку амортизаційних відрахувань для основних засобів, підприємство використовує прямолінійний методом, дію якого ми розглянули вище, а у таблиці 2.4 представлено порядок відображення амортизації на рахунках бухгалтерського обліку.

Таблиця 2.4

Кореспонденція АТ «Родина» з обліку амортизації основних засобів

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1	Відображено нарахування амортизації для виробничого обладнання	23	13
2	Відображено нарахування амортизації для ОЗ загальновиробничого призначення	91	13
3	Відображено нарахування амортизації для ОЗ, що використовуються для адміністративної роботи	92	13
4	Відображено нарахування амортизації для ОЗ, що використовуються для реалізації продукції	93	13
5	Списання ОЗ виробничого призначення, що був повністю амортизований	13	10

Джерело: складено автором на основі: [1; 3; 10]

Для підтвердження даних бухгалтерських реєстрів та фактичного огляду основних засобів АТ Родина, щорічно, перед складанням фінансової звітності, станом на 1 грудня, проводить інвентаризацію активів та зобов'язань. Проведення перевірки здійснюється під наглядом комісії, створення якої підтверджене відповідним документом, що завірений печаткою та підписом керівника. Існують також умови для проведення позапланової інвентаризації, наприклад зміна матеріально-відповідальної особи, аварійна ситуація, стихійне лихо тощо.

Інвентаризацію основних засобів проводить комісія, у складі керівника підприємства, головного бухгалтера, спеціалістів, керівників відділів.

У процесі перевірки формують інвентаризаційні описи, в яких зазначають інформацію про основні засоби за категоріями: вид, місце зберігання, період використання, відповідальний працівник та інші.

Результати перевірки фіксуються в інвентаризаційному описі необоротних активів, тут же вказуються дані бухгалтерського обліку. Інвентаризаційний опис обов'язково повинен містити підпис матеріально-відповідальної особи та членів комісії.

Наступним етапом є складання звіряльної відомості. Цей документ дозволяє відслідкувати розбіжності, вирахувати нестачі, або надлишки. На його основі згодом формується протокол інвентаризаційної комісії, де зазначаються всі розходження, прописуються коментарі та можливі причини виявлених різниць.

Існують різні варіанти кінцевих результатів інвентаризації:

- виявлення раніше не врахованих на балансі основних засобів;
- виявлення нестач основних засобів, наявність яких відображена в документах, а дані про їх рух відсутні;
- ідентичність даних бухгалтерського обліку фактичним показникам.

Отже, якщо комісія з'ясувала наявність на підприємстві незадокументованих основних засобів, їх необхідно негайно оприбуткувати по дебету рахунку 10 «Основні засоби» та сформувати інші супроводжуючі документи. Найчастіше, такими об'єктами є лишки від необоротних активів, які були ліквідовані раніше.

Причинами надлишків можуть бути:

- помилки, допущені відділом бухгалтерії у минулих періодах;
- відсутність документів, що підтверджують отримання активу;
- помилкове визнання активу втраченим;
- несвоєчасне списання активу, який ще не ліквідований;
- актив придбаний незаконним шляхом тощо.

У таблиці 2.5 відображено проводки з обліку надлишків основних засобів.

Таблиця 2.5

Кореспонденція АТ «Родина» з обліку надлишків основних засобів
виявлених за результатами інвентаризації

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1	Оприбутковано надлишок ОЗ	10	746
2	Нараховано амортизацію ОЗ	92	13
3	Отриманий дохід віднесено на фінансовий результат	746	79
4	Витрати віднесено на фінансовий результат	79	92
5	Оприбутковано ОЗ, після отримання підтверджуючих документів	10	63
56	Оприбуткування ОЗ, що були помилково списані у минулому році	10	44

Джерело: складено автором на основі: [1; 3; 14]

Серед причин нестач виокремлюють:

- пошкодження активів;
- крадіжка;
- помилки у бухгалтерських операціях;
- відсутність документів, які підтверджували б ліквідацію основного засобу;
- стихійне явище, надзвичайна ситуація тощо.

Щодо основних засобів не можна розглядати таку причину нестачі, як природний убуток, адже це характерно для матеріальних цінностей, зокрема запасів.

У таблиці 2.6 відображено порядок відображення нестач основних засобів у бухгалтерському обліку.

Таблиця 2.6

Кореспонденція АТ «Родина» з обліку нестач основних засобів виявлених
за результатами інвентаризації

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1	Списання нестачі ОЗ на витрати поточного періоду	976	10
2	Нараховано амортизацію ОЗ	13	10
3	Витрати віднесено на фінансовий результат	79	976
4	Списання нестачі ОЗ, яку винна особа повинна відшкодувати	072	

Продовження табл. 2.6

5	Суму нестачі віднесено на винну особу	375	716
6	Отримано суму нестачі від винної особи на розрахунковий рахунок	31	375
7	Списано нестачу ОЗ з позабалансового рахунку		072
8	Доходи віднесено на фінансовий результат	716	79

Джерело: складено автором на основі: [1; 3; 14]

Коли об'єкт основних засобів втрачає властивості, відповідно до яких його визнають активом настає процес його вибуття, що супроводжується списанням з балансу та ліквідацією.

Перед вибуттям об'єкта, спеціальна комісія має оглянути його та надати свій експертний висновок про його відповідність критеріям списання. Зробити оцінку можливості продажу активу, або його реалізації частинами. Після цього формуються акти на списання, де міститься основна інформація про основний засіб.

В результаті вибуття об'єктів основних засобів, фінансовий результат визначається вирахуванням з доходу від їх вибуття їх залишкової вартості, непрямих податків та інших витрат, пов'язаних з вибуттям певного об'єкту [5, с. 74]. Приклад оформлення вибуття основних засобів у бухгалтерському обліку представлено у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Кореспонденція АТ «Родина» з обліку операцій вибуття основних засобів

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
Вибуття з причини продажу ОЗ			
1	ОЗ передано покупцю	36	74
2	Відображено зобов'язання з ПДВ	74	64
3	Списано знос ОЗ	13	10
4	Списано залишкову вартість ОЗ	972	10
5	Відображено витрати з демонтажу та доставки	97	68
6	Дохід від реалізації ОЗ списано на фінансовий результат	74	79
7	Витрати, понесені під час реалізації активу списано на фінансовий результат	79	97
8	Визначено фінансовий результат:		
8.1	прибуток	79	44
8.2	збиток	44	79

Продовження табл. 2.7

9	Отримано оплату від покупця за реалізовані ОЗ	31	36
Вибуття з наступною ліквідацією ОЗ			
10	Списано нараховану суму зносу ОЗ	13	10
11	Списано залишкову вартість ОЗ	976	10
12	Відображено витрати на демонтаж ОЗ:		
12.1	заробітна плата, за умови використання господарського методу виконання робіт	976	66
12.2	соціальні відрахування	976	65
12.3	оплата послуг підрядної групи	976	68
13	Оприбуткування матеріалів, отриманих в результаті ліквідації об'єкта ОЗ	20	746

Джерело: складено автором на основі: [1; 3; 5, с. 74]

Не обмежується у податковому та бухгалтерському обліку вибір щодо встановлення термінів корисного використання основного засобу, методи нарахування амортизації.

Під час реалізації кожного подібного вибору варто звертати увагу на:

- мету ведення бухгалтерського обліку та вимоги до фінансової звітності підприємства;
- важливість дотримання принципу прозорості під час ведення податкового обліку;
- вплив підібраних термінів та методів амортизації на визначення амортизованих сум, витрат періоду, прибутку та відповідно суми податку;
- податкові різниці.

Податкові різниці, як правило виникають в результаті операцій з ремонту, модернізації, переоцінки та вибуття основних засобів. Причиною є різні правила їх обліку.

До так званих постійних різниць відносять витрати на купівлю, виготовлення господарським способом, ремонт, модернізацію та інші види поліпшення невиробничих основних засобів. Невиробничими вважаються необоротні активи, що не використовуються підприємством у господарській діяльності. Відповідно до положень податкового обліку такі суми не підлягають амортизації. У бухгалтерському обліку такі активи амортизуються, а суми зносу

списують на рахунки 9 класу, відповідно до сектору діяльності в якому основні засоби використовуються на підприємстві. Керівники та бухгалтери підприємства мають виключне право відносити амортизацію таких невиробничих основних засобів наприклад до складу адміністративних витрат, на противагу податковому обліку, що взагалі не нараховує амортизацію на ці об'єкти. Звідси і виникають різниці у визначені собівартості продукції, адміністративних та збутових витратах та ін.

Під час формування первісної вартості основних засобів у бухгалтерському та податковому обліку також можуть виникати відмінності. П(С)БО та ПКУ майже дублюють визначення первісної вартості для основних засобів, що були придбані компанією, але різниці можуть з'явитися за такими статтями:

- витрати на транспортування ОЗ;
- витрати на встановлення ОЗ;
- витрати на монтаж та налагодження ОЗ;
- інші витрати, що пов'язані з доведенням ОЗ до стану, в якому вони придатні для експлуатації та виконання передбачених функцій;
- створення забезпечення зобов'язання, яке відповідно до законодавства виникає у підприємства щодо демонтажу, переміщення цього об'єкта і приведення земельної ділянки, на якій він розташований, до стану, придатного для подальшого використання [15].

Створення забезпечення – це вид витрат, який не передбачений у ПКУ, а відтак не включається до складу основного засобу, коли у бухгалтерському обліку враховується і збільшує первісну вартість.

Крім того, ПКУ передбачає використання певних обмежень щодо обліку витрат пов'язаних з інжинірингом, а в бухгалтерському обліку їх немає. Такі ж обмеження, або відмінності у підходах до обліку можуть стосуватися витрат пов'язаних із забезпеченням працівників, які виконують монтажні, розвантажувальні, налагоджувальні роботи спец одягом, взуттям, медичними препаратами, харчуванням, транспортуванням до місця роботи тощо, а також витратами зі страхування життя і здоров'я таких працівників, понаднормових

виплат та ін. Якщо основні засоби підприємство вирішило виготовити самостійно, а не придбати, будуть виникати подібні різниці.

Такі постійні різниці зумовлюють перевищення первісної вартості основних засобів відповідно до бухгалтерського обліку над первісною вартістю за податковим обліком, звідси й відмінність між бухгалтерським прибутком та податковим.

Приклад 1

Уявімо, що підприємство АТ «Родина», розпочало будівництво виробничого цеху господарським методом. Усі витрати на будівництво, враховуючи оплату матеріалів, заробітну плату, оренду будівельного обладнання, що визнаються у податковому обліку становлять 3 500 000 грн. Окрім, раніше згаданих витрат, керівництво забезпечує правників щоденними обідами на загальну суму 15 000, оплачує доїзд до місця роботи – сума витрат 18000 грн та винайм житла для декількох робітників, що склав 21 000 грн за період будівничих робіт. Разом з тим, декілька днів співробітники виконували понаднормові години і отримали 8 000 грн додаткових виплат.

Амортизацію будівлі підприємство розпочне у місяці наступним за місяцем введення його в експлуатацію використовуючи прямолінійний метод, строк корисного використання буде встановлено у кількості 25 років.

Розрахуємо щомісячні амортизаційні відрахування у бухгалтерському та податковому обліку.

1) Бухгалтерський облік

Місячна сума амортизації = $(3500000 + 15000 + 18000 + 21000 + 8000) : 25 : 12 = 3\,562\,000 : 25 : 12 = 11\,873,33$ (грн)

2) Податковий облік

Місячна сума амортизації = $3500000 : 25 : 12 = 11\,666,67$ (грн)

Отже, постійна різниця у сумі амортизації становить 206,66 грн на місяць.

Постійна різниця у первісній вартості дорівнює 62 000 грн.

У таблиці 2.8 розглянемо порядок обліку та кореспонденцію рахунків у бухгалтерському та податковому обліку основних засобів під час їх будівництва господарським способом.

Таблиця 2.8

Кореспонденція бухгалтерських рахунків АТ «Родина» з обліку будівництва основного засобу господарським способом

№	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, тис. грн	Податковий облік	
		Дт	Кт		Формування ПВ	Амортизація
1.	Формування первісної вартості будівлі					
1.1	витрати на будівництво, що визнаються у податковому обліку	15	20, 63, 66, 65	3 500		
1.2	Витрати на харчування будівельників	15	63	15		
1.3	Витрати на транспорт працівників	15	63	18		
1.4	Витрати з оренди житла робітників	15	63	21		
1.5	Понаднормові доплати за виконання робіт	15	66, 65	8		
2	Введення будівлі в експлуатацію	10	15	3 562	3500	
3	Нарахування амортизації у першому місяці використання ОЗ	23	13	11,87		11,67

Джерело: складено автором на основі: [1; 3; 15]

Окрім постійних різниць, виникають ще й тимчасові, до прикладу у випадках:

- відмінності підходів у класифікації об'єктів, як основні засоби чи малоцінні необоротні матеріальні активи;
- використання різних термінів нарахування амортизації до одного і того ж основного засобу;
- різні способи визначення амортизації;

- переоцінки основних засобів;
- вибуття основних засобів.

Найпоширенішим прикладом є порівняння критерію вартості, тобто відповідно ПКУ основним засобом вважається об'єкт ціна якого вища за 20 000 грн, а підприємство у бухгалтерському обліку визнало ноутбук вартістю 15 000 грн основним засобом і це не є помилкою, це операція, яка спричинила виникнення різниць, про які не варто забувати і слід ретельно відстежувати.

Отже, на АТ «Родина» організація та здійснення первинного обліку активів і пасивів відбувається відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та Облікової політики підприємства. Облік ведеться з використанням комп'ютерної програми 1С. Це дозволяє прискорити швидкість опрацювання первинних документів, підвищити точність даних, створити вільно-доступну інформаційну систему для всіх працівників підприємства. Відповідно, ризик наявності помилок, є нижчим, а правильність відображення даних вищою, що оцінюється позитивно.

2.2. Аналіз наявності, стану та руху основних засобів АТ «Родина»

АТ «Родина» – це підприємство, яке займається виготовленням кондитерських, хлібобулочних та борошняних виробів. Саме тому, у складі основних засобів є значна кількість виробничого обладнання, всього працює 4 кондитерські цехи, та транспортних засобів, які забезпечують реалізацію готової продукції. Щоб оцінити стан та віднайти резерви використання основних засобів проведемо їх аналіз за різними методами.

Аналіз наявності, стану та руху основних засобів проводиться щоб:

- визначити відсоток забезпеченості підприємства основними засобами виробничого та невиробничого характеру;
- проаналізувати структуру, динаміку та їх склад;
- оцінити періодичність та причини руху основних засобів;
- прорахувати віковий склад основних засобів;

- визначити рівень придатності об'єктів до використання;
- розрахувати показники оновлення основних засобів;
- оцінити технічний рівень основних засобів на підприємстві;
- проаналізувати раціональність обраного способу нарахування амортизації;
- знайти показники ефективності використання виробничих основних засобів;
- віднайти причини та фактори впливу на різкі зміни показників;
- виявити напрями для покращення функціонування підприємства шляхом залучення резервів.

На рисунку 2.1 відображено джерела інформації для проведення аналізу операцій з основними засобами.

Рис. 2.1. Джерела отримання інформації під час здійснення економічного аналізу основних засобів

Джерело: складено автором.

Враховуючи сучасну економічну ситуацію, розуміємо, що суб'єкти господарювання мають обмежені фінансові ресурси і тому їм потрібно використовувати виважену політику, щодо використання потенціалу основних засобів. Позитивного фінансового результату досягають компанії, які вміло управляють своїми виробничими ресурсами, постійно оновлюють їх, замінюють

технологічно непридатне обладнання сучасними аналогами, що прискорюють виробничий процес і продуктивність загалом.

Для того, щоб оцінити ефективність роботи основних засобів та їх віддачу необхідно використати певний напрям економічного аналізу, їх перелік розглянемо на рисунку 2.2.

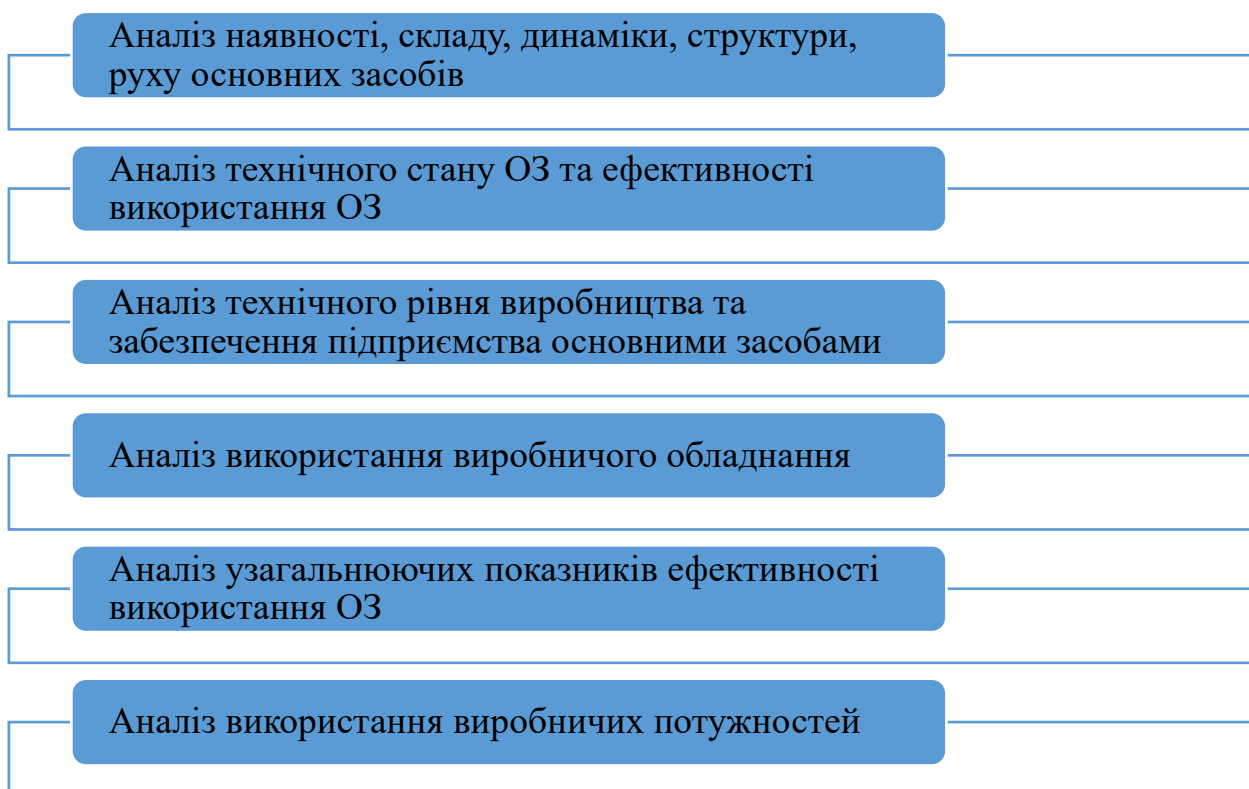

Рис. 2.2. Напрями аналізу основних засобів

Джерело: складено автором на основі: [16].

Отже, по перше, розглянемо динаміку основних засобів АТ «Родина» у 2020-2022 роках, визначимо основні тенденції у цьому періоді.

Таблиця 2.9

Основні засоби АТ «Родина» за 2020-2022 рр., тис. грн

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютний приріст, тис. грн		Темп приросту, %	
				2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Залишкова вартість ОЗ	18501	19517	21109	1016	1592	5,49	8,16

Продовження табл. 2.9

Первісна вартість ОЗ	58487	63356	69140	4869	5784	8,32	9,13
Знос ОЗ	39986	43839	48031	3853	4192	9,64	9,56

Джерело: складено автором на основі [Додаток Б, Додаток В].

Основні засоби виконують важливу роль у функціонування підприємства, підтримці виробничого, адміністративного та господарського секторів та отриманні прибутку підприємства загалом. Саме тому, оцінка основних засобів є не лише необхідним, а й обов'язковим процесом для будь якого суб'єкта господарювання. За даними таблиці 2.8, бачимо, що балансова (залишкова) вартість основних засобів демонструє позитивну тенденцію до зростання у досліджуваному періоді. Первісна вартість зросла на 8,32% у 2021 році та на 9,13% у 2022 році, в той час, як знос зростав кожного року трохи більше ніж на 9,5%. Така динаміка забезпечила підвищення залишкової вартості основних засобів на 1 016 тис. грн (або 5,49%) у 2021 році та 1 592 тис. грн (або 8,16%) у 2022 році. Питому вагу основних засобів розглянемо у наступній таблиці.

Таблиці 2.10

Структура основних засобів АТ «Родина» за 2020-2022 рр., тис. грн

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютний приріст, тис. грн		Темп приросту, %	
				2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Залишкова вартість ОЗ	18501	19517	21109	1016	1592	5,49	8,16
Структура, %	98,26	97,17	98,12	-1,09	0,95	-1,11	0,97
Всього необоротних активів	18829	20085	21514	1256	1429	6,67	7,11

Джерело: складено автором на основі [Додаток Б, Додаток В].

Отож, слід відмітити, що основні засоби у 2020-2022 роках займали більше ніж 97% від загальної вартості необоротних активів. У 2021 році їхня частка трохи зменшилася, лише на 1,11%, а у наступному звітному періоді вона зросла на 0,97% і становила 98,12% структури. Такі показники, свідчать про вагомий

внесок основних засобів у господарську діяльність підприємства та їх значиму роль у робочому процесі.

Окрім загальної динаміки основних засобів та їх частки у структурі необоротних активів, дуже важливим елементом аналізу є дослідження коефіцієнтів зносу та придатності, який дозволяє оцінити стан, в якому перебувають основні засоби суб'єкта господарювання.

Таблиця 2.11

Розрахунок коефіцієнтів зносу та придатності ОЗ АТ «Родина» у 2020-2022 роках

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	18501,00	19517,00	21109,00
Первісна вартість ОЗ, тис. грн	58487,00	63356,00	69140,00
Знос ОЗ, тис. грн	39986,00	43839,00	48031,00
Коефіцієнт зносу, %	68,37	69,19	69,47
Коефіцієнт придатності, %	31,63	30,81	30,53

Джерело: складено автором на основі [Додаток Б, Додаток В].

Для розрахунку коефіцієнтів було використано дані про залишкову та первісну вартість основних засобів в окресленому періоді, а також суму їхнього зносу. За результатами, стало очевидним, що основні засоби АТ «Родина» на кінець періоду зношені на 69,47%, відповідно придатних основних засобів на підприємстві лише 30,53%. Цю динаміку варто розцінювати, як негативну, адже впродовж останніх років коефіцієнти не мали суттєвих відхилень. При оптимальному значенні коефіцієнта зносу менше 50%, середнє значення за результатами аналізу 69,01%. Коефіцієнт придатності, в свою чергу, має бути більшим за 50%, а за проведеними розрахунками основні засоби АТ «Родина» у 2023 році придатні лише на 30,53%. Найбажанішим результатом для компанії є така взаємозалежність, коли коефіцієнт зносу досягає найнижчого рівня, а коефіцієнт придатності найвищого.

Ще одним з важливих етапів оцінки основних засобів є аналіз ефективності їх використання, розглянемо показники наведені у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Розрахунок показників ефективності використання основних засобів

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Середньорічна вартість ОЗ	19259,00	19009,00	20313,00
Обсяг реалізованої продукції	115935,00	132792,00	249434,00
Прибуток	810,00	19325,00	0,00
Коефіцієнт віддачі, %	601,98	698,57	1227,95
Рентабельність, %	4,21	101,66	-
Інтегральний показник	50,32	266,49	-
Фондомісткість	16,61	14,31	8,14

Джерело: складено автором на основі [Додаток Б, Додаток В].

Коефіцієнт фондівіддачі є основним показником використання основних засобів, що розраховується шляхом ділення загальної вартості реалізованої продукції на середньорічну вартість основних засобів. Звертаючи увагу на дані таблиці 2.11, бачимо, що у 2020 році на 1 грн інвестовану в основні засоби було реалізовано продукції на суму 6,2 грн. Крім того, цей показник збільшувався у динаміці і у 2021 році становив 6,99 грн, у 2022 році 12,28 грн, що оцінюється позитивно і свідчить про виважену політику використання основних засобів у виробничому процесі.

Щодо показника рентабельності, який становить частку від ділення річного прибутку підприємства на середньорічну вартість основних засобів, то відповідно до показників фінансової звітності АТ «Родина» у 2020 році він дорівнював 4,21%, що означає, що кожна вкладена в основні засоби гривня дозволила отримати у цьому році 0,42 грн чистого прибутку. У 2021 році рентабельність суттєво підвищилася і підприємство отримало 1,02 грн на кожен внесений гривню. Беручи до уваги дані 2022 року, засвідчуємо те, що рентабельність становила 0%, адже компанія не отримала чистого прибутку, причини можуть бути різними: зміни у політиці витрат, або доходів, непередбачувані збитки, або заплановані інвестиції.

Також розглянемо показники забезпеченості підприємства основними засобами, зважаючи на те, що позитивно оцінюється збільшення таких коефіцієнтів у динаміці.

Відповідно, до даних таблиці, фондоозброєність і технічна озброєність праці АТ «Родина» знизилась у 2021 році порівняно з 2020 роком та зросли у 2022 відносно попереднього періоду. На кінець досліджуваного періоду на 1 працівника припадало 45,7 тис. гривень основних засобів, що більше за показник 2021 року на 3,27 і свідчить про високу залученість працівників у виробничий процес. Найменше значення показника фондоозброєності праці було зафіксовано у 2021 році 42,23 тис. грн на 1 працівника. Беручи до уваги, що середня чисельність робітників на підприємстві залишалась майже незмінною, в середньому 450 працюючих осіб на рік, ключовим елементом, що впливав за змінну коефіцієнтів була вартість основних засобів.

Таблиця 2.13

Показники забезпеченості АТ «Родина» основними засобами за 2020-2022 рр., тис. грн/особу

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютний приріст, тис. грн		Темп приросту, %	
				2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Фондоозброєність праці	42,61	42,43	45,70	-0,18	3,27	-0,42	7,70
Технічна озброєність	32,16	33,12	35,37	0,96	2,25	2,98	6,80

Джерело: складено автором на основі [Додаток Б, Додаток В, Додаток Д].

Розглянемо значення інтегрального показника ефективності використання основних засобів у 2020-2021 рр. Цей комплексний коефіцієнт відображає умовний середній економічний ефект у вигляді виручки від реалізації та прибутку, який припадає на кожну гривню витрат, які вкладені в основні засоби. Як вже зазначалося раніше, його визначають шляхом витягнення кореня квадратного з добутку показників фондівіддачі і рентабельності [7, с. 137]. Враховуючи те, що у 2020 році інтегральний показник становив 50,32%, а у 2021

році 266,49%, фіксуємо, що у 2021 році відбулось зростання рівня використання основних засобів більше ніж у 5 разів порівняно з попереднім звітним періодом.

Оберненим показником до фондівддачі є коефіцієнт фондомісткості, який показує, скільки основних засобів припадає на 1 грн реалізованої продукції. Для АТ Родина цей показник у 2020 році мав найбільше значення 1,66 грн основних засобів на 1 грн реалізованої продукції, у 2021 році - 1,43 грн, у 2022 році лише 0,81 грн.

Здійснення поточного та планового аналізу показників наявності, стану та використання основних засобів дуже важливий процес. Він дозволяє удосконалювати процес управління активами на основі зібраних даних, знаходити необхідні резерви для отримання максимальної віддачі під час використання основних засобів підприємства.

2.3. Організація і методика проведення аудиту основних засобів АТ «Родина»

Аудит операцій з основними засобами зосереджений на виконанні таких завдань:

- перевірка фактичної наявності основних засобів;
- перевірка документів, якими були оформлені операції з надходження основних засобів, юридичного права власності підприємства на них;
- перевірка умов експлуатації та зберігання;
- перевірка достовірності та законності бухгалтерських операцій;
- перевірка нарахування зносу;
- перевірка доцільності та правильності операцій, щодо дооцінки, уцінки, вибуття чи ліквідації активів.

Щоб забезпечити проведення якісної аудиторської перевірки варто використовувати різні методи контролю, до прикладу:

- документальна перевірка;
- перевірка за фактом;

- суцільна;
- вибіркова;
- комбінована [9, с. 94].

Кожна аудиторська перевірка складається з декількох етапів. Залежно від специфіки діяльності фірми, її масштабів, кількості персоналу, об'ємів виробництва продукції чи надання послуг етапи перевірки можуть видозмінюватися. Наведемо приклад етапів роботи під час аудиторської перевірки господарської діяльності АТ «Родина».

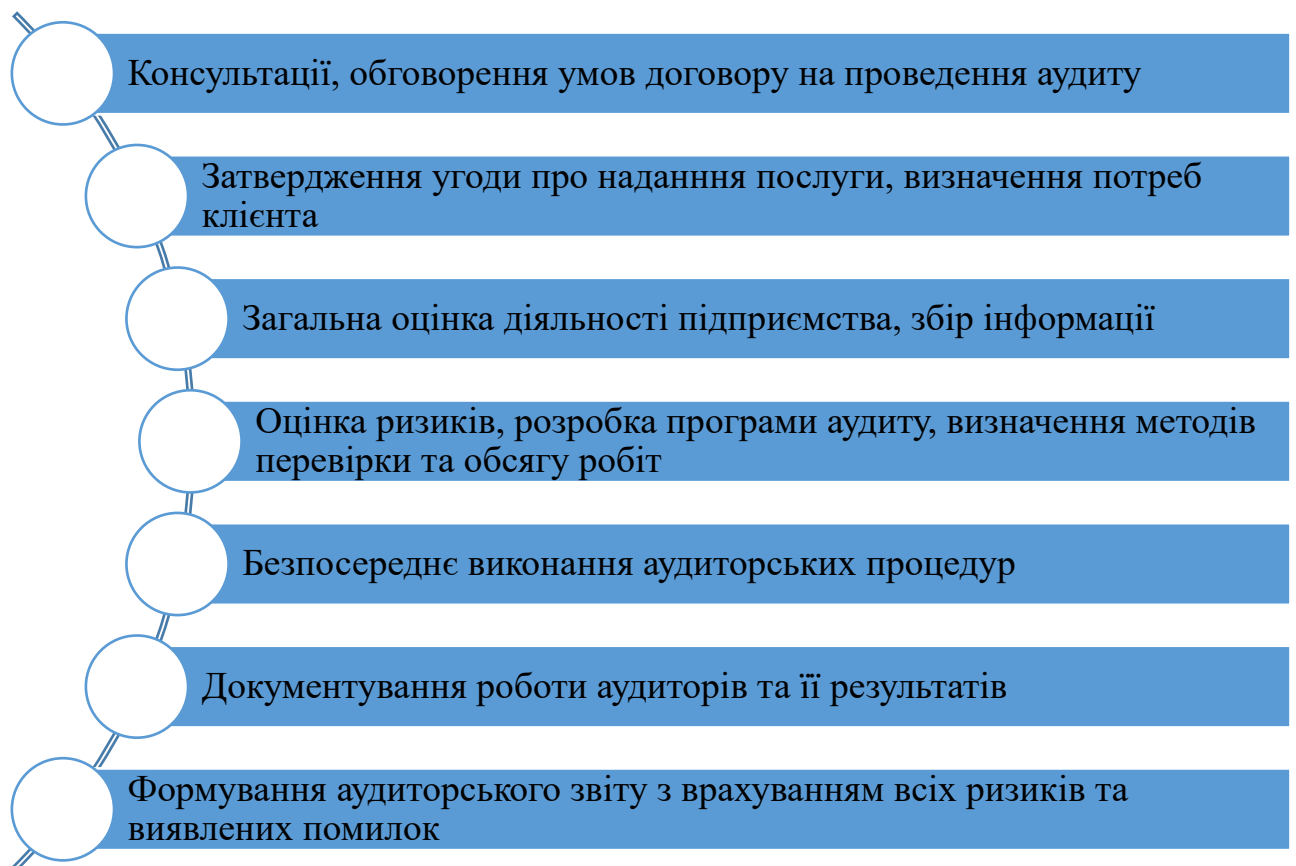

Рис. 2.3. Етапи аудиту господарської діяльності АТ «Родина»

Джерело: складено автором на основі [9, с. 82].

Відповідно до даних облікової політики та фінансової звітності досліджуваного підприємства сформуємо програму аудиту основних засобів, що відображає всі заплановані аудиторські процедури та їх деталі. Зазвичай у програмі вказують виконавця, терміни перевірки, перелік робіт, методи контролю, джерела інформації та інше.

Таблиця 2.14

Програма аудиту основних засобів АТ «Родина»

№	Аудиторські процедури	Методичні прийоми аудиту	Термін
1	Перевірка відповідності основних засобів умовам їх визнання активами	Документальний, арифметичного перерахунку	
2	Перевірка юридичної сили наявних документів та права власності	Документальний, зіставлення	
3	Перегляд облікової політики, законності відображених у ній елементів	Документальний, аналітичний	
4	Перевірка правильності встановлення первісної вартості під час зарахування основних засобів на баланс підприємства	Документальний, арифметичного перерахунку	
5	Перевірка достовірності розподілу ОЗ на класифікаційні групи	Аналітичний	
6	Перевірка операцій щодо уцінки та дооцінки ОЗ	Документальний, арифметичного перерахунку	
7	Перевірка обґрунтованості вибору методу нарахування амортизації	Аналітичний	
8	Перевірка правильності визначення амортизаційних відрахувань	Арифметичного перерахунку	
9	Перевірка правильності визначення ліквідаційної вартості	Арифметичного перерахунку	
10	Перевірка достовірності відображення операцій пов'язаних з ОЗ на рахунках бухгалтерського обліку та облікових регістрах, їх своєчасності	Документальний	
11	Перевірка законності операцій щодо вибуття ОЗ	Документальний	
12	Перевірка відповідності даних первинного, синтетичного та аналітичного обліку	Зустрічної перевірки, порівняння	
13	Перевірка даних фінансової звітності	Документальний, арифметичного перерахунку	
14	Формування робочих аудиторських документів	Аналітичний	
15	Підведення підсумків аудиторського контролю	Аналітичний, порівняння	
16	Затвердження аудиторського звіту	Аналітичний	

Джерело: складено автором на основі [11].

Отже, під час формування та виконання програми перевірки аудитор повинен куруватися законодавством, нормативними вимогами, установчими документами, обліковою політикою та іншими особливостями організації виробничої та господарської діяльності підприємства. Цей вид документів відноситься до групи робочих документів аудитора і обов'язково повинен зберігатися.

Аудит основних засобів включає широкий перелік операцій, які слід проаналізувати. Серед них: визнання, оцінка, переоцінка, амортизація, ремонт, реконструкція, модернізація, оренда, лізинг, вибуття та ін.

Відповідно до українського законодавства підприємствам надається право самостійно обирати спосіб нарахування амортизації для основних засобів, обов'язковою умовою є документування такого вибору в обліковій політиці установи, фірми чи організації.

Під час аудиту розрахунку та нарахування амортизації необхідно визначити чи для всіх об'єктів основних засобів здійснюються необхідні розрахунки, чи правильний метод амортизації використовується на підприємстві, чи коректно визначені строки корисного використання, ліквідаційна вартість та вартість що амортизується.

Таблиця 2.15

Порівняльна робоча таблиця аудитора під час перевірки нарахування амортизації ОЗ АТ «Родина» у 2022 році (тис. грн)

Елементи	Дані бух. обліку	Розрахунок аудитора	Відхилення
Первинна вартість	69 140	69 140	0
Вартість що амортизується	21 109	21 109	0
Річна сума зносу	4 192	3 500	692
Накопичена сума зносу	48 031	48 031	0
Ліквідаційна вартість	4 700	4 700	0
Строк корисного використання, років	25	25	0
Період експлуатації, років	23	23	0

Джерело: складено автором на основі [12, с. 65].

У таблиці 2.15 представлено порівняльну робочу таблицю для аудиту процесу амортизації. До неї можна вносити особисті розрахунки, дані головних книг та бухгалтерських рахунків і робити звірку відповідності значень.

Після заповнення таблиці та підбиття підсумків складаються інші документи де визначаються причини відхилень, їх кількість, вині особи, обставини, ключові об'єкти.

Щоб визначити правильність формування первісної та залишкової вартості можна використовувати іншу порівняльну таблицю, макет якої наведено у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Порівняльна робоча таблиця аудитора під час перевірки правильності визначення вартості ОЗ АТ «Родина» (тис. грн)

Елементи	Дані бух. обліку	Розрахунок аудитора	Відхилення
Загальна вартість невиробничих ОЗ	16 887,2	16 887,2	0
Загальна вартість виробничих ОЗ	4 221,8	4 221,8	0
Первісна вартість ОЗ відповідної класифікаційної групи	69 140	6 9140	0
Витрати понесені у результаті модернізації, ремонту, відновлення чи реконструкції ОЗ	0	0	0
Вартість ОЗ що надійшли впродовж звітнього періоду	1592	1500	92
Вартість ОЗ що вибули впродовж звітнього періоду	4 192	4 200	-8
Амортизаційні відрахування у звітньому періоді	3 214	3 100	114
Норма амортизації	0,23	0,21	0,02

Джерело: складено автором на основі [12, с. 65].

За умови виявлення помилок, неточностей чи іншого роду викривлень, необхідно встановити точну суму надлишкової, або від'ємної суми амортизації, простежити вплив таких відхилень на формування собівартості, доходів, витрат та фінансових результатів підприємства. Також варто визначити період та масштаби порушень податкового законодавства, аби усунути помилки та не

допустити їх появи у наступних періодах. Усі потрібні зміни мають бути відображені у бухгалтерському та податковому обліку і звітності.

АТ «Родина» - підприємство яке щоденно виготовляє продукцію, а відтак використовує обладнання у межах виробничих потужностей. Постійне навантаження, застарілі технології, відсутність періодичного технічного контролю приводить до виникнення неполадок, проблем у функціонуванні і відповідно необхідності ремонтних робіт. Більшість українських підприємств, що працюють на ринку більше 15 років мають у своєму арсеналі машини, які давно зазнали фізичного та морального зносу. Проте, відсутність великої норми прибутків, інвесторів, або грантів унеможливорює оновлення чи поповнення виробничих установок шляхом купівлі новинок технологічного сектору. Саме тому, керівники та менеджери компаній вдаються до ремонтних робіт, аби хоч у якийсь спосіб подовжити «життя» основних засобів.

Зважаючи на широке розповсюдження та використання ремонтних робіт під час операцій з основними засобами виникає необхідність проведення аудиторської перевірки цієї ділянки.

Аудитор має перевірити документи, які фіксують проведення поточного чи капітального ремонту основних засобів у звітному періоді, а також визначити норму трудових та фінансових витрат і порівняти їх з понесеними відповідно до отриманих документів.

Основними джерелам інформації на цьому етапі є: фінансова звітність, облікова політика, головна книга, плани ремонтів, технічна документація, акти виконаних робіт, накладні та чеки на придбання матеріалів, дані бухгалтерських рахунків тощо.

Варто звернути увагу на періодичність проведення ремонтів та їх характер, адже капітальний ремонт проводиться не частіше 1 разу на рік та ґрунтується на проведенні заміни більшої, або всієї частини зношених елементів. Поточний ремонт характерний зміною кількох окремих вузлів чи деталей і може проводитись з річною періодичністю.

Крім того, технічна документація має бути проаналізована на предмет правильності складання та економічної обґрунтованості такого процесу. Такі документи мають бути затверджені керівником та головним механіком підприємства. Також необхідно перевірити умови договору на виконання робіт та закупівлю матеріалів, чи були дотримані всі вимоги, чи ціни на товари і послуги відповідали середньо-ринковим, чи використовувались кошти в межах кошторису і чи не було неправомірного використання підзвітних коштів.

Хорошим джерелом інформації для звірки в такому разі є первинні документи, що засвідчують купівлю матеріальних цінностей.

Залежно від способу виконання робіт, підрядний або господарський, слід перевірити наявність та правильність оформлення актів виконаних робіт, платіжних документів, розрахунку заробітної плати, визначення норми оплати праці, обсягу виконаних робіт, терміну робіт, кількість залучених осіб та ін.

Якщо під час ремонту підприємство використовує власні матеріали та сировину потрібно оцінити правильність списання та умови передачі матеріалів зі складу до місця виконання робіт, відповідальних осіб, перевірити наявність усіх підтверджуючих документів.

Аудитор має перевірити правильність віднесення витрат на ремонт основних засобів залежно від їхнього призначення, виробниче, загальногосподарське чи адміністративне.

У результаті проведеного аналізу аудитор повинен сформулювати висновок про раціональність використання коштів та правильність бухгалтерського обліку витрат на ремонт основних засобів, визначити основні помилки, або неточності та надати рекомендації, якщо це необхідно.

Аудиторські процедури варто застосувати і до операцій щодо переоцінки основних засобів. На рисунку 2.4 відображено основні елементи, що перевіряються.

Рис. 2.4. Напрями перевірки під час аудиту переоцінки основних засобів
Джерело: складено автором на основі [12, с. 70].

Аудитор повинен з'ясувати чи правильно було визначено переоцінену вартість під час такого типу бухгалтерських розрахунків, а також чи внесені зміни задокументовано у регістрах аналітичного обліку. При цьому, слід взяти до уваги порядок проведення переоцінки для різних груп основних засобів, основні відмінності та особливості, перевірити відсутність помилок, зумисних викривлень чи неточностей.

Основні засоби на підприємстві можуть «рухатися», тобто прибувати, вибувати, змінювати місце розташування, цех (ділянку) тощо. Зважаючи на всі ці обставини аудит руху активів є необхідним процесом. Джерелами інформації в такому випадку є: акти приймання (передавання) основних засобів, картки групового обліку основних засобів, акти введення об'єктів в експлуатацію, технічні паспорти, інвентарні описи, акти приймання (передавання) основних засобів в оренду, акти про ліквідацію основних засобів, Головна книга, фінансова звітність, статистична звітність з обліку основних засобів [12, с.71].

Аудит включає операції щодо підтвердження законності, своєчасності та правильності оформлення документів, наявності економічної обґрунтованості, доцільності придбання, будівництва, лізингу чи оренди основних засобів. Крім того, необхідно перевірити порядок оприбуткування основних засобів, наявність відповідних підтверджуючих документів, своєчасність здійснення господарської

операції, спосіб отримання основного засобу підприємством, а відтак правильність визначення первісної вартості активів.

Списання основних засобів також перевіряється, визначаються підстави операції, наявність документів, законність та правильність відображення у бухгалтерському обліку. На цьому етапі можуть використовуватись прийоми зустрічної перевірки та співставлення, тобто порівняння даних первинного обліку та реєстрів синтетичного і аналітичного обліку.

Разом з тим, потрібно впевнитись у який спосіб основний засіб вибуває зі складу активів підприємства: ліквідація, продаж, безоплатна передача та ін. Від цього залежить які документи будуть сформовані, чи буде проведено оприбуткування матеріалів або запчастин у результаті часткової ліквідації об'єкта, чи буде отримано дохід від реалізації активу, або визнано витрати.

Зважаючи на велику кількість операцій з основними засобами та різноманітність напрямів аудиту варто виважено підходити до формування плану та програми аудиту, брати до уваги специфіку діяльності підприємства, розмірковано встановлювати терміни перевірки, охоплювати якомога більше джерел та каналів інформації, що допоможе підвищити якість аудиту.

Враховуючи нестабільність податкового законодавства, часті зміни нормативів та положень бухгалтерського обліку, недосконалість програмного забезпечення, можливість допущення помилки співробітника, умисні незаконні дії працівників говоримо про ризик наявності помилок під час ведення обліку господарських операцій з основними засобами. Розглянемо типові порушення, що представлені у таблиці 2.17.

Таблиця 2.17

Типові порушення під час обліку основних засобів АТ «Родина»

№ з/п	Вид порушення
1	Неправильний розрахунок первісної вартості основних засобів (включення до їх складу витрат, що не пов'язані з ними на пряму)
2	Неправильне групування основних засобів за їх економічним призначенням

Продовження табл. 2.17

3	Неправильний розрахунок строку корисного використання об'єкта, норми амортизації
4	Помилки у кореспонденції рахунків під час оприбуткування основних засобів
5	Нарахування амортизації для об'єктів що знаходяться на реконструкції, раніше вибули з підприємства, здані в оренду

Джерело: складено автором на основі [12, с. 75].

Аудит обліку основних засобів це дуже трудомісткий процес, який вимагає вивчення великого масиву даних. Загалом аудитор починає роботу з підготовчого етапу на якому ознайомлюється з підприємством, видами основних засобів, їхньою залишковою вартістю, способом нарахування амортизації, ступенем зносу, матеріально-відповідальними особами, технічними характеристиками, розташуванням та ін. Разом з тим, вивчає правильність ведення обліку, наявність та достовірність всіх документів, повноту та своєчасність відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку та у відповідних регістрах. Базою для аудиту є такі документи, як облікова політика, фінансова звітність, первинні документи, Головна книга, дані синтетичного та аналітичного обліку, акти виконаних робіт, інші договори пов'язані з основними засобами, акти інвентаризацій.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АТ «РОДИНА»

3.1. Автоматизація облікового процесу основних засобів АТ «Родина»

Зважаючи на функціональне призначення та роль, що виконують основні засоби у діяльності підприємства варто приділяти значну увагу питанню обліку таких активів. Здійснювати цей процес правильно, ефективно та своєчасно можна за допомогою сучасних автоматизованих бухгалтерських програм.

Використання програмного забезпечення дозволяє не тільки систематизувати дані та зробити їх більш доступними для працівників різних рівнів, а й швидко опрацьовувати великі масиви даних, зберігати та обмінюватися необхідними документами, надсилати звітність до контролюючих органів, формувати плани на наступні періоди, робити різного виду розрахунки та аналітичні таблиці.

Задачі автоматизації обліку основних засобів полягають у наступному:

- облік і контроль основних засобів враховуючи їх класифікаційний поділ на групи та місце розташування;
- облік і контроль правильності відображення надходження, переміщення та вибуття основних засобів;
- облік витрат пов'язаних з ремонтом чи реконструкцією основних засобів;
- облік і перевірка правильності проведення переоцінки;
- облік і контроль нарахування та відображення в обліку амортизації та ін.

Побачити та оцінити значимість програмного забезпечення можна переглянувши вигоди, які отримує підприємство від його використання, тож автоматизований облік дозволяє:

- створити єдину інформаційну систему, яка буде використовуватись, як бухгалтерією так і управлінцями для прийняття важливих рішень щодо розвитку та руху компанії;

- пришвидшити обробку документів та їх рух;
- зменшити трудомісткість процесу та час на виконання однотипних процесів;
- стандартизувати повторювані операції;
- заповнювати типові бланки, деякі документи, або їх частини автоматично;
- використовувати рівні деталізації, вести синтетичний та аналітичний облік;
- синхронізувати дані;
- проводити звірку та швидкий аналіз;
- отримувати оперативну інформацію про стан підприємства у будь-який час, відфільтрувавши необхідні дані;
- слідкувати за розрахунками з контрагентами;
- вести календар платежів та обов'язкових операцій, щоб не допустити накладення штрафних санкцій;
- зберігати різні форми документів в одній системі;
- формувати фінансову та статистичну звітність тощо.

Також, під час роботи у програмі бухгалтерського обліку можна використовувати нестандартні налаштування, тобто враховуючи особливість господарської операції, яку необхідно зареєструвати, підібрати бухгалтерські рахунки, найменування, кількість, відповідальну особу, місце розташування та інші необхідні деталі.

Суттєвою перевагою автоматизації обліку є синхронізація даних. Використовуючи сучасні інформаційні системи бухгалтер не повинен вносити записи про первину операцію декілька разів, йому достатньо зареєструвати її, а система завантажить необхідні дані до всіх реєстрів. При цьому, до таких взаємопов'язаних розділів буде розміщена ідентична інформація, що виключає ризик наявності помилок, порівняно з ручним введенням.

На рисунку 3.1 відображено найпопулярніші програми, що використовуються під час ведення обліку та складання фінансової звітності на українських підприємствах.

Рис. 3.1. Програми, які використовуються під час ведення бухгалтерського та податкового обліку на українських підприємствах

Джерело: складено автором на основі [26].

Компанія АТ «Родина» використовує програму «1С: Бухгалтерія», що є найпопулярнішою в Україні. Ця універсальна програма допомагає безпомилково вести облік та формувати достовірну звітність, крім того, у програмі можна змінювати деякі налаштування для зручності та пришвидшення роботи. Загалом, програмне забезпечення враховує всі особливості українського законодавства і дозволяє ввести, як бухгалтерський так і податковий облік одночасно.

У частині обліку основних засобів бухгалтер може здійснювати операції з введення даних з карток, первинних документів, фіксувати рух основних засобів, розраховувати амортизацію, відображати списання чи передачу, вносити результати інвентаризації, здійснювати розподіл сум між декількома рахунками, формувати оперативну інформацію у різному виді, таблиці, схеми, рисунки, ділитися ними, друкувати, або виводити на екран. Усі операції, зокрема амортизацію основних засобів у програмі, здійснивши відповідні налаштування, можна здійснювати відповідно до прийнятої облікової політики, графіку документообігу, інших особливостей.

Розглянемо переваги та недоліки програмного забезпечення «1С: Бухгалтерія» на рисунку 3.2.

Переваги	Наявність готових налаштувань
	Можливість створення індивідуальних проектів
	Наявність платіжного календаря
	Швидка обробка інформації
Недоліки	Не можна самостійно налаштувати програму перед першим використанням
	Платні оновлення
	Складно знайти помилку, допущену під час введення документів
	Робота у програмі потребує попереднього навчання
	Можливість викрадення чи пошкодження даних

Рис. 3.2. Переваги та недоліки «1С: Бухгалтерія»

Джерело: складено автором на основі [27, 28].

На сьогоднішній день, у процесі ведення автоматизованого бухгалтерського обліку постає проблематика переходу з одного програмного забезпечення на інше. Зокрема, деякі українські підприємства намагаються замінити раніше використовувані програми російського походження на абсолютно українську розробку, безперечно відмінним аналогам у цій сфері.

Ринок технологій та інформаційних комунікацій постійно розвивається та росте. Розробники щоразу пропонують нові програми, або ж удосконалюють вже працюючі, враховуючи всі побажання практиків та зміни у законодавстві.

Ще одним ключем до вдосконалення обліку основних засобів та інших активів і пасивів АТ «Родина» за допомогою його автоматизації є спеціалізоване навчання працівників. Робота з бухгалтерським програмним забезпеченням вимагає характерних навичок, розуміння господарського процесу, взаємозв'язків між функціоналом та інтерфейсом таких програм. Крім того, працівники повинні проходити так звані курси підвищення кваліфікації у роботі з подібними

програмами задля забезпечення захисту інформації та дотримання високого рівня безпеки. Також, рекомендується переглядати посібники чи інструкції розробників одразу після того, як вони здійснюють певні оновлення системи, не залежно чи стосується це інтерфейсу чи загалом операційних налаштувань.

Керівництво підприємства повинне якісно підійти до управління процесом автоматизованого обліку, надати доступ до роботи з програмою лише визначеному переліку працівників, аби унеможливити внесення зайвої інформації, введення змін до робочих записів, перегляд інформації працівниками інших відділів без відповідної на те потреби. Всі ключі доступу мають видаватися під підпис кожному співробітнику окремо, адже вони засвідчують свою відповідальність за використання програмного продукту, внесення змін, редагування попередніх записів, витягнення інформації з системи, формування звітів та ін.

На сьогодні існує безліч самостійних, спеціалізованих програм для ведення бухгалтерського обліку. Зазвичай вибір керівництва залежить від багатьох факторів:

- функціоналу;
- ціни;
- терміну роботи на ринку;
- тривалості ліцензії;
- періодичності оновлення;
- можливості одночасного ведення бухгалтерського та податкового обліку;
- можливості формування та надсилання звітності до контролюючих органів;
- рівня безпеки;
- місця зберігання інформації;
- вимог до потужності комп'ютерного обладнання;
- легкості доступу;
- наявності відео інструкцій;
- наявності лінії технічної підтримки;

- відгуки клієнтів тощо.

Стає зрозумілим, що розвиток економічного середовища та науково-технічного потенціалу зумовлює автоматизацію бухгалтерського обліку, яка в свою чергу створює міцні взаємозв'язки окремих підсистем, рівнів управління та процесів, що відбуваються на підприємстві. Використання спеціалізованого програмного забезпечення для АТ «Родина» дозволить побудувати багаторівневу систему управління господарською діяльністю, яка буде структурованою та єдиною.

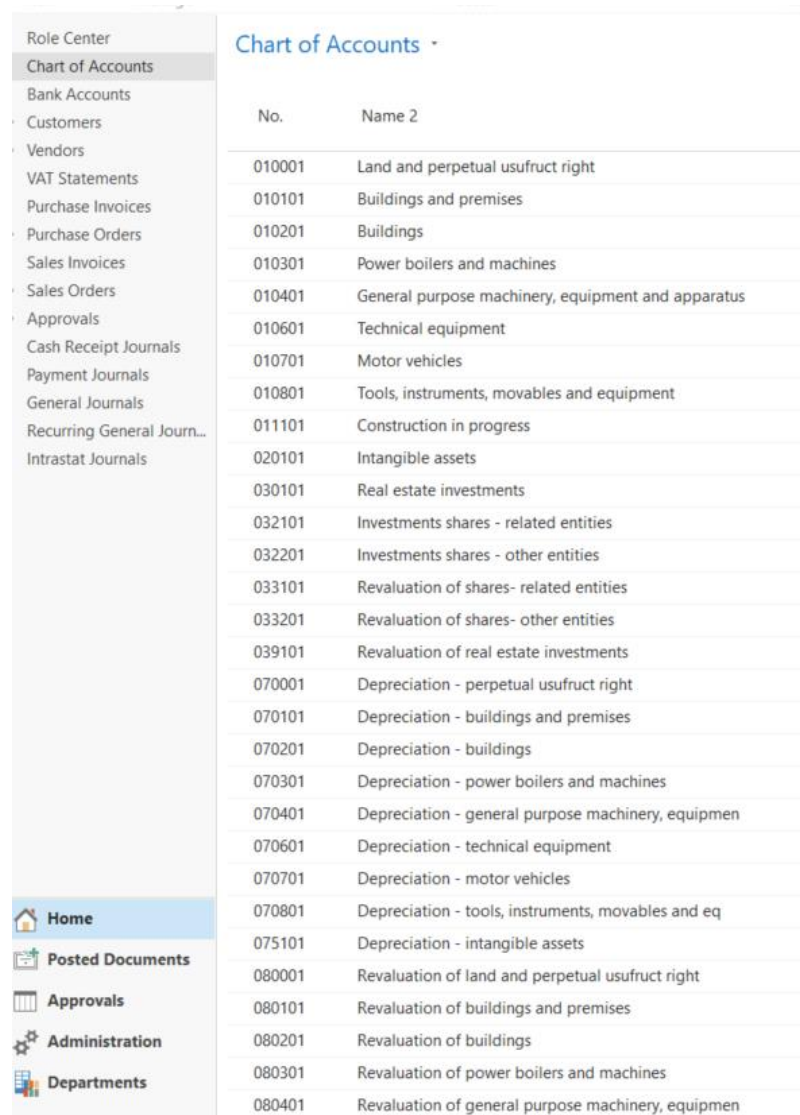
Сучасні програмні забезпечення дозволяють не лише пришвидшити та полегшити роботу бухгалтера, а й створити та організувати роботу великої інформаційної системи обміну та управління даними.

До прикладу, розглянемо особливості програмного забезпечення, що використовують закордоном та можливості, які воно пропонує під час обліку основних засобів.

Microsoft Dynamics NAV – це програмне забезпечення, яке дозволяє здійснювати управління бізнесом. Програма дозволяє вести облік активів і пасивів, реєструвати усі господарські операції, здійснювати і планувати розрахунки з контрагентами, формувати порівняльні та аналітичні таблиці за декілька хвилин, деталізувати облік основних засобів, створювати субрахунки 3 та 4 порядків, обмінюватися інформацією та багато іншого.

На рисунку, 3.3 представлено варіант плану рахунків для обліку основних засобів. Окрім деталізації рахунків обліку основних засобів за їх видами, використовуються також різні рахунки для обліку інвестицій, амортизації та переоцінки основних засобів. Такий підхід є дуже зручним, адже відображає реальний стан кожної групи активів, проаналізувати ступінь їх придатності чи зносу, за таких умов, стає легше. Створення подібних рахунків не забирає багато часу, програма попереджує, якщо номер рахунку вже зайнятий, або не відповідає встановленому формату. Крім того, в програмі можна переглядати вже зареєстровані господарські операції фільтруючи записи по номеру рахунку.

Таким чином можна побачити всі журнальні нотатки на певний день, або за обраний період у межах одного рахунку.

No.	Name 2
010001	Land and perpetual usufruct right
010101	Buildings and premises
010201	Buildings
010301	Power boilers and machines
010401	General purpose machinery, equipment and apparatus
010601	Technical equipment
010701	Motor vehicles
010801	Tools, instruments, movables and equipment
011101	Construction in progress
020101	Intangible assets
030101	Real estate investments
032101	Investments shares - related entities
032201	Investments shares - other entities
033101	Revaluation of shares- related entities
033201	Revaluation of shares- other entities
039101	Revaluation of real estate investments
070001	Depreciation - perpetual usufruct right
070101	Depreciation - buildings and premises
070201	Depreciation - buildings
070301	Depreciation - power boilers and machines
070401	Depreciation - general purpose machinery, equipmen
070601	Depreciation - technical equipment
070701	Depreciation - motor vehicles
070801	Depreciation - tools, instruments, movables and eq
075101	Depreciation - intangible assets
080001	Revaluation of land and perpetual usufruct right
080101	Revaluation of buildings and premises
080201	Revaluation of buildings
080301	Revaluation of power boilers and machines
080401	Revaluation of general purpose machinery, equipmen

Рис. 3.3. План рахунків бухгалтерського обліку основних засобів у системі Microsoft Dynamics NAV

Програма дозволяє опрацьовувати весь перелік операцій з основними засобами, поповнення, знос, переоцінку, списання, продаж та інше. Щодо порядку нарахування зносу, то налаштувати програму можна так, аби одночасно здійснювати розрахунок і податкової і балансової амортизації основних засобів. Тобто, програма автоматично буде аналізувати рахунки та задані параметри і відповідно до того, чи включається певний вид основних засобів до податкової амортизації, розраховувати її суму. Такі операції можна виконати через підрозділ фінансовий менеджмент, варто обрати вид амортизації, кількість днів у

розрахунковому періоду та номер, який буде присвоєний операції, деталі відображені та рисунках 3.4 - 3.5.

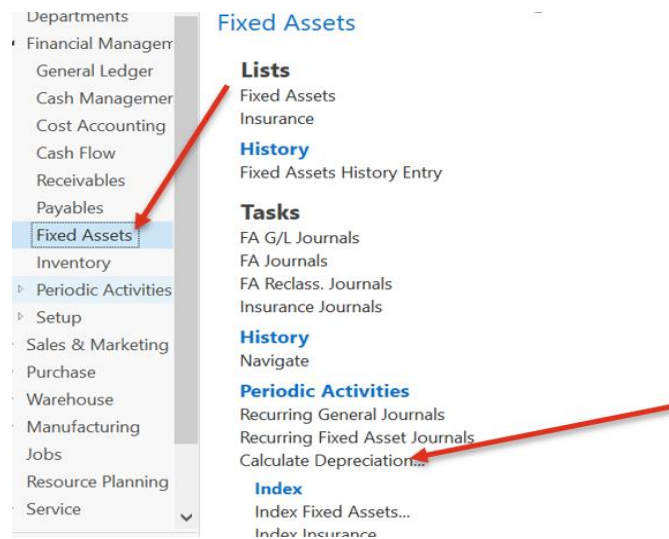

Рис. 3.4. Робота у програмі Microsoft Dynamics NAV - розділ Основні засоби (Fixed Assets)

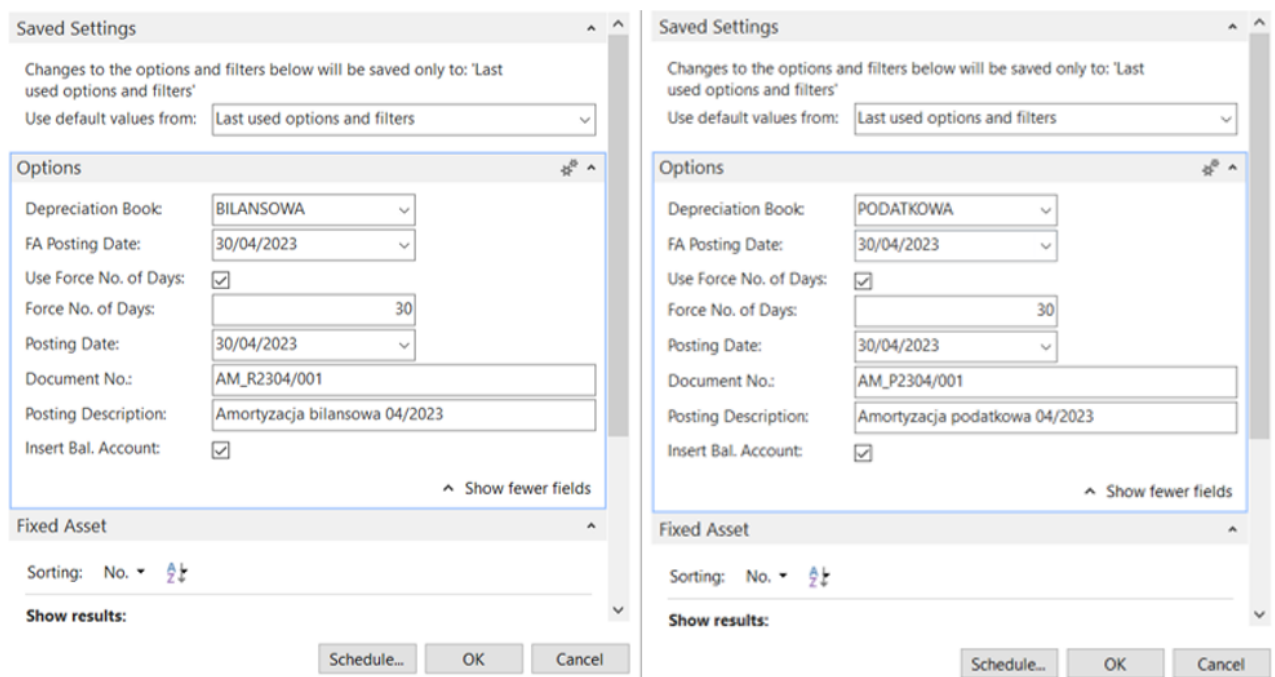

Рис. 3.5. Розрахунок податкової та балансової амортизації у програмі Microsoft Dynamics NAV

Загалом, вітчизняний та зарубіжний ринки технологій пропонують широкий вибір програмного забезпечення, основною умовою успішного використання є ретельний аналіз купованого товару та повне і раціональне використання. Адже дуже часто співробітники виконують рутинну роботу вручну не знаючи про функціональні можливості програм до яких мають безпосередній доступ. Тому

варто використовувати досвід інших спеціалістів поширювати власні знання, аби підвищити рівень якості володіння програмним забезпеченням у всіх фахівців.

Беручи до уваги вищезазначену інформацію, автоматизація бухгалтерського обліку – процес, який виконує дуже важливі функції. Головним завданням компанії АТ «Родина» є правильний вибір, вчасна заміна програмного забезпечення відповідно до потреб та особливостей господарської діяльності. Автоматизація обліку забезпечить своєчасне оформлення документів, операцій з руху, надходження та вибуття основних засобів, правильне нарахування та відображення на рахунках бухгалтерського обліку амортизації основних засобів, відображення операцій щодо обліку основних засобів у всіх взаємопов'язаних регістрах.

Основними перевагами використання систем автоматизованого обліку є зниження витрат робочого часу, зменшення ризику наявності помилок, підвищення ефективності основних засобів, якісний контроль за витратами та управління наявними резервами.

Отже, бухгалтерський облік в наш час нерозривно пов'язаний з програмним забезпеченням. Підприємство фіксує не лише бухгалтерські операції, але й формує базу даних для виконання оперативних, тактичних та стратегічних планів, що забезпечує підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності на діючому ринку. Правильно підібраний, встановлений та налаштований програмний продукт дозволить АТ «Родина» отримати максимальну віддачу від використання основних засобів та інших активів підприємства, реалізувати всі фінансові, інвестиційні та операційні цілі та отримати омріяно високий рівень прибутковості.

3.2. Облік основних засобів у зарубіжних країнах, аналіз ступеня зносу основних засобів та процес їх відтворення

Вже багато років науковці та практики намагаються уніфікувати правила ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, аби

покращити міжнародні економічні відносини, ототожнити вимоги та формат звітності, зробити процес співставлення та аналізу даних легшим. З меншими витратами часу. Не зважаючи на великий об'єм вжитих заходів, існують відмінності у підходах до робочого процесу, крім того, деякі країни досі вирізняються способом ведення обліку, тому необхідно і надалі підтримувати ідею популяризації зарубіжного досвіду, аби покращити облік в інших країнах.

На сьогоднішній день, в Україні є сегмент підприємств, які потребують вдосконалення бухгалтерського обліку за допомогою використання зарубіжного досвіду. АТ «Родина» також має вести облік за міжнародними стандартами, адже: по перше, використання міжнародних стандартів дозволить формувати відкриту, прозору та зіставну фінансову звітність, яка буде корисна як внутрішнім так і зовнішнім користувачам під час прийняття оперативних та стратегічних рішень.

Факторами, що відображають важливість вдосконалення обліку на АТ «Родина» є:

- формування достовірної фінансової звітності;
- підвищення довіри зі сторони інвесторів та контрагентів до фінансової звітності компанії;
- деталізація багатьох показників фінансового звіту;
- збереження цілісності фінансової звітності;
- підвищення рівня зацікавленості закордонних інвесторів до підприємства;
- доступ до світових ринків.

Для забезпечення модернізації системи бухгалтерського обліку необхідно:

- вивчати та використовувати усі методологічні вимоги щодо ведення бухгалтерського обліку;
- застосовувати міжнародні стандарти, зокрема термінологію;
- уніфікувати процеси визначення показників у бухгалтерському обліку на основі міжнародної практики;
- гармонізувати міжнародні стандарти та особливості ведення господарської діяльності на українських підприємствах;

- постійно проходити курси та професійні тренінги, підвищувати кваліфікаційні бухгалтерські навички.

В основу концепції створення міжнародних стандартів було покладено міркування про створення правил на основі найкращих здобутків зі історію бухгалтерського обліку, які допоможуть країнам, що розвиваються вийти на новий рівень в економічному просторі.

На рисунку 3.6 представлено умови переходу на міжнародні стандарти у різних країнах.

Рис. 3.6. Особливості переходу на МСФЗ у різних країнах

Джерело: складено автором на основі [31].

В Україні на законодавчому рівні визначено перелік господарюючих суб'єктів, які зобов'язані складати звітність за МСФЗ. Окрім того, перейти на МСФЗ можуть всі підприємства, які зацікавлені в цьому, законодавство не передбачає жодних обмежень з цього приводу. Наразі, в Україні використовується адаптаційна політика впровадження міжнародних правил: національні стандарти не суперечать міжнародним положенням.

Загалом, підсумовуємо, що використання міжнародних стандартів АТ «Родина» дозволить підвищити рівень довіри до фінансової звітності та ступінь її зіставності. Для вітчизняних підприємств немає обмежень щодо переходу на МСФЗ, головне правильно пройти всі етапи впровадження, що дасть змогу вдосконалити якість подання бухгалтерської інформації, залучити іноземні інвестиції, вийти на нові ринки, розвивати компанію та реалізовувати стратегічні плани.

Українські підприємства не мають значних коштів, аби фінансувати відновлення основних засобів, тому більшість з них працюють на застарілому, або суттєво зношеному обладнанні. Аби з'ясувати стан основних засобів розглянемо ключові показники, що характерні для українських підприємств у 2019-2021 роках.

Таблиця 3.1

Основні засоби України та їх стан за 2019-2021 рр. у млрд. грн

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, млрд. грн		Відносне відхилення, %	
	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020	2020/2019	2021/2020
Первісна вартість	9129,02	9784,17	10569,76	655,15	785,59	7,18	8,03
Залишкова вартість	3908,06	4274,41	4417,7	366,35	143,29	9,37	3,35
Коефіцієнт придатності	42,81	43,69	41,8	0,88	-1,89	2,06	-4,33
Коефіцієнт зносу	57,19	56,31	58,2	-0,88	1,89	-1,54	3,36

Джерело: складено автором на основі [32].

Відповідно до даних Державної служби статистики, в Україні у 2019 році використовувалося основних засобів на суму 9 129,02 млрд гривень, з них 57,19% були зношеними. За два роки первісна вартість зросла на 8,03% до 10569,076 млрд. гривень, водночас збільшився і коефіцієнт зносу на 3,36% і становив 58,2%. За аналізований період придатними були трохи більше як 41% основних засобів на підприємствах різних видів економічної діяльності, не враховуючи окуповані території України. Найвищий відсоток придатності був

зафіксований у 2020 році, він дорівнював 43,69%, найменший у 2021 році лише 41,8%.

Аналіз основних засобів зосереджується не лише на стані та структурі основних засобів, найчастіше користувачів цікавлять показники ефективності використання основних засобів. У цей момент у дію вступають показники фондоддачі, рентабельності фондомісткості та ін. Проте, вже не один рік науковці дискутують про дієвість та відповідність цих коефіцієнтів реальному стану речей.

Саме тому аналіз основних засобів потребує нових методів, способів вивчення стану та використання основних засобів, аби наблизити розрахункові дані до фактичних максимально, наскільки це можливо.

Одним зі способів вдосконалення методики аналізу є можливість використання нових коефіцієнтів та показників, які пов'язані між собою і відповідно віднайти логічні зв'язки та важелі впливу в такий спосіб простіше. Тобто, спочатку проводиться розрахунок різних показників, а потім визначається ступінь їх впливу на загальний стан фінансової діяльності на підприємстві. Таким чином можна скорегувати вихідні дані та простежити за динамікою, мінімізувати цей негативний вплив. На противагу, з'ясувавши які елементи забезпечать покращення фінансових показників можна провести управлінську та економічну роботу щодо підвищення його ролі.

Ще однією можливістю для покращення системи аналізу є використання управлінського обліку. Так як він, в основному спрямований на контроль, планування та прийняття рішень інформація яка отримана та структурована на цьому етапі дозволить підвищити якість аналізу.

Управлінський облік відрізняється від бухгалтерського та має на меті зібрати, проаналізувати, систематизувати, зберегти інформацію та виконати відповідні оперативні чи стратегічні завдання для покращення роботи підприємства. Система управлінського обліку спрямована на обробку не лише економічної інформації, спеціалісти аналізують як технічну так і юридичну документацію, усі нотатки та записи, що допоможуть вирішити проблему чи

покращити наявну ситуацію. Саме цей великий масив даних, за правильно побудованої системи управлінського обліку, стає ключовим у ході аналізу основних засобів чи інших активів.

Розглянемо динаміку коефіцієнта зносу за 2019-2021 роки на рисунку 3.7.

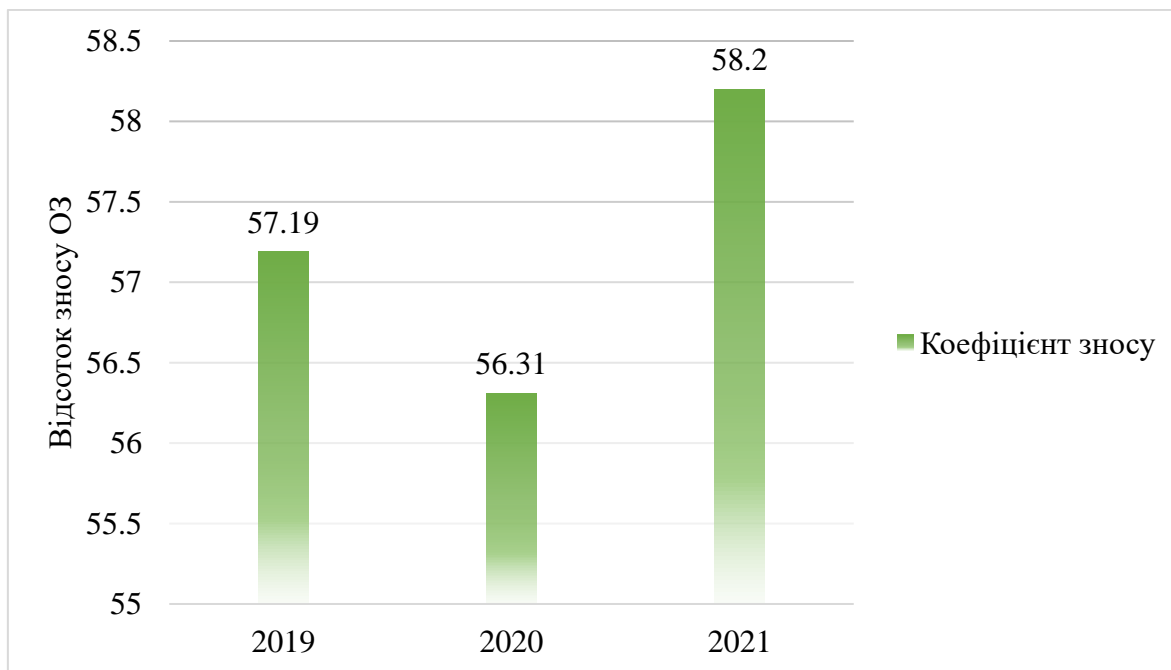

Рис. 3.7. Коефіцієнт зносу ОЗ на українських підприємствах за 2019-2021 рр., у %

Джерело: складено автором на основі [32].

Отже, найбільший коефіцієнт зносу основних засобів був у 2021 році – 58,2%. Бачимо непостійність лінії тренду, адже у 2020 році відбулось падіння показника порівняно з попереднім періодом, а у 2021 він знову підріс. Нестабільність у показниках стану основних засобів українських підприємств можна пов'язати з динамічним економічним, екологічним та політичним середовищем. Відповідно до показників, основні засоби суттєво зношені і потребують оновлення, аби забезпечувати існуючий попит на товари і послуги, підтримувати рівень виробництва на належному рівні, та контролювати економічну ситуацію в країні загалом.

Заміна зношених основних засобів процес складний та фінансово затратний. Щоб підтримувати належний рівень придатності складу основних засобів необхідно постійно контролювати їх, тобто застосовувати різні прийоми

управлінського обліку. Оновлення основних фондів пов'язане з поняттям відтворення, що буває простим і розширеним.

Просте відтворення основних засобів – це заміна, або ремонт зношених частин, деталей, цілих вузлів ідентичними елементами, що дозволяє зберегти виробничі потужності на попередньому рівні.

Розширене відтворення, на противагу, характерне тим, що зумовлює підвищення продуктивності виробництва, позитивно впливає на якісні показники, адже склад основних засобів змінюється у ході купівлі абсолютно нового обладнання. Цей спосіб є більш капітало-затратним, проте ефективнішим. Розглянемо основні форми розширеного відтворення.

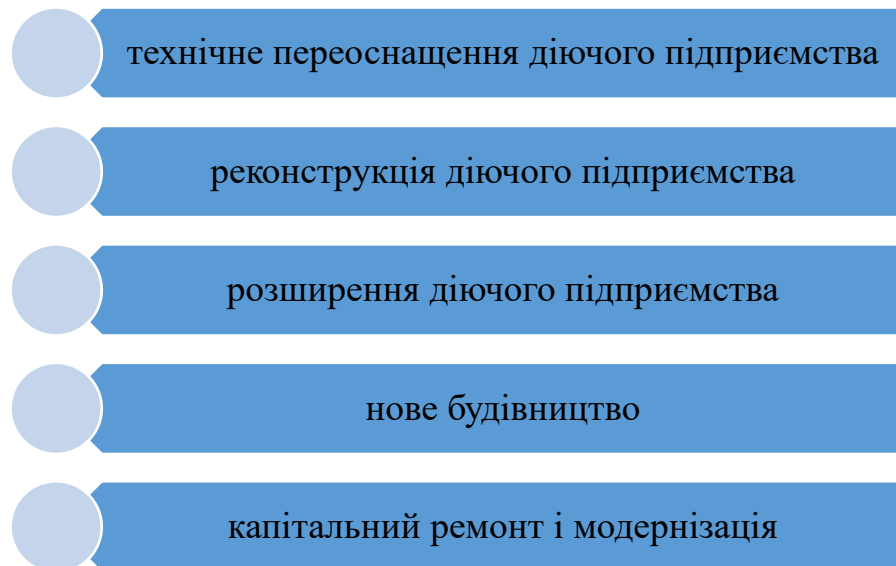

Рис. 3.8. Форми розширеного відтворення основних засобів

Джерело: складено автором на основі [33].

Просте та розширене відтворення відрізняються обсягами змін, які спричиняють, сумами коштів та термінами які необхідні для реалізації планів, а також джерелами залучення фінансових ресурсів.

Під час простого відтворення велику роль відіграють амортизаційні відрахування, так званий амортизаційний фонд, що був сформований підприємством раніше. Кошти, акумулюванні в результаті зносу основних засобів можуть покривати витрати з ремонту та інші незначні зміни об'єктів основних засобів.

Для розширеного відтворення фінансовими надходженнями можуть бути інвестиції, кредитні ресурси, частина прибутку, амортизаційні відрахування та ін.

Загалом, процес відтворення основних засобів вимагає багато зусиль та часу, тому повинен бути гарно спланованим. Крім того, АТ «Родина» варто формувати деталізований бюджет та календар робіт. Відтворення основних засобів дозволить підвищити якісну складову активів підприємства та забезпечити стаке виробництво з прогресуючими показниками випущеної продукції. Отримати бажаний рівень прибутку можна лише з використанням виваженої політики управління основними засобами, як ключовими ресурсами діяльності підприємства, роль та значення яких важко переоцінити.

3.3. Способи поліпшення організації аудиту основних засобів АТ «Родина»

Аудит основних засобів – це перевірка операцій з основними засобами, яка виконується незалежною стороною, аби надати підтвердження про достовірність та правильність бухгалтерських даних та фінансової звітності, або вказати на виявлені неточності чи помилки.

Аудит основних засобів виконує завдання з перевірки:

- документального оформлення господарських операцій;
- відображення операцій з надходження, руху чи вибуття основних засобів на рахунках бухгалтерського обліку;
- сум амортизації та нарахованого зносу;
- правильності визначення методу нарахування амортизації;
- доцільності проведених ремонтних робіт чи реконструкцій об'єктів основних засобів;
- фінансової звітності та інших регістрів бухгалтерського обліку основних засобів на підприємстві.

Операції з основними засобами завжди дуже динамічні, тому потребують безперервного та повного документування. Щоб покращити аудит основних засобів, який першочергово перевіряє наявність та правильність оформлення документів можна використати спеціально розроблений графік документообігу під час обліку основних засобів. Такий графік має бути сформований враховуючи всі особливості підприємства, тому він матиме специфічну структуру у кожному окремому випадку.

Такі графіки повинні містити інформацію про: вид документа, осіб відповідальних за його формування та збереження, порядок передачі документу та терміни. Приклад графіка документообігу на основі кількох типових документів з обліку основних засобів наведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Приклад графіка документообігу для покращення аудиту основних засобів

Етапи документообігу	Акт приймання-передачі ОЗ	Рахунок постачальника на оплату за ОЗ	Акт внутрішнього переміщення ОЗ
Працівник відповідальний за формування документа	Комірник, матеріально-відповідальна особа	Працівник матеріально-технічного відділу	Комірник, матеріально-відповідальна особа
Терміни обробки та передачі первинного документу	В день отримання ОЗ	В день отримання ОЗ	В день отримання ОЗ
Працівник/відділ відповідальний за обробку документа	Працівник матеріально-технічного відділу	Працівник матеріально-технічного відділу	Працівник матеріально-технічного відділу
Працівник/відділ відповідальний за опрацювання, передачу та збереження документа	Бухгалтерія	Бухгалтерія	Бухгалтерія
Час та періодичність приймання документа	Щодня / Залежно від необхідності	Щодня / Залежно від необхідності	Щодня / Залежно від необхідності

Джерело: складено автором на основі [35].

Часто виникає ще одна проблема під час проведення аудиторської перевірки – це внутрішня документація аудитора. Аудитори під час роботи формують свої внутрішні записи і майже завжди вони мають різну форму. Відсутність одного формату, або типових робочих документів може спричинити наявність непорозумінь між різними спеціалістами. Саме тому, робоча документація

аудитора повинна формуватися з огляду на те, що її користувачами можуть бути інші колеги, працівники і вона має бути доступною у плані розуміння викладеної в ній інформації про об'єкт та предмет перевірки, використані методи та процедури, висновки, які були зафіксовані в результаті роботи.

Крім того, існує судження, що недосконалість аудиту пов'язана з проблемами у системі організації бухгалтерського обліку. Саме тому, одним із способів вдосконалення аудиту є попереднє проведення тестового контролю порядку ведення обліку основних засобів суб'єкта господарювання, перелік питань охоплює основні принципи на яких побудований облік, розглянемо приклад у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Приклад тесту внутрішнього контролю обліку основних засобів

№ з/п	Питання	Так	Ні	Інший варіант
1	Чи веде підприємство операційну діяльність?			
2	Чи веде підприємство фінансову діяльність?			
3	Чи веде підприємство інвестиційну діяльність?			
4	Чи використовує підприємство програмне забезпечення для автоматизації обліку ОЗ?			
5	Чи для всіх основних засобів визначені матеріально-відповідальні особи?			
6	Чи є на підприємстві інвентаризаційна комісія?			
7	Чи проводиться інвентаризація кожного року?			
8	Чи формується первісна вартість ОЗ відповідно до вимог законодавства та прийнятої облікової політики?			
9	Чи відповідає прийнятий спосіб нарахування амортизації специфіці та складу основних засобів підприємства?			
10	Чи правильно розраховуються суми зносу?			
11	Чи правильно відображені операції з руху та вибуття основних засобів в бухгалтерському обліку?			

Джерело: складено автором на основі [35].

Використання подібного тесту дозволить аудитору отримати необхідну інформацію про стан основних засобів та особливості їх обліку на підприємстві. За допомогою цих даних аудитор зможе скорегувати програму та процедури

перевірки, визначити її ключові етапи. Розширений тест внутрішнього контролю представлений у додатку С.

План аудиту основних засобів складається по-різному, залежно від замовника, специфіки його діяльності, або ж і від виконавця, адже кожен спеціаліст має свої професійні навички та способи ведення робочого процесу, тому такі відмінності є природними і нічим не дивують.

Зазвичай кожен план аудиту основних засобів містить перелік процесів, терміни їх виконання та відповідальних виконавців. Аби підвищити якість аудиторських послуг варто розширити коло інформації, яка включається до плану аудиторської перевірки, тоді вона буде виглядати наступним чином: розглянемо приклад у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Розширений план аудиторської перевірки основних засобів

№ з/п	Перелік робіт	Терміни / виконавець	Основні процедури	Джерела інформації
1	Підготовка, складання програми аудиту		Спостереження, дослідження, аналіз документів	Фінансова звітність, облікова політика, організаційні документи
2	Проведення основних процедур перевірки		Вибіркова перевірка, зіставлення, зустрічна перевірка	Первинні документи з обліку ОЗ, накладні, квартальні та річні звіти, реєстри бухгалтерського обліку
3	Формування висновків та необхідних документів за результатами перевірки		Аналіз зібраної інформації, надання висновків	Робочі документи аудитора, звіт про проведення аудиту за попередні роки

Джерело: складено автором на основі [35].

З іншого боку, програма аудиту є більш деталізованим документом ніж план та розкриває основні процедури перевірки, фіксує висновки аудиторів, робочі документи, примітки тощо. Гарно сформована програма аудиту, яка включає всі завдання аудиту, процедури, періоди виконання забезпечує формування якісного професійного висновку про діяльність підприємстві.

Беручи до уваги особливості основних засобів, їх функціональне призначення та різноманітні підходи до класифікації бачимо необхідність у

використанні додаткових робочих документів аудитора. Такими документами можуть бути таблиці, схеми, графіки, які дозволятимуть фіксувати взаємозалежності та розбіжності у даних бухгалтерського обліку. До прикладу, під час перевірки амортизації, робочий документ аудитора повинен інформувати про перелік основних засобів для яких нараховується амортизація, метод її розрахунку, порядок відображення операцій в обліку, власні розрахунки аудитора та наявні відхилення. Подібні робочі таблиці можуть використовуватися і до операцій з надходження, руху, оренди, списання чи продажу основних засобів.

Основне призначення робочих документів – полегшити роботу аудитора, скоротити витрати часу, надати деталізовану інформацію про об'єкт та предмет перевірки а також вдосконалити аудит як процес загалом.

Важливу роль у формуванні достовірної бухгалтерської інформації про основні засоби відіграє система внутрішнього контролю. Як правило, внутрішній контроль проводять працівники підприємства, діяльність яких підтверджена відповідним наказом керівництва. Така група контролю, в якій обов'язково визначається керівник, може працювати на постійній основні, або ж лише певний період за вимогою та рішенням керівництва підприємства. Внутрішній контроль відрізняється від зовнішнього аудиту не лише суб'єктами перевірки, але й специфікою, термінами роботи, об'єктами, завданнями, метою, прийомами.

До обов'язків співробітників, що проводять внутрішній контроль основних засобів входить: перевірка документів, записів, інформації на рахунках бухгалтерського обліку, порівняння відповідності фактичних показників та даних, що задокументовані в регістрах, всі інші методи перевірки дотримання правил обліку основних засобів.

Зважаючи на завдання та значимість внутрішнього контролю, а також специфічність процесів, які необхідно виконати керівництву варто виважено підійти до формування групи внутрішнього контролю. До складу такої команди мають увійти фахівці, що безпосередньо знайомі, або спеціалізуються на об'єкті перевірки, розуміють особливості роботи бухгалтерського відділу, проте не є

матеріально-відповідальними особами щодо збереження і використання основних засобів. Все це варто зробити для того, аби впевнитись, що працівники зможуть провести внутрішній аудит на хорошому рівні забезпечивши високий рівень довіри до сформованих результатів.

Отже, основні засоби – це рушійна сила будь-якого підприємства. Саме тому, дуже важливо правильно виконувати процеси обліку, аналізу та аудиту відносно них. Разом з тим, всі ці процеси потребують постійного вдосконалення, аби підтримувати виробничий потенціал на належному рівні. Використання бухгалтерського програмного забезпечення, зарубіжного досвіду з обліку основних засобів, принципів простого чи розширеного відтворення основних засобів за рахунок різних джерел фінансування, якісного графіку документообігу, а також деталізованих робочих документів аудитора дасть змогу сформуванню фінансову звітність без викривлень та порушень, підвищити рівень довіри багатьох контрагентів та інвесторів до підприємства, а йому, в свою чергу, це дозволить розширити ринки збуту, підвищити якість продукції та рівень рентабельності власної бізнес стратегії.

ВИСНОВКИ

На сьогоднішній день, порядок використання та управління основними засобами підприємства є одним з найважливіших питань, яке потребує постійного вдосконалення. Щоб забезпечити ефективну діяльність підприємства необхідно стежити за основними засобами через інструменти бухгалтерського обліку. Своєчасність, повнота та правильність бухгалтерського обліку ключові елементи, що забезпечують підприємству реалізацію всіх цілей та подальший розвиток виробничих потужностей.

У ході написання кваліфікаційної роботи було досліджено теоретичні та практичні аспекти обліку основних засобів. Висвітлено підходи багатьох науковців до трактування сутності основних засобів, а також відображено різні моделі їх класифікації залежно від визначених ознак. Розкрито порядок формування первісної вартості основних засобів за різних умов їх потрапляння на підприємство, а також проблематику документального оформлення господарських операцій з необоротними активами.

Здійснено характеристику методів нарахування амортизації а також способів відображення операцій щодо надходження, руху, вибуття та нарахування зносу основних засобів на рахунках бухгалтерського обліку.

Наступним етапом роботи був розгляд особливостей проведення аналізу основних засобів, його мети, завдань, способів, показників, джерел інформації тощо. Також, відображено показники руху, вікового складу, технічного стану та забезпеченості підприємства основними засобами,

Досліджено систему аудиту основних засобів, основні принципи, мету та завдання перевірки активів на підприємстві. Розкрито основні відмінності між аудитом та іншими видами перевірок. Проаналізовано основні етапи аудиторської перевірки, методи, які використовують у своїй роботі спеціалісти та склад і перелік документів, що є джерелами інформації і тих, що відображають результати та висновки незалежних експертів.

Розглядаючи практичну частину роботи, були здійснено аналіз діяльності АТ «Родина», підприємства, що було відкрите у 1994 році, основною діяльністю якого є виробництво хліба, хлібо-булочних та кондитерських виробів .

Підприємство використовує журнально-ордерну систему обліку та План рахунків, до якого, за погодження головного бухгалтера можуть додаватися нові субрахунки, що деталізують облік. Крім того, керівництво та бухгалтерська служба знайшла можливість вдосконалення облікового процесу шляхом використання спеціалізованого програмного забезпечення – програми 1С:Підприємство. Це дозволяє підтримувати високий рівень довіри до бухгалтерської інформації та знизити ризик наявності помилок, скоротити витрати часу на документування операцій та автоматизувати формування багатьох типових форм та звітності.

Облік основних засобів АТ «Родина» здійснює на рахунку 10 «Основні засоби», попередньо формуючи загальну інформацію про склад витрат та вартість основного засобу на рахунку 15, де акумулюються всі витрачені суми, які входять до розрахунку первісної вартості основних засобів, нарахування зносу відбувається з використанням рахунку 13 «Знос необоротних активів (амортизація)».

Нарахування зносу для основних засобів відбувається з використанням прямолінійного методу протягом встановленого в обліковій політиці терміну корисного використання об'єктів основних засобів. Інвентаризація проводиться раз на рік, як правило, у четвертому кварталі перед складанням фінансової звітності.

За результатами праведного економічного аналізу було визначено, що у 2022 році підприємство володіло основними засобами залишкова вартість яких становила 21 109 тис. грн, що є найвищим показником за досліджуваний період і вищим за 2021 рік на 8,16%. У структурі необоротних активів компанії основні засоби займають більше 97% впродовж 2020-2022 рр., що підтверджує їх роль та значення у господарській діяльності підприємства.

Щодо показників стану основних засобів, то слід зазначити, що на кінець 2022 року лише 30,5% основних засобів були придатними до використання, а 69,5% відповідно повністю зношеними. Коефіцієнти зносу та придатності перебували майже на одному рівні за аналізовані роки і мали незначні коливання. Враховуючи факт, що оптимальне значення коефіцієнта придатності є 50% і більше, фіксуємо негативну тенденцію стану основних засобів та потребу в оновленні, модернізації чи переоснащенні підприємства виробничими фондами.

Впродовж роботи, було розраховано показники ефективності використання основних засобів у 2020-2022 рр. Відповідно до таблиці 2.11, впродовж згаданих років постійно збільшувався коефіцієнт фондівдачі, який у 2022 році становив 1227,95%, тобто це означає, що на 1 інвестовану в основні засоби гривню було реалізовано готової продукції на суму 12,28 грн. Саме цей показник демонструє залученість та продуктивність основних засобів.

Іншим варіантом перевірки основних засобів, їхнього стану, умов зберігання, правильності оформлення документів та звітів є аудит. Аудиторська перевірка проводиться відповідно до підписаної угоди, сформованого плану, розробленої та затвердженої програми аудиту, де вказані основні процеси, прийоми перевірки, терміни та виконавці.

Аудитор під час своєї роботи використовує багато робочих документів, які допомагають йому фіксувати розбіжності, порівнювати дані та формувати достовірний висновок про стан справ компанії. Такими документами можуть бути порівняльні таблиці з визначення первісної вартості основних засобів, суми амортизації, залишкової, ліквідаційної вартості тощо. Джерелами інформації є первинні документи, фінансова звітність, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, кошторисна документація, планово-економічні розрахунки, звіти незалежних аудиторів за попередні періоди.

Усі процеси пов'язані з основними засобами, будь-то облік, аналіз чи аудит, вони потребують постійного оновлення, вдосконалення існуючих алгоритмів та методів, адже основні засоби є головним елементом операційної діяльності для кожного підприємства.

Бухгалтерський облік беззаперечно можна покращити використовуючи програмне забезпечення відповідного технологічного рівня та напряму. Сучасні програмні продукти дозволяють формувати єдину, захищену, наповнену базу даних, яка є легкою в опрацюванні. Забезпечується уніфікація документів, пришвидшується обробка первинної інформації, підвищується контроль за станом бухгалтерського обліку та матеріальних цінностей зокрема, проводиться синхронізація та зручний аналіз, пришвидшується документообіг, зменшуються витрати часу на обробку документів.

Сучасний ринок новітніх технологій дуже розвинений і продовжує рости та виходити на світові масштаби, тому не є новизною використання автоматизованих програм обліку зарубіжного виробництва. Програмні продукти не схожі між собою і підлаштовані під різні типи споживачів, тому мають відмінності у інтерфейсі, наборі інструментів, рівні деталізації. Саме тому, вибір програмного забезпечення не легкий процес і потребує ґрунтовного дослідження на наявність усіх важливих функцій та налаштувань, які можуть забезпечити достовірність та повноту бухгалтерського обліку.

Широкого розповсюдження набувають Міжнародні стандарти фінансової звітності, адже забезпечують високий рівень довіри до компанії, вихід на нові ринки економічних відносин, зацікавленість інших суб'єктів господарювання до співпраці. Ці та інші позитивні аспекти демонструють переваги використання зарубіжного досвіду ведення бухгалтерського обліку. На сьогоднішній день в Україні не існує вимоги використання МСФЗ до всіх підприємств, адже застосовується адаптаційна політика, що підтримує самостійні рішення підприємств про перехід на міжнародні стандарти, але не закликає до цього.

Провівши дослідження стану основних засобів на підприємствах різних видів економічної діяльності України ми визначили, що коефіцієнт зносу у 2021 році дорівнював 58,2%, що на 1,89% вище за показник 2020 року. Ця негативна динаміка сформована під впливом фінансових, політичних та екологічних проблем сучасного світу. Низький рівень прибутковості, використання застарілого обладнання, відсутність процесів модернізації та реконструкції

обладнання, низька привабливість серед закордонних інвесторів все це спричинило такий високий рівень зношеності обладнання на українських підприємствах.

Змінити стан речей можна за допомогою використання методу простого чи розширеного відтворення основних засобів. Використовуючи амортизаційний фонд, інвестиції, кредитні ресурси підприємство може здійснити переобладнання, ремонтні роботи чи повну реконструкцію технічного фонду.

Серед способів вдосконалення аудиту основних засобів було виокремлено: використання робочих документів, що забезпечать перевіряючого необхідною інформацією, це може бути: графік документообігу, розширена програма аудиту основних засобів, тести внутрішнього контролю стану та організації бухгалтерського обліку на підприємстві.

Загалом, існує багато методів для покращення обліку, аналізу та аудиту основних засобів. Це можливо завдяки сучасним комп'ютерним програмам, деталізованим робочим таблицям, досвіду зарубіжних партнерів, періодичній сертифікації працівників, виваженій політиці управління підприємством. Вдосконалення роботи з основними засобами позитивно відобразиться на фінансовому становищі всього підприємства, ефективності його діяльності, продуктивності та потужності виробництва, показниках якості продукції, коефіцієнтах ефективності використання необоротних активів та капіталізації всієї фірми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
2. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : підруч. / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 480 с.
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 11.07.2023).
4. Про затвердження типових форм первинного обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 22.10.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0352202-95#Text> (дата звернення: 11.07.2023).
5. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / Н. Є. Скоробогатова – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2017 – 248 с.
6. Економічний аналіз. Навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М.Загородна, Р.В.Федорович. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2010 – 624 с.
7. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. – Одеса: ОНЕУ, ротاپринт. – 2015. – 310с.
8. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 17.07.2023).
9. Аудит. Навчальний посібник / А.С. Немченко, В.М.Назаркіна, В.М. Чернуха, Ю.В.Корж, С.М. Губський, Р.В.Сапсай – Харків, 2012 – 433 с.
10. I.Factor. Податки & бухоблік. Амортизація основних засобів. Видання від листопада 2017 р., № 94. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2017/november/issue-94/article->

[32188.html#:~:text=%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8E%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%83%20%D1%81%D1%83%D0%BC%D1%83%20%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97,%D0%97%D0%BD%D0%BE%D1%81%20%D1%96%D0%BD%D1%88%D0%B8%D1%85%20%D0%BD%D0%B5%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%B2%20%BB](#) (дата звернення: 19.07.2023).

11. Подмешальська Ю. В., Троян О. В., Біла Л. В. Теоретико-практичні аспекти проведення аудиту основних засобів – Запоріжжя, 2019 р., - 7 с. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2019/12.pdf (дата звернення: 21.07.2023).

12. Аудит: методика і організація : навч. посібник / Н. І. Гордієнко, О. В. Харламова, Ю. І. Мізік, О. О. Конопліна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – 2-ге вид., 2017. – 319 с.

13. Річний фінансовий звіт за 2019 рік АТ «Родина». URL: <http://roduna.pat.ua/emitents/reports/year/2019> (дата звернення: 03.04.2023).

14. Головбух. Як відобразити в обліку нестачі та надлишки, які виявили під час інвентаризації. Видання від 7 лютого 2023 року. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7242-oblk-nestach-ta-nadlishky> (дата звернення: 25.07.2023).

15. ДЕБЕТ-КРЕДИТ. Бухгалтерський та податковий облік ОЗ: 10 відмінностей URL: <https://online.dtkk.ua/2012/49/63299> (дата звернення: 23.08.2023).

16. Економічний аналіз. Навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М. Загородна, Р.В. Федорович. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2010.

17. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник. Видання 6-те, доповнене. В.С. Білоусько, М.І. Беленкова / За ред. В.С. Білоуська. К., Алерта – 2010. – 402 с.
18. Кужельний М. В., Левицька С. О. Організація обліку: Підручник — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.
19. Михайлов М. Г., Телегунь М. І., Славкова О. П. Бухгалтерський облік у бюджетних установах. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 384 с
20. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с.
21. Крупка Я. Д. Бухгалтерський облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – 460 с. ISBN 978-966-654-499-8
22. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник / В. М. Соколов, І. А. Косата, Т. В. Розіт тощо; за ред. В. М. Соколова. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – 222 с.
23. Скоробогатова Н.Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2017. 248 с.
24. Рибіцька О.П. Облік основних засобів із використанням новітніх інформаційних технологій. Київ, – 379-382 с.
25. Петренко А.Я., Попова В.Д. Організація обліку основних засобів та шляхи її вдосконалення. Чернівці, 2018 р., – 944-1001 с.
26. Головбух. ТОП-10 програм, які полегшують життя бухгалтеру. Видання від 19 січня 2023 р. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/9463-top-10-program-yak-polegshuyut-jittya-buhgalteru> (дата звернення 26.08.2023).
27. Кузьменко О.П., Павлова К.П. Проблеми практики бухгалтерського обліку в 1 С. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/232.pdf> (дата звернення 26.08.2023).

28. ТОВ "КОМПАНІЯ УНІПРО". Переваги та недоліки програми компанії "1С". (1С: Бухгалтерія, 1С: Підприємство) URL: <https://unipro.com.ua/ua/perevagiy-ta-nedoliky-programy-kompaniyi--1s---1s--buhgalteriya--1s--pidpryyemstvoredpryyatye/> (дата звернення 26.08.2023).

29. Аналоги 1С та BAS в Україні: на яке ПЗ переходити підприємствам? URL: <https://tqm.com.ua/ua/likbez/ua-articles/bezkoshtovni-analohy-1s> (дата звернення 26.08.2023).

30. РОЖЕЛЮК В.М. Шляхи вдосконалення організації обліку з використанням сучасних інформаційних систем. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/shlyahi-vdoskonalennya-organizacii-obliku-z-vikoristannyam-suchasnih-informaciynih-sistem.html> (дата звернення 27.08.2023).

31. Зелікман В. Д., Ерьоміна О. Л., Безгодкова А. О. Облік у зарубіжних країнах: Навч. посібник. – Дніпро: НМетАУ, 2017. – 131 с.

32. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 26.08.2023).

33. Цвяк С. В., «Економічна сутність відтворення основних засобів підприємства». Житомир, – 2 с. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/186.pdf> (дата звернення: 03.09.2023).

34. Бондаренко Н. М., Дорофієнко А. В. Аудит основних засобів на промисловому підприємстві. Хмельницький, – 7 с. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/11-14.pdf> (дата звернення: 28.07.2023).

35. Макаренко А. П., Курсон О. О. Удосконалення аудиту основних засобів на підприємстві. Запоріжжя, 2019 – 12 с. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7484> (дата звернення: 30.07.2023).

36. Кулаковська Л.П. , Піча Ю.В. Організація і методика аудиту: навч. посіб. Київ, 2004. – 568 с.

37. Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання: Наказ Міністерства

фінансів України від 13.09.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#Text> (дата звернення: 18.10.2023).

38. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 18.10.2023).

39. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text> (дата звернення: 15.10.2023).

40. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів»: Наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text> (дата звернення: 15.10.2023).

41. Дергачова В.В. Облік у зарубіжних країнах [Текст] : навч. посіб. / В.В. Дергачова, Н.Є. Скоробогатова, Л.М. Шик. – К.: НТУУ «КПІ», 2011. – 257 с.

42. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навчальний посібник. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 205 с

43. Серпенінова Ю.С. Основи бухгалтерського обліку : навчальний посібник – Суми : Видавництво «Винниченко М.Д.», 2016. – 266 с.

44. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: навчю посіб. – Київ, 2013 – 688 с.

45. Максимова В. Ф. Бухгалтерський облік: Підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Облік і аудит» – Одеса: ОНЕУ, 2012.– 670 с.

46. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Вид-во “Центр учбової літератури”, 2009. – 670 с.

47. Краєвський В. М., Колісник О. П., Гуріна Н. В. Бухгалтерський облік : навчальний посібник – Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. – 388 с.

48. Карпенко О. В., Карпенко Д.В. Управлінський облік: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 296 с.

49. Пилипів Н. І., Максимів Ю. В., П'ятничук І. Д. Управлінський облік : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни – Івано-Франківськ, 2018. – 380 с.

50. Зелікман В. Д., Ізвекова І. М., Сокольська Р. Б. Управлінський облік: Навч. посібник – Дніпро, 2017. – 198 с.

51. Clarity Project. ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «РОДИНА». Фінансова звітність за 2020 рік. URL: https://clarity-project.info/edr/00375987/finances?current_year=2020 (дата звернення: 04.07.2023).

52. Clarity Project. ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «РОДИНА». Фінансова звітність за 2022 рік. URL: https://clarity-project.info/edr/00375987/finances?current_year=2022 (дата звернення: 04.07.2023).

53. Замлинський В. А. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/oblik-osnovnih-zasobiv-dokumentuvannya-gospodarskih-operaciy.html> (дата звернення: 14.11.2023).

ДОДАТОК А

Облікова політика ПАТ «Родина»

Згідно наказу від 02.01.2017р. № 1/5 "Про організацію бухгалтерського обліку та облікової політики підприємства" на виконання вимог Закону України від 16.07.1999 р. № 996-XIV "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, керуючись принципом послідовності ведення бухгалтерського обліку, з метою забезпечення єдиних (постійних) принципів, методів, процедур при відображенні поточних операцій в обліку та складанні фінансової звітності, в товаристві прийнята така облікова політика: 1. Ведення бухгалтерського обліку на підприємстві покласти на бухгалтерську службу підприємства на чолі з головним бухгалтером.

2. Застосовувати План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. З метою забезпечення необхідної деталізації обліково-економічної інформації дозволити головному бухгалтеру своїм розпорядженням вводити додаткову систему субрахунків.

3. Застосовувати журнально-ордерну систему обліку з використанням програми 1С, повною автоматизацією.

4. Дані реєстрів обліку майна підприємства, інших облікових реєстрів і додаткових довідок відображати в Головній книзі підприємства, що є підставою для складання фінансової звітності.

5. Організувати аналітичний облік руху товарно-матеріальних цінностей:

- у бухгалтерії : у відомостях обліку залишків матеріалів у кількісно-сумарному виразі;

- на складах : у книгах складського обліку в кількісному виразі.

6. Вести податковий облік відповідно до вимог законодавства України.

7. Працівникам виробничих служб та складів, які оформляють первинні документи, дотримуватись порядку їх заповнення відповідно до вимог головного бухгалтера. У разі несвоєчасного складання первинних документів, недостовірного відображення в них даних чи оформлення з порушенням законодавчих та нормативних вимог зазначені працівники притягувати до відповідальності згідно із чинним законодавством України.

8. Перед складанням річної фінансової звітності проводити інвентаризацію активів та зобов'язань підприємства станом на 1 грудня поточного року. Крім того, проводити інвентаризацію у разі зміни матеріально відповідальної особи та при встановленні фактів розкрадань. Для проведення інвентаризації створити постійно діючу комісію.

9. Установити межу суттєвості при складанні фінансової звітності у розмірі 50 гривень.

10. Установити тривалість операційного циклу для:

- виробництва продукції - 1 місяць;
- виробництва хліба та булок - 1 зміна;
- інші служби та склади - 1 місяць;
- реалізації продукції - 1 місяць.

11. Реалізацію продукції здійснювати за цінами, вказаними у видаткових накладних. При наявності домовленості сторін встановлюється договірна ціна на продукцію.

12. Для визнання основних засобів та інших необоротних матеріальних активів (далі - основні засоби) і нематеріальних активів такими, визначення строку корисного використання об'єктів та вибору методу нарахування амортизації створити постійно діючу експертну технічну комісію у складі:

голова комісії - головний інженер; члени комісії: заступник директора; головний механік (начальник гаража); начальник РМЦ; інженер з будівництва (при наявності вакансії).

13. Вважати матеріальні активи з терміном корисного використання (експлуатації) понад один рік вартістю менше 6000 грн. малоцінними необоротними матеріальними активами.

14. Застосовувати при нарахуванні амортизації основних засобів прямолінійний метод амортизації (податковий метод).

- малоцінних необоротних матеріальних активів - у розмірі 100 % їх вартості при передачі в експлуатацію.

15. Витрати по власному транспорту, який використовується у постачанні, обліковувати на субрахунок 2 рахунку "Виробництво" з наступним списанням на загально-виробничі витрати.

16. На підприємстві застосовувати форми та системи оплати праці згідно з умовами, передбаченими колективним договором та галузевою угодою.

17. Застосовувати в основному виробництві метод обліку витрат на виробництво та калькулювання фактичної виробничої собівартості продукції; простий метод калькулювання з елементами нормативного.

17.1. Вважати за нормальну потужність підприємства - досягнутий обсяг виробництва за минулий рік.

18. Облік виробничої собівартості здійснювати за статтями витрат:

- основна та допоміжна сировина;
- напівфабрикати власного виробництва;
- витрати паливно-енергетичних ресурсів: електроенергія (кВт), Теплоенергія (Мкал), паливо (кг.ум.п);
- витрати по основній заробітній платі;
- додаткова заробітна плата;
- єдиний внесок на основну заробітну плату,
- єдиний внесок на додаткову заробітну плату;
- загально-виробничі витрати;
- витрати по ремонту.

18.1. Оцінка використаних у виробництві матеріальних ресурсів здійснюється за методом середньозваженої собівартості.

19. Розподіл витрат по паливно-енергетичних ресурсах здійснювати згідно затверджених норм.

19.1 Нерозподілений залишок паливно-енергетичних ресурсів відносити на загально-заводські витрати.

20. Облік виробничих витрат, за статтею калькуляції "Основна заробітна плата", здійснювати згідно відрядних розцінок робітників зайнятих виробництвом продукції. Розподіл за статтею витрат: додаткова заробітна плата в собівартості продукції здійснювати пропорційно обсягу виробництва (в натуральному виразі).

21. Витрати по ремонту основних засобів розподіляються між видами продукції згідно бази розподілу - до обсягу виробництва продукції.

22. Облік загальновиробничих витрат ведеться на рахунку 91 "Загально-виробничі витрати".

1. Загальновиробничі витрати розподіляються на змінні та постійні.

2. Змінні загальновиробничі витрати розподіляються, виходячи з фактичної потужності звітного періоду. Якщо за обліковими даними неможливо визначити фактичну суму таких витрат, то для визначення змінних витрат може бути визначена питома вага цих витрат на одиницю продукції.

3. Суми змінних та розподілених постійних загальновиробничих витрат включаються до виробничої собівартості і розподіляються між окремими видами продукції пропорційно до основної заробітної плати.

4. Постійні загальновиробничі витрати розподіляються з використанням бази розподілу пропорційно до основної зарплати при нормальній потужності.

5. Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати включаються до складу собівартості реалізованої продукції у період їх виникнення.

При розрахунку ціни на продукцію змінні та постійні витрати визначаються за фактичними даними минулого періоду.

Перелік змінних загальновиробничих витрат:

1. Обслуговування виробничого процесу (вартість матеріалів, комплектуючих виробів, запасних частин, деталей, витрати по забезпеченню спецодягом згідно умов колективного договору).

2. Витрати на забезпечення виробництва сировиною, матеріалами, паливом, інструментами та іншими засобами і предметами праці. Витрати на внутрішньозаводське переміщення вантажів зі складів до цехів, і готової продукції із цехів до складів транспортними засобами. Вартість мастильних матеріалів, палива, запасних частин, використаних для експлуатації транспортних засобів.

3. Оплата праці перших п'яти днів тимчасової непрацездатності виробничому персоналу, яка здійснюється за рахунок коштів підприємства.

4. Інші витрати, що змінюються прямо або майже прямо пропорційно до обсягів виробництва.

Перелік постійних загальновиробничих витрат:

1. Витрати на оплату праці водіїв вантажних автомобілів, вантажників, комірників та інших робітників, зайнятих забезпеченням потреб виробництва.
2. Відрахування на соціальні заходи.
3. Амортизаційні відрахування.
4. Витрати на оплату праці робітників, що виконують ремонти (слюсарів, електриків, ремонтників) обладнання, будівель.
5. Вартість послуг, наданих сторонніми організаціями.
6. Витрати із забезпечення правил техніки безпеки праці, охорони праці, витрати із забезпечення санітарно-гігієнічних вимог, які визначаються відповідно до вимог законодавства.
8. Інші витрати, які залишаються незмінними при зміні обсягу виробництва.

23. Адміністративні витрати поділяються на змінні та постійні.

Змінні адміністративні витрати:

1. Витрати, пов'язані з матеріально-технічним забезпеченням роботи апарату управління.
2. Витрати на утримання і експлуатацію основних засобів та інших необоротних активів.
3. Витрати на забезпечення нормальних умов праці та умов техніки безпеки праці, охорони праці, санітарно-гігієнічних та інших спеціальних вимог.
4. Витрати, пов'язані з управлінням підприємством.
5. Витрати на логістику, маркетинг.

Постійні адміністративні витрати:

1. Витрати на оплату праці персоналу управління.
2. Відрахування на соціальні заходи
3. Амортизаційні відрахування.
4. Податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі, встановлені законами України та Податковим кодексом.
5. Інші витрати, що не належать до фонду оплати праці працівників загально-господарського призначення:
 - а) оплата праці перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів підприємства персоналу апарату управління.
 - б) оплата відпускних апарату управління.
6. Послуги банків.
7. Витрати на оплату праці працівників охорони.

24. При визначенні повної собівартості виробленої продукції по видах продукції розподіл адміністративних витрат та витрат на збут здійснювати пропорційно виробничій собівартості продукції.

25. Формування цін на хліб та хлібобулочні вироби проводити згідно постанови КМУ від 17.04.2008 р. № 373 "Про порядок формування цін на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання. Розподіл загально-виробничих витрат, адміністративних та витрат на збут здійснювати відповідно до сумарного об'єму виробництва (в натуральному виразі) згідно п.14, п.17, п. 19 Порядку формування цін на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання, затверджене постановою КМУ від 17.04.2008 р. № 373.

26. При розрахунку цін на хліб і хлібобулочні вироби застосовувати фактичні витрати за минулий період.

27. Калькуляції є комерційною таємницею (крім тих видів продукції, ціни на які регулюються державою, зокрема на хліби масового вжитку). Калькуляція собівартості продукції за своїм призначенням не відповідає ознакам первинного документа (відповідно до Листа МФУ від 15.02.2013 р. № 31-08410-07/23-367/246).

28. Перелік статей калькулювання повної собівартості продукції: сировина та матеріали, витрати ПЕР, основна заробітна плата, єдиний внесок на основну заробітну плату, додаткова заробітна плата, єдиний внесок на додаткову зарплату, витрати по ремонту, загально-виробничі витрати, адміністративні витрати, витрати на збут.

29. Для перерахунку доходів, витрат і руху грошових коштів середньозважений валютний курс не застосовувати.

30. Контроль за виконанням цього наказу покласти на головного бухгалтера підприємства та начальника планово-економічного відділу відповідно.

Джерело: [13].

ДОДАТОК Б

Звіт про фінансовий стан АТ «Родина» за 2022 рік, тис. грн

J0900108 Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	568.00	405.00
первісна вартість	1001	568.00	608.00
накопичена амортизація	1002	203.00	
Основні засоби	1010	19 517.00	21 109.00
первісна вартість	1011	63 356.00	69 140.00
знос	1012	43 839.00	48 031.00
Усього за розділом I	1095	20 085.00	21 514.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	13 791.00	27 857.00
Виробничі запаси	1101	11 162.00	22 022.00
Готова продукція	1103	2 603.00	5 834.00
Товари	1104	26.00	1.00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	14 235.00	11 085.00
з бюджетом	1135	4.00	3.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	4.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 024.00	4 280.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	8 791.00	13 735.00
Готівка	1166	34.00	16.00
Рахунки в банках	1167	8 495.00	12 971.00
Інші оборотні активи	1190	617.00	325.00
Усього за розділом II	1195	38 462.00	57 285.00
Баланс	1300	58 547.00	78 799.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	991.00	991.00
Додатковий капітал	1410	240.00	240.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	36 840.00	58 613.00
Усього за розділом I	1495	38 071.00	59 844.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	10 000.00	10 000.00
товари, роботи, послуги	1615	8 562.00	2 979.00
розрахунками з бюджетом	1620	268.00	2 323.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 840.00	
розрахунками зі страхування	1625	208.00	414.00
розрахунками з оплати праці	1630	1 425.00	3 232.00
Інші поточні зобов'язання	1690	13.00	7.00
Усього за розділом III	1695	20 476.00	18 955.00
Баланс	1900	58 547.00	78 799.00

J0900207 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	249 434.00	132 792.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	193 999.00	107 853.00
Валовий: прибуток	2090	55 435.00	24 939.00
Інші операційні доходи	2120	306.00	1 155.00
Адміністративні витрати	2130	8 146.00	7 980.00
Витрати на збут	2150	20 608.00	17 275.00
Інші операційні витрати	2180	638.00	3 300.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	26 349.00	
збиток	2195	2 461.00	
Інші фінансові доходи	2220	279.00	
Інші доходи	2240	13.00	
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	26 628.00	
збиток	2295	2 448.00	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-4 855.00	
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	21 773.00	
збиток	2355	2 448.00	

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	21 773.00	-2 448.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	162 788.00	90 010.00
Витрати на оплату праці	2505	41 490.00	31 272.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	9 128.00	6 880.00
Амортизація	2515	5 823.00	4 440.00
Інші операційні витрати	2520	638.00	880.00
Разом	2550	219 867.00	133 482.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	19 048.00	19 048.00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	19 048.00	19 048.00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	1 143.06	-128.52
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	1 143.06	-128.52

Ю0900904 Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)

Рух коштів у результаті операційної діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	297 743.00	158 130.00
Цільового фінансування	3010	42.00	
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	279.00	118.00
Інші надходження	3095	1 012.00	1 050.00
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	215 882.00	106 126.00
Праці	3105	31 741.00	31 272.00
Відрахувань на соціальні заходи	3110	8 999.00	6 880.00
Зобов'язань з податків і зборів	3115	28 562.00	13 088.00
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	3 011.00	353.00
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	16 926.00	8 398.00
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	8 625.00	631.00
Інші витрачання	3190	1 696.00	
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	12 196.00	1 932.00

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
необоротних активів	3260	7 252.00	5 696.00
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-7 252.00	-5 696.00

Рух коштів у результаті фінансової діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Отримання позик	3305	13 000.00	10 000.00
Погашення позик	3350	13 000.00	
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	10 000.00	
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	4 944.00	6 236.00
Залишок коштів на початок року	3405	8 791.00	2 555.00
Залишок коштів на кінець року	3415	13 735.00	8 791.00

Ю0901005 Звіт про власний капітал

S0105008

Джерело: [52].

ДОДАТОК В

Звіт про фінансовий стан АТ «Родина» за 2020 рік, тис. грн

J0900108 Баланс (Звіт про фінансовий стан)

АКТИВ

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	0.00	328.00
первісна вартість	1001	0.00	328.00
накопичена амортизація	1002	0.00	0.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	0.00
Основні засоби	1010	20 017.00	18 501.00
первісна вартість	1011	56 390.00	58 487.00
знос	1012	36 373.00	39 986.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	0.00
первісна вартість	1016	0.00	0.00
знос	1017	0.00	0.00
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	0.00
первісна вартість	1021	0.00	0.00
накопичена амортизація	1022	0.00	0.00
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	0.00
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	0.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	0.00
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	0.00
Гудвіл	1050	0.00	0.00
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	0.00
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	0.00

Інші необоротні активи	1090	0.00	0.00
Усього за розділом I	1095	20 017.00	18 829.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	11 650.00	13 402.00
Виробничі запаси	1101	9 645.00	11 305.00
Незавершене виробництво	1102	0.00	0.00
Готова продукція	1103	2 005.00	2 097.00
Товари	1104	0.00	0.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	0.00
Депозити перестраховання	1115	0.00	0.00
Векселі одержані	1120	0.00	0.00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	14 404.00	11 144.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0.00	0.00
з бюджетом	1135	68.00	341.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	0.00
з нарахованих доходів	1140	0.00	0.00
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	0.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	121.00	149.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	0.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	912.00	2 555.00
Готівка	1166	23.00	10.00
Рахунки в банках	1167	889.00	2 545.00
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	0.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	0.00
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	0.00
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	0.00
резервах незароблених премій	1183	0.00	0.00

інших страхових резервах	1184	0.00	0.00
Інші оборотні активи	1190	0.00	0.00
Усього за розділом II	1195	27 155.00	27 591.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	0.00
Баланс	1300	47 172.00	46 420.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	991.00	991.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	0.00
Капітал у дооцінках	1405	0.00	0.00
Додатковий капітал	1410	240.00	240.00
Емісійний дохід	1411	0.00	0.00
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	0.00
Резервний капітал	1415	0.00	0.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	38 478.00	39 288.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	0.00
Вилучений капітал	1430	0.00	0.00
Інші резерви	1435	0.00	0.00
Усього за розділом I	1495	39 709.00	40 519.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0.00	0.00
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	0.00
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	0.00

Інші довгострокові зобов'язання	1515	0.00	0.00
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	0.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	0.00
Цільове фінансування	1525	0.00	0.00
Благодійна допомога	1526	0.00	0.00
Страхові резерви	1530	0.00	0.00
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	0.00
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	0.00
резерв незароблених премій	1533	0.00	0.00
інші страхові резерви	1534	0.00	0.00
Інвестиційні контракти	1535	0.00	0.00
Призовий фонд	1540	0.00	0.00
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	0.00
Усього за розділом II	1595	0.00	0.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	0.00
Векселі видані	1605	0.00	0.00
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	0.00
товари, роботи, послуги	1615	6 357.00	4 644.00
розрахунками з бюджетом	1620	0.00	0.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	0.00
розрахунками зі страхування	1625	56.00	139.00
розрахунками з оплати праці	1630	1 029.00	1 112.00
за одержаними авансами	1635	0.00	0.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	0.00

із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	0.00
за страховою діяльністю	1650	0.00	0.00
Поточні забезпечення	1660	0.00	0.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	0.00
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	0.00
Інші поточні зобов'язання	1690	21.00	6.00
Усього за розділом III	1695	7 463.00	5 901.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	0.00
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	0.00
Баланс	1900	47 172.00	46 420.00

JO900207 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	115 935.00	116 524.00
Чисті зароблені страхові премії	2010	0.00	0.00
Премії підписані, валова сума	2011	0.00	0.00
Премії, передані у перестраховання	2012	0.00	0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0.00	0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0.00	0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	92 131.00	90 958.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0.00	0.00

Валовий прибуток	2090	23 804.00	25 566.00
збиток	2095	0.00	0.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0.00	0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0.00	0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0.00	0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0.00	0.00
Інші операційні доходи	2120	742.00	640.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0.00	0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0.00	0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0.00	0.00
Адміністративні витрати	2130	10 984.00	12 995.00
Витрати на збут	2150	11 679.00	12 088.00
Інші операційні витрати	2180	810.00	694.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0.00	0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0.00	0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1 073.00	429.00
збиток	2195	0.00	0.00
Дохід від участі в капіталі	2200	0.00	0.00
Інші фінансові доходи	2220	0.00	0.00
Інші доходи	2240	17.00	0.00
Дохід від благодійної допомоги	2241	0.00	0.00
Фінансові витрати	2250	0.00	0.00
Втрати від участі в капіталі	2255	0.00	0.00
Інші витрати	2270	0.00	0.00

Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0.00	0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1 090.00	429.00
збиток	2295	0.00	0.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-280.00	-117.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0.00	0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	810.00	312.00
збиток	2355	0.00	0.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0.00	0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0.00	0.00
Накопичені курсові різниці	2410	0.00	0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0.00	0.00
Інший сукупний дохід	2445	0.00	0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0.00	0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	810.00	312.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	75 175.00	85 285.00
Витрати на оплату праці	2505	28 905.00	23 223.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	6 359.00	5 109.00
Амортизація	2515	4 254.00	3 833.00
Інші операційні витрати	2520	810.00	545.00
Разом	2550	115 503.00	117 995.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	19 048.00	19 048.00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	19 048.00	19 048.00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	42.52	16.38
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	42.52	16.38
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0.00	0.00

Джерело: [51].

ДОДАТОК Г

Тест внутрішнього контролю необоротних активів

№ з/п	Зміст питання	Варіант відповіді			Примітки
		так	ні	інф. відсутня	
1	2	3	4	5	6
1	Чи класифіковані основні засоби за групами, передбаченими п. 5 П(с)БО 7?				
2	Чи перевіряється відповідність даних реєстрів обліку основних засобів із даними Головної книги та ким: — головним бухгалтером; — заступником головного бухгалтера; — іншими особами?				
3	Доступ до записів про облік та рух основних засобів мають лише відповідальні особи?				
4	Чи ведуться реєстри аналітичного обліку для різноманітних об'єктів основних засобів: — картки; — відомості?				
5	Чи закріплені основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та нематеріальні активи за матеріально відповідальною особою у місцях їх експлуатації?				
6	Чи укладено договори з матеріально відповідальними особами?				
7	Чи проводиться інвентаризація основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів у разі: - зміни матеріально відповідальних осіб; - крадіжок, пограбування, стихійного лиха; - зміни керівника підприємства?				
8	Чи є на підприємстві основні засоби, які не використовуються в його господарській?				
9	Чи затверджує керівник документи на придбання основних засобів та інших необоротних нематеріальних активів?				
10	Хто дає дозвіл на списання основних засобів: — керівник; — уповноважений Статутом орган; — керівник із подальшим схваленням уповноваженого органу?				
11	Чи головний бухгалтер підписує а керівник затверджує акти приймання-передачі й ліквідації основних засобів?				
12	Чи перевіряють нарахування амортизації внутрішні аудиторі або інші відповідальні особи?				

13	Чи проводяться експертна оцінка, демонтаж та оприбуткування запчастин і матеріалів у разі списання неостаточно амортизованих основних засобів?				
14	Чи розділено функціональні обов'язки посадових осіб: санкціонування і здійснення господарських операцій із необоротними активами?				
15	Чи визначається на звітні дати справжня вартість основних засобів?				
16	Хто встановлює справжню вартість основних засобів: а) комісія, призначена керівником; б) головний інженер; в) головний бухгалтер; г) інвентаризаційна комісія; д) інші?				
17	Чи були випадки переоцінки основних засобів?				
18	Чи є в наявності технічна документація на основні засоби?				
19	Чи були випадки поліпшення основних засобів: а) добудова; б) дообладнання; в) модернізація; г) реконструкція?				
20	Чи визначені в обліковій політиці умови віднесення витрат, пов'язаних із ремонтами та поліпшенням основних засобів?				
21	У разі виконання робіт господарським способом вартість активу визначається: — за фактичними витратами, — виходячи з державно-будівельних норм;				
22	Чи відображаються в обліку основні засоби на дату затвердження акта приймання-здавання (чи іншого прибуткового документа)?				
23	Чи відображається в обліку факт здавання основних засобів у фінансову оренду?				
24	Чи ведуться реєстри по основних засобах, які були передані чи отримані в оренду?				

Виконав _____ Перевірів _____ Ознайомився _____

Джерело: [36].

ДОДАТОК Д

Фінансовий звіт ПАТ «Родина» за 2019 рік

Підприємство Приватне акціонерне товариство
"Родина"

Територія РІВНЕНСЬКА ОБЛАСТЬ

Організаційно-правова форма господарювання
ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО

Вид економічної діяльності ВИРОБНИЦТВО КАКАО,
ШОКОЛАДУ ТА ЦУКРОВИХ КОНДИТЕРСЬКИХ
ВИРОБІВ

Середня кількість працівників 454

Одиниця виміру : тис. грн.

Адреса 35000 Рівненська область Костопільський р-н
м.Костопіль вул.Крип'якевича, 48-А, т.(03657) 2-10-50

Дата (рік,
місяць, число)
за ЄДРПОУ

за КОАТУУ
за КОПФГ

за КВЕД

Коди		
202 0	01	01
00375987		
5623410100		
111		
10.82		

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на "31" грудня 2019 р.

Форма №1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	--	--
первісна вартість	1001	--	--
накопичена амортизація	1002	--	--
Незавершені капітальні інвестиції	1005	--	--
Основні засоби	1010	18537	20017
первісна вартість	1011	51198	56390
знос	1012	32661	36373
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	--	--
інші фінансові інвестиції	1035	--	--
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	--
Відстрочені податкові активи	1045	--	--
Інші необоротні активи	1090	--	--
Усього за розділом I	1095	18537	20017

II. Оборотні активи			
Запаси	1100	13828	11650
Виробничі запаси	1101	10420	9645
Готова продукція	1103	3408	2005
Поточні біологічні активи	1110	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11356	14404
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	--	--
з бюджетом	1135	276	68
у тому числі з податку на прибуток	1136	--	--
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	126	121
Поточні фінансові інвестиції	1160	--	--
Гроші та їх еквіваленти	1165	1021	912
Готівка	1166	10	23
Рахунки в банках	1167	1011	889
Витрати майбутніх періодів	1170	--	--
Інші оборотні активи	1190	--	--
Усього за розділом II	1195	26607	27155
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	--	--
Баланс	1300	45144	47172

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	991	991
Капітал у дооцінках	1405	--	--
Додатковий капітал	1410	240	240
Резервний капітал	1415	--	--
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	38166	38478
Неоплачений капітал	1425	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--
Усього за розділом I	1495	39397	39709
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	--	--
Довгострокові кредити банків	1510	--	--
Інші довгострокові зобов'язання	1515	--	--
Довгострокові забезпечення	1520	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--
Усього за розділом II	1595	--	--
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	--	--
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	--	--

товари, роботи, послуги	1615	4767	6357
розрахунками з бюджетом	1620	--	--
у тому числі з податку на прибуток	1621	--	--
розрахунками зі страхування	1625	23	56
розрахунками з оплати праці	1630	951	1029
Поточні забезпечення	1660	--	--
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--
Інші поточні зобов'язання	1690	6	21
Усього за розділом III	1695	5747	7463
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--
Баланс	1900	45144	47172

д/н

Директор_____
(підпис)**Ковальчук Ігор Володимирович****Головний
бухгалтер**_____
(підпис)**Чувашова Олександра Степанівна**

Підприємство Приватне акціонерне товариство "Родина"

Дата (рік,
місяць,
число)
за ЄДРПОУ

Коди		
2020	01	01
00375987		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік**

Форма №2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	116524	110935
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(90958)	(88552)
Валовий: прибуток	2090	25566	22383
збиток	2095	(--)	(--)
Інші операційні доходи	2120	640	693
Адміністративні витрати	2130	(12995)	(10036)
Витрати на збут	2150	(12088)	(11648)
Інші операційні витрати	2180	(694)	(1082)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	429	310
збиток	2195	(--)	(--)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	--	--
Інші доходи	2240	--	--
Фінансові витрати	2250	(--)	(--)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(--)	(--)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	429	310
збиток	2295	(--)	(--)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-117	-148
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	312	162
збиток	2355	(--)	(--)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	--	--
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	--	--
Накопичені курсові різниці	2410	--	--
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	--	--
Інший сукупний дохід	2445	--	--
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	--	--
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	--	--
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	--	--
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	312	162

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	85285	80560
Витрати на оплату праці	2505	23223	21905
Відрахування на соціальні заходи	2510	5109	4819
Амортизація	2515	3833	3454
Інші операційні витрати	2520	545	490
Разом	2550	117995	111228

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	19048	19048
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	19048	19048
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	16.37967240	8.50482990
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	16.37967240	8.50482990
Дивіденди на одну просту акцію	2650	--	--

д/н

Директор

(підпис)

Ковальчук Ігор Володимирович

Головний бухгалтер

(підпис)

Чувашова Олександра Степанівна

Джерело: [13].

ДОДАТОК Е

Типова форма № ОЗ-1

Затверджена наказом Мінстату України
від 29.12.95 р. № 352

Код за УКУД

ЗАТВЕРДЖУЮ

" ___ " _____ 199_ р.

(підприємство, організація)

Ідентифікаційний код
ЄДРПОУ**АКТ**
приймання-передачі внутрішнього
переміщення основних засобів

Номер документа	Дата складання	Код особи, відповідальної за зберігання основних засобів	Код виду операції

Здавач	Одержувач	Дебет		Кредит		Первісна (балансова) вартість	Шифр		Код		Норми амортизаційних відрахувань		Поправочний коефіцієнт	Устаткування		Сума амортизації (знос) за даними переоцінки на ___ 19__ р. або за документами придбання	Рік випуску (побудови)	Дата введення в експлуатацію (місяць, рік)	Номер паспорта
		рахунок, суб-рахунок	код аналітичного обліку	рахунок, суб-рахунок	код аналітичного обліку		інвентарний	заводський	рахунок та об'єкта аналітичного обліку (для віднесення амортизаційних відрахувань)	норми амортизаційних відрахувань	на повне відновлення	на капітальний ремонт		вид	код				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

На підставі наказу, розпорядження _____ від " ___ " _____ 19__ р. № _____

проведений огляд _____, що приймається (передається) в експлуатацію від _____
(найменування об'єкта)В момент приймання (передачі) об'єкт знаходиться в _____
(місцезнаходження об'єкта)

Коротка характеристика об'єкта _____

Об'єкт технічним умовам відповідає (не відповідає) _____

(вказати, що саме не відповідає)

добробка не потрібна (потрібна) _____

(вказати, що саме потрібно)

Підсумки іспитів об'єкта _____

Висновок комісії _____

Додаток. Перелік технічної документації _____

Голова комісії

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Члени комісії

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Об'єкт основних засобів прийняв

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Здав

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Відмітка бухгалтерії про відкриття картки або переміщення об'єкта

"__" _____ 19__ р.

Головний бухгалтер (бухгалтер)

ДОДАТОК 3

Типова форма № ОЗ-2

Затверджена наказом Мінстату України
від 29.12.95 р. № 352

(підприємство, організація)Ідентифікаційний код
ЄДРПОУ

Код за УКУД

ЗАТВЕРДЖУЮ

підпис, ім'я, по батькові, прізвище

АКТ

приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів

номер документа	дата складання	код особи, яка відповідає за збереження основних засобів	код виду операції

Цех, відділ, дільниця, лінія	Дебет		Кредит		Сума	Номер	
	рахунок, субрахунок	код аналітичного обліку	рахунок, субрахунок	код аналітичного обліку		інвентарний	заводський
1	2	3	4	5	6	7	8

По наказу №

(найменування об'єкта)

знаходився в плановому/неплановому

з

Дата

по

Дата

ремонті (реконструкції, модернізації)

, а саме

днів

Передбачені відомістю дефектів роботи по ремонту (реконструкції, модернізації) виконані повністю/не повністю

(вказати, що саме не виконано)

По закінченні ремонту (реконструкції, модернізації) об'єкт пройшов випробування та зданий в експлуатацію.

Дата

Зворотна сторона форми ОЗ-2

Зміни в характеристиці об'єкта, що визнані реконструкцією, модернізацією

Здав _____ (посада) _____ (підпис) _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Прийняв _____ (посада) _____ (підпис) _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

ДОВІДКА

1. Кошторисна вартість фактично виконаного обсягу робіт: крб.

ремонту
реконструкції, модернізації

Керівник відділу

2. Фактична вартість: крб.

ремонту
реконструкції, модернізації

Головний бухгалтер

Комісія, призначена наказом (розпорядженням) від "___" _____ 19__ р. №

_____ на підставі

_____ зробила огляд

_____ найменування об'єкта

В результаті огляду комісія встановила:

1. Надійшов на підприємство "___" _____ 19__ р.

2. Кількість ремонтів _____ на суму _____ крб.

3. Маса об'єкта за паспортом

_____ 4. Наявність дорогоцінних металів

_____ 5. Технічний стан та причина списання

_____ Висновок комісії:

_____ Додаток. Перелік документів, що додаються

Голова комісії

_____ посада

_____ підпис

_____ прізвище, ім'я, по батькові

Члени комісії

_____ посада

_____ підпис

_____ прізвище, ім'я, по батькові

Розрахунок результатів списання об'єкта

Витрати на списання			Надійшло від списання				
найменування документа	статті витрат	сума	найменування документа	цінностей		кількість	сума
				вид	номенклатурний номер		
1	2	3	4	5	6	7	8
			і т. д.				

Результати списання

У картці _____ вибуття основних засобів відмічено.

"__" _____ 19__ р.

Формат А4

Комісія, призначена наказом/розпорядженням від "___" _____ 19__ р. №

зробила огляд автомобіля/причепа, напівпричепа марка _____ модель _____ тип

вантажопідйомність/ємність _____ двигун № _____, шасі № _____ державний номер

технічний паспорт № _____ маса об'єкта за паспортом

_____ наявність дорогоцінних металів

_____, що належать

—

найменування автогосподарства, підприємства

Адреса автогосподарства (підприємства)

В результаті огляду _____, його агрегатів, вузлів і механізмів та

_____ автомобіля, причепа, напівпричепа
ознайомлення з документами (паспорт, формуляр) комісія встановила:

1. Є на балансі автогосподарства (підприємства) з "___" _____ 19__ р.

2. Кількість ремонтів _____ на суму _____ крб.

Зовнішній стан автомобіля (причепа, напівпричепа)

На автомобілі (причепі, напівпричепі) відсутні такі вузли та деталі:

Технічна характеристика агрегатів та деталей автомобіля (причепа, напівпричепа)

№ з/п	Найменування агрегатів	Придатні для користування*	Відсоток придатності*	Підлягають відновленню*	Непридатні*	Виявлені дефекти
1	2	3	4	5	6	7
1	Рама					
2	Кузов					
3	Кабіна					
4	Двигун:					
	карбюратор					
	стартер					
	генератор					
	компресор					
	пневмогальма					
5	Коробка передач					
6	Задній міст і карданний вал					
	картер заднього мосту					
	картер					
	диски коліс					
	ресори					

№ з/п	Найменування агрегатів	Придатні для користування*	Відсоток придатності*	Підлягають відновленню*	Непридатні*	Виявлені дефекти
1	2	3	4	5	6	7
7	Передній міст і рульове управління					
	передня вісь					
	диски коліс					
	ресори					
8	механізми рульового управління					
	Інші прибори					
	радіатор					
	крила і підніжки					
	капот					
	фари					
	скло					
	акумулятори					
	амортизатори					
	головний гальмовий циліндр					

* У графах 3, 5, 6 вказується: так, ні

Висновки комісії

Додаток. Перелік документів, що додаються

Голова комісії

посада

підпис

прізвище, ім'я, по батькові

Члени комісії

посада

підпис

прізвище, ім'я, по батькові

посада

підпис

прізвище, ім'я, по батькові

посада

підпис

прізвище, ім'я, по батькові

М. П.

Підлягають оприбуткуванню такі деталі та вузли:

Номер			Найменування	Одиниця виміру	Кількість	Ціна	Сума
за порядком	за каталогом	номенклатурний					
1	2	3	4	5	6	7	8

Разом _____

Розрахунок результатів списання автомобіля (причепи, напівпричепи)

Затрати на списання			Надійшло від списання				
найменування	стаття витрат	сума	найменування	цінності		кількість	сума
				вид	номенклатурний номер		
1	2	3	4	5	6	7	8
			і т. д.				

Результати списання _____

У картці вибуття основних засобів відмічено

"__" _____ 19__ р.

Головний бухгалтер

ДОДАТОК М

Типова форма № 03-6

Затверджена наказом Мінстату України
від 29.12.95 р. № 352

Код за УКУД

(підприємство, організація)

Ідентифікаційний
код ЄДРПОУ

Бухгалтерський запис (акт, накладна)		Первісна вартість всіх об'єктів
дата	номер	
16	17	18

ІНВЕНТАРНА КАРТКА
обліку основних засобів

повне найменування та призначення об'єкта

найменування заводу-виготовлювача

модель, тип, марка

Цех, відділ, діль- ниця, лінія	Рахунок, суб- рахунок	Код аналі- тич- ного обліку	Первісна (балансова) вартість	Код		Норма амортиза- ційних відраху- вань		Попра- вочний коєфі- цієнт	Устатку- вання		Акт про введення в експлуата- цію		Дата початку сплати за основні засоби (місяць, рік)	Номер			Сума зносу за даними переоцінки на 199_р. або за документа- ми придбання	Рік випус- ку (побу- дови)	Дорогоцінні метали			Вибуло (передано)			
				рахунка і об'єкта аналі- тичного обліку (для віднесення аморти- зацій- них відраху- вань	норма амортиза- ційних відраху- вань на	повне	капітальний ремонт		на повну відбудову	на капітальний ремонт	вид	код		дата	номер	ін- вен- тар- ний			завод- ський	пас- пор- та	най- мену- вання	вид	маса	бухгалтер- ський запис (акт, накладна)	причин а вибуття (перемі- щення)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29

Джерело придбання (фінансування) _____

(для державних підприємств) _____

Зворотна сторона форми № ОЗ-6

Добування, доустаткування, модернізація, індексація				РЕМОНТ (бухгалтерський облік)							
дата	номе р	інвен- тар- ний номер	сума	дата	номе р	інвен- тар- ний номер	сума	дата	номер	інвен- тар- ний номер	сума

Коротка індивідуальна характеристика об'єкта

Найменування конструктивних елементів та інших ознак, що характеризують об'єкт	Матеріали, розміри та інша відомість				
	основний об'єкт	найменування найважливіших прибудов обладнань та приладдя, що відносяться до основного об'єкта			
1	2	3	4	5	6

і т. д. до кінця

Картку заповнив _____

_____ посада

_____ підпис

_____ прізвище, ім'я, по батькові

"___" _____ 19__ р.

За даним зразком друкувати всі сторінки зошита

_____ найменування класифікаційної групи

Номер		Найменування об'єкта	Відмітка про вибуття
картки	інвентарний		

і т. д. до кінця

ДОДАТОК Н

Підприємство, організація _____

Типова форма № ОЗ-14

Затверджена наказом Мінстату України

від 29.12.95 р. № 352

Ідентифікаційний код
ЄДРПОУ

Код за УКУД

РОЗРАХУНОК АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ (для промислових підприємств)

1. По основних засобах у запасі (в резерві)

А. По об'єктах, що надійшли та вибули в минулому місяці*

Види основних засобів (в угрупованні за нормами амортизації)	Норма амортизації (місячна)		Такі, що відносяться до цеху № ____			Такі, що відносяться до цеху № ____			Такі, що відносяться до цеху № ____		
	на повне відновлення	на капітальний ремонт	вартість об'єктів	сума амортизації		вартість об'єктів	сума амортизації		вартість об'єктів	сума амортизації	
				на повне відновлення	на капітальний ремонт		на повне відновлення	на капітальний ремонт		на повне відновлення	на капітальний ремонт
А	Б	В	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Б. По всіх об'єктах (що надійшли, вибули та залишилися на початок минулого місяця)

По таких, що надійшли, мінус такі, що вибули (+ чи -)	X			X			X	
Нараховано в минулому місяці (+)	X			X			X	-
До відображення у звітному місяці	X	-	-	X	-		X	

Довідка: Вартість об'єктів, що надійшли в запас із експлуатації _____ крб.
Таких, що вибули із запасу в експлуатацію _____ крб.

* У гр. А по даному розділу і розділу II (у внутрішньому розвороті) групи об'єктів, що прибули і вибули, приводяться відособленими (окремими) підрозділами. Для кожної з них слід залишати вільні рядки для відповідних підсумків.

У розділі II по гр. А групи об'єктів, які прийняті в експлуатацію до оформлення актами вводу, не виділяються із складу груп решти об'єктів. Але по мірі оформлення актів зареєстрована вартість таких об'єктів і нарахована по них амортизація з початку експлуатації показується як така, що вибула, а відповідно нові суми - як такі, що прибули. Групи об'єктів житлофонду як розрахункові величини, що відносяться до них, приводяться на окремих рядках, оскільки по цих об'єктах амортизація нараховується тільки на капітальний ремонт.

II. По основних засобах експлуатації

А. По засобах, що надійшли та вибули в минулому місяці

№ рядка	Види основних засобів (в угрупованні за нормами амортизації)	Норми амортизації (місячні) на:		По підприємству в цілому		Місце експлуатації (цех, господарство і т. д.)																		
						первісна вартість об'єктів	загальна сума амортизації на:													Інші господарства і заводу управління				
		первісна вартість об'єктів	загальна сума амортизації	первісна вартість об'єктів	Загальна сума амортизації			первісна вартість об'єктів	загальна сума амортизації	первісна вартість об'єктів	загальна сума амортизації	первісна вартість об'єктів	загальна сума амортизації	первісна вартість об'єктів	загальна сума амортизації	первісна вартість об'єктів	загальна сума амортизації							
		ПВ*	КР**	ПВ*	КР**	ПВ*	КР**	ПВ*	КР**	ПВ*	КР**	ПВ*	КР**	ПВ*	КР**	ПВ*	КР**	ПВ*	КР**	ПВ*	КР**			
	А	Б	В	1	1а	1б	2	2а	2б	3	3а	3б	4	4а	4б	5	5а	5б	6	6а	6б	7	7а	7б
1																								
2																								
3																								
4																								
5																								
6																								
7																								
8																								
9																								
10																								
11																								
12																								
13																								
14																								
15																								
16																								
17																								
18																								
19																								
20																								
21																								
22																								
23																								

* повне відновлення

** капітальний ремонт

III. Контрольні дані

(звірка даних про вартість основних засобів, прийнятих у розрахунок для нарахування амортизації з даними про вартість основних засобів, оприбуткованих та списаних у минулому місяці)

№ рядка	Найменування показників	Сума	
		за розрахунком	за даними обліку
	А	1	2
	По основних засобах, що надійшли в експлуатацію та в запас		
1	Вартість всіх основних засобів, прийнятих в експлуатацію та в запас,		
	у тому числі до виключення:		
2	а) вартість основних засобів, не прийнятих у розрахунок при нарахуванні амортизації (бібліотеки, продуктів, худоби тощо)	X	
3	б) вартість основних засобів, прийнятих в експлуатацію, але не оформлених актами введення		X
4	в) вартість об'єктів, що рахуються в запасі та прийнятих в експлуатацію		X
5	г)		
6	ВСЬОГО (суми рядка 1-го мінус суми по рядках 2 - 5)		
	По основних засобах, що вибули із експлуатації		
7	Вартість всіх основних засобів, що вибули із експлуатації та із запасу,		
	у тому числі до виключення:		
8	а) вартість об'єктів, що знаходяться в експлуатації та переданих у резерв		X
9	б) вартість за довідкою ВКБ об'єктів, раніше прийнятих в експлуатацію, але оформлених актами введення тільки в минулому місяці		X
10	в)		
	ВСЬОГО (суми рядка 7 мінус суми по рядках 8 - 10)		

II. Розрахунок зносу (амортизації) основних засобів

	На повне відновлення	На капітальний ремонт
1. Сальдо зносу (амортизації) на початок звітнього місяця		
2. Розрахунок нарахування зносу (амортизації) за місяць:		
а) нараховано амортизації за місяць - всього		
б) донарахування знос (амортизація)		
по житлових будинках		
по об'єктах, які оформлені актами вводу в дію, що раніше експлуатувалися без оформлення (на весь період експлуатації):		
об'єкт		
об'єкт		
в) виключається знос (амортизація) по об'єктах, які прийняті в експлуатацію, не оформлені актами вводу		
об'єкт		
об'єкт		
об'єкт		
Всього по ст. 2 (а + б - в)		
3. Знос (амортизація) по прийнятих основних засобах:		
а) одержаних безоплатно		
б) придбаних		
4. Знос (амортизація) по основних засобах, що вибули:		
а) переданих безоплатно		
б) вибулих внаслідок ліквідації (реалізації)		
5. Закінчений капітальний ремонт		
Сальдо зносу (амортизації) на кінець звітнього місяця (ст. 1 + 2 + 3 + 4 - 5)		

Розрахунок склав

Головний (старший) бухгалтер

"___" _____ 19__ р.

